

ഭാരതത്തിന്റെ ആദ്ധ്യാത്മികജ്ഞാനവും സാംസ്കാരികപൈതൃകവും പരിപോഷിപ്പിക്കുകയും പ്രചരിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന മഹദ്ഗ്രന്ഥങ്ങൾ, അവയുടെ മൂല്യവും വ്യക്തതയും ഒട്ടും ചോർന്നുപോകാതെതന്നെ, നൂതന സാങ്കേതികവിദ്യ ഉപയോഗിച്ച് പരിരക്ഷിക്കുകയും ജിജ്ഞാസുകൾക്ക് സൗജന്യമായി പകർന്നുകൊടുക്കുകയും ചെയ്യുക എന്ന ശ്രേയസ് ഫൗണ്ടേഷന്റെ ലക്ഷ്യ സാക്ഷാത്കാരമാണ് ശ്രേയസ് ഓൺലൈൻ ഡിജിറ്റൽ ലൈബ്രറി.

ഗ്രന്ഥശാലകളുടെയും ആദ്ധ്യാത്മിക പ്രസ്ഥാനങ്ങളുടെയും വ്യക്തികളുടെയും സഹകരണത്തോടെ കോർത്തിണക്കിയിരിക്കുന്ന ഈ ഓൺലൈൻ ലൈബ്രറിയിൽ അപൂർവ്വങ്ങളായ വിശിഷ്ടഗ്രന്ഥങ്ങൾ സ്കാൻ ചെയ്ത് മികവാർന്ന ചെറിയ പി ഡി എഫ് ഫയലുകളായി ലഭ്യമാക്കിയിരിക്കുന്നു. ഇവ കമ്പ്യൂട്ടറിലോ പ്രിന്റ് ചെയ്തോ എളുപ്പത്തിൽ വായിക്കാവുന്നതാണ്.

ശ്രേയസ് ഓൺലൈൻ ഡിജിറ്റൽ ലൈബ്രറിയിൽ ലഭ്യമായ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ വ്യക്തിപരമായ ആവശ്യങ്ങൾക്കുവേണ്ടി സൗജന്യമായി ഉപയോഗിക്കാവുന്നതാണ്. എന്നാൽ വാണിജ്യപരവും മറ്റുമായ കാര്യങ്ങൾക്കായി ഇവ ദുരുപയോഗം ചെയ്യുന്നത് തീർച്ചയായും അനുവദനീയമല്ല.

ഈ ഗ്രന്ഥശേഖരത്തിന് മുതൽക്കൂട്ടായ ഈ പുണ്യഗ്രന്ഥത്തിന്റെ രചയിതാവിനും പ്രകാശകർക്കും നന്ദി രേഖപ്പെടുത്തുന്നു.

ശ്രേയസ് ഓൺലൈൻ ഡിജിറ്റൽ ലൈബ്രറിയെക്കുറിച്ചും ശ്രേയസ് ഫൗണ്ടേഷനെക്കുറിച്ചും കൂടുതൽ വിവരങ്ങൾ അറിയാനും പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ പങ്കാളിയാകാനും ശ്രേയസ് വെബ്സൈറ്റ് സന്ദർശിക്കുക.

ദേവീമാനസപുജാസ്തോത്രം

ശ്രീചട്ടമ്പിസ്വാമികൾ

ദേവീമാനസപൂജാ സ്തോത്രം

ചട്ടമ്പിസ്വാമികൾ

ഉഷസി മാഗധമംഗളഗായനൈർ -
 ത്വസിതി ജാഗൃഹി, ജാഗൃഹി, ജാഗൃഹി
 അതിക്യാപാർദ്രകടാക്ഷനിരീക്ഷണൈർ-
 ജഗദിദംജഗദംബ!² സുഖീകൂരു.

വിഭക്തി - ഉഷസി - സ - ന - സ - ഏ. മാഗധ മംഗളഗായനൈഃ
 - അ - ന - ത്യ - ബ. ത്വസിതി - അവ്യ. ജാഗൃഹി - ലോട്ട് - പര - മദ്ധ്യ
 - പു - ഏ. അതിക്യാപാർദ്രകടാക്ഷനിരീക്ഷണൈഃ - അ - ന - ത്യ -
 ബ. ജഗത് - ത - ന- ദി - ഏ. ഇദം - മ - ന - ദി - ഏ. ജഗദംബ -
 ആ- സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. സുഖീകൂരു - ലോട്ട് - പര - മദ്ധ്യ - പു -
 ഏ.

അന്വയം :

ഹേ ജഗദംബ! താം ഉഷസി മാഗധമംഗള
 ഗായനൈഃ ത്വസിതി ജാഗൃഹി, ജാഗൃഹി, ജാഗൃഹി
 അതിക്യാപാർദ്രകടാക്ഷനിരീക്ഷണൈഃ
 ഇദം ജഗത് സുഖീകൂരു.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ ജഗദംബ! ഭവതി ഉഷസ്സിൽ മാഗധമം
 ഗളഗായനങ്ങളാൽ വേഗത്തിൽ ഉണർപെട്ടാലും, ഉണർപെട്ടാലും,
 ഉണർപെട്ടാലും. അതിക്യാപാർദ്രകടാക്ഷനിരീക്ഷണങ്ങളെക്കൊണ്ട്
 ഈ ജഗത്തിനെ സുഖീകരിച്ചാലും.

പരിഭാഷ - ജഗദംബ = ലോകമാതാവ്. ഉഷസ്സ് = പ്രാതഃകാലം.
 മാഗധമംഗളഗായനങ്ങൾ = മാഗധ്നമാരുടെ മംഗളഗായനങ്ങൾ. മാഗ
 ധന്മാർ = പള്ളിയുണർത്തുന്ന സ്തുതിപാഠകന്മാർ. മംഗളഗായനങ്ങൾ
 = മംഗളമായിട്ടുള്ള ഗായനങ്ങൾ. ഗായനങ്ങൾ = പാട്ടുകൾ. അതിക്യാ
 പാർദ്രകടാക്ഷനിരീക്ഷണങ്ങൾ = അതിക്യാപഹേതുവായിട്ടു ആർദ്ര
 ങ്ങളായിരിക്കുന്ന കടാക്ഷം കൊണ്ടുള്ള നിരീക്ഷണങ്ങൾ. അതിക്യാപ
 = അതിരറ്റു കരുണ. ആർദ്രങ്ങൾ = നനഞ്ഞവ. കടാക്ഷം = കടക്കണ്ണ്.
 നിരീക്ഷണങ്ങൾ = നോട്ടങ്ങൾ ജഗത് = ലോകം, സുഖീകരിക്ക =
 സുഖമാക്കിച്ചെയ്യുക.

ഭാവം - അല്ലയോ ലോകമാതാവേ! ഭവതി വെളുപ്പാൻ കാലത്തിൽ പള്ളിയുണർത്തുന്ന ഗായകന്മാരുടെ മംഗങ്ങളായ ഗാനങ്ങളാൽ ഉണർന്നാലും. ഏറ്റവും കരുണയാൽ അലിഞ്ഞിരിക്കുന്ന ഭവതിയുടെ കടക്കൺനോട്ടങ്ങളെക്കൊണ്ട് ഈ ലോകത്തെ സുഖിപ്പിച്ചാലും.

2

കനകമയവിതർദിശോഭമാനം
ദിശിദിശി പൂർണ്ണസുവർണ്ണ കുണ്ടയുക്തം;
മണിമയമണ്ഡപമദ്ധ്യമേഹിമാത-
സ്തന്യയി കൃപയാശു സമർച്ചനം ഗ്രഹീതും

വിഭക്തി - കനകമയവിതർദിശോഭമാനം - അ - ന - ദി ഏ. ദിശി - ശ - സ്ത്രീ - സ - ഏ. പൂർണ്ണസുവർണ്ണകുണ്ടയുക്തം - അ - ന - ദി - ഏ. മണിമയമണ്ഡപമദ്ധ്യം - അ-ന - ദി - ഏ. ഏഹി - ലോട്ട് - പ - മ - പു - ഏ. മാതഃ - ള - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. തന്യയി - യുഷ്മ - സ - ഏ. കൃപയാ - ആ - സ്ത്രീ - ത്യ - ഏ. ആശു - അവ്യ. സമർച്ചനം - അ - ന - ദി - ഏ. ഗ്രഹീതും - തുമു - അവ്യ.

അന്വയം - ഹേ മാതഃ! തന്യയി സമർച്ചനം കൃപയാ ഗ്രഹീതും ദിശിദിശി കനകമയവിതർദിശോഭമാനം പൂർണ്ണസുവർണ്ണകുണ്ടയുക്തം മണിമയമണ്ഡപമദ്ധ്യം ഏഹി.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ മാതാവേ! ഭവതിവിഷയമായ എന്റെ സമർച്ചനത്തെ കരുണയോടുകൂടി ഗ്രഹിപ്പാനായിക്കൊണ്ട് ദിക്കുതോറും കനകമയവിതർദിശോഭമാനമായി പൂർണ്ണസുവർണ്ണകുണ്ടയുക്തമായിരിക്കുന്ന മണിമയമണ്ഡപമദ്ധ്യത്തെ പ്രവേശിച്ചാലും.

പരിഭാഷ - സമർച്ചനം = പുജ. ഗ്രഹിക്ക = സ്വീകരിക്ക. കനകമയവിതർദിശോഭമാനം = കനകമയ വിതർദിയാൽ ശോഭിച്ചിടങ്ങളുണ്ട്. കനകമയവിദർദി = കനകമയങ്ങളായിരിക്കുന്ന വിതർദി.. കനകമയം = സ്വർണ്ണമയം. വിതർദി = വേദി (ഇരിക്കാൻ സുഖമാംവണ്ണം നിർമ്മിച്ചിട്ടുള്ള തറ) പൂർണ്ണസുവർണ്ണകുണ്ടയുക്തം = പൂർണ്ണങ്ങളായിരിക്കുന്ന സുവർണ്ണ കുണ്ടങ്ങളോടുകൂടിയത്. പൂർണ്ണങ്ങൾ = നിറഞ്ഞവ. സുവർണ്ണകുണ്ടങ്ങൾ = സ്വർണ്ണക്കുടങ്ങൾ. മണിമയമണ്ഡപമദ്ധ്യം = മണിമയമണ്ഡപത്തിന്റെ മദ്ധ്യം. മണിമയമണ്ഡപം = രത്നങ്ങളാൽ നിർമ്മിച്ചിട്ടുള്ള മണ്ഡപം.

ഭാവം - അല്ലയോ അംബേ! ഭവതിക്കു ഞാൻ ചെയ്യുന്ന പൂജയെ കരുണയോടുകൂടി സ്വീകരിക്കാനായിട്ട് നിന്തിരുവടി, സ്വർണ്ണത്തറ കൊണ്ട് ശോഭിച്ചിരിക്കുന്നതും എല്ലാ ദിക്കിലും നിറച്ചുവെച്ചിരിക്കുന്ന പൊൻകൂടങ്ങളോടുകൂടിയും രത്നനിർമ്മിതവുമായ മണ്ഡപത്തിൽ പ്രവേശിച്ചാലും.

3

കനകമയവിതർദിസ്ഥാപിതേ തൂലികാഢ്യേ
കനകകുസുമകീർണ്ണേ, കോടിബാലാർക്കവർണ്ണേ
ഭഗവതി! രമണീയേ രത്നസിംഹസന്ദേ സ്ഥിൻ
ഉപവിശ പദയുഗ്മം ഹേമപീഠേ നിധായ.

വിഭക്തി - കനകമയവിതർദിസ്ഥാപിതേ - അ - ന - സ - ഏ.
തൂലികാഢ്യേ - അ - ന - സ - ഏ. കനകകുസുമകീർണ്ണേ - അ - ന - സ - ഏ. കോടിബാലാർക്കവർണ്ണേ - അ - ന - സ - ഏ. ഭഗവതി! - ഈ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. രമണീയേ - അ - ന - സ - ഏ. ഉപവിശ - ലോട് - പര - മ - പു - ഏ. രത്നസിംഹസന്ദേ - അ - ന - സ - ഏ. അസ്ഥിൻ - ഇദം - പു - സ - ഏ. പദയുഗ്മം - അ - ന - ദി - ഏ. ഹേമപീഠേ - അ - ന - സ - ഏ. നിധായ - ല്യബ - അവ്യ.

അന്വയം - ഹേ ഭഗവതി! ത്വം കനകമയവിതർദിസ്ഥാപിതേ തൂലികാഢ്യേ കോടിബാലാർക്കവർണ്ണേ കനകകുസുമകീർണ്ണേ രമണീയേ അസ്ഥിൻ രത്നസിംഹസന്ദേ ഹേമപീഠേ പദയുഗ്മം നിധായ ഉപവിശ.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ ഭഗവതീ! ഭവതി കനകമയ വിതർദി സ്ഥാപിതമായി തൂലികാഢ്യമായി കോടിബാലാർക്കവർണ്ണമായി കനകകുസുമകീർണ്ണമായി രമണീയമായിരിക്കുന്ന ഈ രത്നസിംഹസന്ദേഹത്തിൽ ഹേമപീഠത്തിങ്കൽ പദയുഗ്മത്തെ നിധാനം ചെയ്തിട്ട് ഉപവേശിച്ചാലും.

പരിഭാഷ - കനകമയവിതർദിസ്ഥാപിതം = കനകമയവിതർദിയിങ്കൽ സ്ഥാപിതം. കനകമയവിതർദി = കനകമയമായിരിക്കുന്ന വിതർദി. വിതർദി = വേദി (ഇരിക്കാൻ സുഖമാകും വണ്ണം ഉണ്ടാക്കിയിട്ടുള്ളത) സ്ഥാപിതം = സ്ഥാപിക്കപ്പെട്ടത്. സ്ഥാപിക്ക = വെയ്ക്ക. തൂലികാഢ്യം = തൂലികയാൽ ആഢ്യം. തൂലിക = മെത്താരണം. കനകകുസുമകീർണ്ണം = കനകകുസുമങ്ങളാൽ കിരണം ചെയ്യപ്പെട്ടത്. കനകകുസുമങ്ങൾ = സ്വർണ്ണപുഷ്പങ്ങൾ. കിരണംചെയ്ക = വിരിയ്ക്ക.

കോടിബാലാർക്കവർണ്ണം = കോടി ബാലാർക്കന്മാരുടെ വർണ്ണം പോലിരിക്കുന്ന വർണ്ണത്തോടു കൂടിയത്. ബാലാർക്കന്മാർ = ബാലാദി ത്യന്മാർ. രമണീയം = മനോഹരം. രത്നസിംഹാസനം = രത്നനിർമ്മിതമായ സിംഹാസനം. പദയുഗ്മം = പദങ്ങളുടെ യുഗ്മം. പദങ്ങൾ = കാലുകൾ. യുഗ്മം = ഇരട്ട. ഹേമപീഠം = സ്വർണ്ണപീഠം. നിധാനം ചെയ്ക = വെയ്ക്കുക. ഉപവേശിക്ക = ഇരിക്കുക.

ഭാവം - അല്ലയോ ഭഗവതി! സ്വർണ്ണം കൊണ്ട് പരിഷ്കൃതമായി ഉണ്ടാക്കിയിട്ടുള്ള തറയിൽ വെച്ചിട്ടുള്ളതായും ഭംഗിയുള്ള മേൽക്കട്ടി യുള്ളതായും കോടി ബാലസൂര്യന്മാരുദിച്ചാലുണ്ടാകുന്ന ശോഭപോലെയുള്ള ശോഭയോടുകൂടിയതായും സ്വർണ്ണപുഷ്പങ്ങൾ വിരിച്ചിട്ടുള്ളതായും അതിമനോഹരമായും ഇരിക്കുന്ന ഈ രത്നസിംഹാസനത്തിൽ സ്വർണ്ണപീഠത്തിൽ രണ്ടു കാലുകളും വെച്ച് ഇരുന്നാലും.

4

മണിമൗക്തികനിർമ്മിതം മഹാന്തം
കനകസ്തംഭചതുഷ്ടയേന യുക്തം
കമനീയതമം ഭവാനി!തുഭ്യം
നവമുല്ലാസമഹം സമർപ്പയാമി.

വിഭക്തി - മണിമൗക്തികനിർമ്മിതം - അ - പു - ദി - ഏ. മഹാന്തം - ത - പു - ദി - ഏ. കനകചതുഷ്ടയേന - അ - പു - ത്യ - ഏ. യുക്തം-അ - പു - ദി - ഏ. കമനീയതമം - അ - പു - ദി - ഏ. ഭവാനി! - ഈ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. തുഭ്യം - യുഷ്മ - ചതു - ഏ. നവം - അ - പു - ദി - ഏ. ഉല്ലാസം - അ - പു - ദി - ഏ. അഹം - അസ്മ - പ്ര - ഏ. സമർപ്പയാമി - ലട്ട് - പര - ഉത്ത - ഏ.

അന്വയം - ഹേ ഭവാനി, അഹം മണിമൗക്തിക നിർമ്മിതം മഹാന്തം കനകസ്തംഭചതുഷ്ടയേന യുക്തം കമനീയതമം നവം ഉല്ലാസം തുഭ്യം സമർപ്പയാമി.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ ഭവാനീ, ഞാൻ മണിമൗക്തിക നിർമ്മിതമായി മഹത്തായി കനകസ്തംഭ ചതുഷ്ടയത്തോടു യുക്തമായി കമനീയതമമായി നവമായിരിക്കുന്ന ഉല്ലാസത്തെ ഭവതിക്കായി കൊണ്ടു സമർപ്പിക്കുന്നു.

പരിഭാഷ - ഭവാനി = പാർവ്വതി. മണിമൗക്തിക നിർമ്മിതം = മണിമൗക്തികങ്ങളാൽ നിർമ്മിതം. മണിമൗക്തികങ്ങൾ = മണികളും മൗക്തികങ്ങളും. മണികൾ = രത്നങ്ങൾ. മൗക്തികങ്ങൾ =

മുത്തുകൾ. നിർമ്മിതം = നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടത്. മഹത്ത്= വലിയത് (ശ്രേഷ്ഠം). കനകസ്തംഭേപതുഷ്ടയം = കനകസ്തംഭങ്ങളുടെ ചതുഷ്ടയം. കനകസ്തംഭങ്ങൾ = സ്വർണ്ണത്തൂണുകൾ. ചതുഷ്ടയം. = നാല്. യുക്തം = യോജിച്ചത് (കൂടിയത്) കമനീയതമം = ഏറ്റവും കമനീയം. കമനീയം = മനോഹരം. നവം= പുതിയത്. ഉല്ലാസം = മണ്ഡപം.

ഭാവം - അല്ലയോ ഭവാനി! ഞാൻ മുത്തുകളെക്കൊണ്ടും രത്നങ്ങളെക്കൊണ്ടും ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ടതും വലിയതും (ശ്രേഷ്ഠവും) നാല് സ്വർണ്ണത്തൂണുകളോടുകൂടിയതും ഏറ്റവും മനോഹരവും പുതിയതുമായിരിക്കുന്ന ഈ മണ്ഡപത്തെ ഭവതിക്കായി സമർപ്പിക്കുന്നു.

5

ദുർവ്വയാ, സരസിജാനിതവിഷ്ണു -
ക്രാന്തയാചസഹിതംകുസുമാഭ്യം
പത്മയുഗ്മസദ്യശേ പദയുഗ്മേ
പാദ്യമേതദുരരീകുരു മാതഃ!

വിഭക്തി - ദുർവ്വയാ - ആ - സ്ത്രീ - ത്യ - ഏ. സരസിജാനിത വിഷ്ണുക്രാന്തയാ - ആ - സ്ത്രീ - ത്യ - ഏ. ച - അ. സഹിതം - അ - ന - ദ്വി - ഏ. കുസുമാഭ്യം - അ - ന - ദ്വി - ഏ. പദ്മയുഗ്മസദ്യശേ - അ - ന - സ - ഏ. പദയുഗ്മേ - അ - ന - സപ്ത - ഏ. പാദ്യം - അ - ന - ദ്വി - ഏ. ഏതദ് - ന - ദ്വി - ഏ. ഉരരീകുരു - ലോട്ട് - പര - മദ്ധ്യ - പു - ഏ. മാതഃ - ല്ല - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ.

അന്വയം - ഹേ മാതഃ ദുർവ്വയാ സരസിജാനിത വിഷ്ണുക്രാന്തയാ ച സഹിതം കുസുമാഭ്യം ഏതത് പാദ്യം പത്മയുഗ്മസദ്യശേ പദയുഗ്മേ ഉരരീകുരു.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ അമ്മേ! ദുർവ്വയോടും സരസിജാനിതവിഷ്ണുക്രാന്തയോടും സഹിതമായി കുസുമാഭ്യമായിരിക്കുന്ന ഈ പാദ്യത്തെ പത്മയുഗ്മസദ്യശമായിരിക്കുന്ന പദയുഗ്മത്തിങ്കൽ ഉരരീകരിച്ചാലും.

പരിഭാഷ - ദുർവ്വയാ = കറുക. സരസിജാനിത വിഷ്ണു ക്രാന്ത = സരസിജാനിതമായിരിക്കുന്ന വിഷ്ണു ക്രാന്ത. സരസിജാനിതം = സരസിജത്തോട് അനിതം. സരസിജം = താമരപ്പൂവ്. അനിതം = കൂടിയത്. വിഷ്ണുക്രാന്ത= വിഷ്ണുക്രാന്തയെന്ന മരുന്ന്. സഹിതം = കൂടെയത്. കുസുമാഭ്യം = കുസുമങ്ങളെക്കൊണ്ട് ആഭ്യം. കുസുമങ്ങൾ =

പുഷ്പങ്ങൾ. ആവൃത്യം = ശ്രേഷ്ഠം. പാദ്യം = പാദോദകം (കാൽകഴു കാന്നുള്ള വെള്ളം) ഉരരീകരിക്ക = സ്വീകരിക്ക.

ഭാവം - ഹേ ലോകജനനീ, കറുക, താമരപ്പൂവ്, വിഷ്ണു ക്രാന്തി മുതലായവയോടു കൂടിയതും ശ്രേഷ്ഠങ്ങളായ പുഷ്പങ്ങൾ കലർന്നതും ആയ ഈ പാദക്ഷാളനജലത്തെ രണ്ടു താമരപ്പൂക്കൾ പോലെ ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന ഭവതിയുടെ പാദങ്ങളിൽ സ്വീകരിക്കണമേ.

6

ഗന്ധപുഷ്പയവസർഷപദ്യുർവ്വാ-
സന്ധ്യുതം തിലകുശാക്ഷതമിശ്രം
ഹേമപാത്രനിഹിതം സഹരരൈനഃ
അർഘ്യമേതദുരരീകുരു മാതഃ

വിഭക്തി - ഗന്ധ പുഷ്പയവ സർഷപദ്യുർവ്വാസന്ധ്യുതം - അ - ന - ദ്വി - ഏ. തിലകുശാക്ഷതമിശ്രം - അ - ന - ദ്വി - ഏ. ഹേമപാത്രനിഹിതം - അ - ന - ദ്വി - ഏ. സഹ - അവ്യ രരൈനഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. അർഘ്യം - അ - ന - ദ്വി - ഏ. ഏതൽ = ഏതത് - ന - ദ്വി - ഏ. ഉരരീകുരു - ലോട്ട് - മദ്ധ്യ - ഏ. മാതഃ - ള - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ.

അന്വയം - ഹേ മാതഃ ഗന്ധ പുഷ്പയവസർഷപദ്യുർവ്വാസന്ധ്യുതം തിലകുശാക്ഷതമിശ്രം രത്നൈഃ സഹ ഹേമപാത്രനിഹിതം ഏതത് അർഘ്യം ഉരരീകുരു.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ അംബ! ഗന്ധപുഷ്പയവസർഷപദ്യുർവ്വാസന്ധ്യുതമായി തിലകുശാക്ഷതമിശ്രമായി രത്നങ്ങളോടു കൂടി ഹേമപാത്രനിഹിതമായിരിക്കുന്ന ഈ അർഘ്യത്തെ ഉരരീകരിച്ചാലും.

പരിഭാഷ - ഗന്ധപുഷ്പയവസർഷപദ്യുർവ്വാസന്ധ്യുതം = ഗന്ധം പുഷ്പം യവം സർഷപം ദ്യുർവ്വാ ഇവകളോടുകൂടിയത്. ഗന്ധം = ചന്ദനം. പുഷ്പം = പൂവ്. യവം = യവം. സർഷപം = കടുക്. ദ്യുർവ്വാ = കറുക. തിലകുശാക്ഷതമിശ്രം = തിലകുശാക്ഷതങ്ങളോടു മിശ്രം. തിലകുശാക്ഷതങ്ങൾ = തിലവും കുശവും അക്ഷതവും. തിലം = എള്ള്. കുശം = ദർഭ. അക്ഷതം = ഉണങ്ങൽ അരി. മിശ്രം = കലർന്നത്. ഹേമപാത്രനിഹിതം = ഹേമപാത്രത്തിൽ നിഹിതം. ഹേമപാത്രം = സ്വർണ്ണപ്പാത്രം. നിഹിതം = നിയാനം ചെയ്യപ്പെട്ടത്. അർഘ്യം = പുജാ ജലം. ഉരരീകരിക്ക = സ്വീകരിക്ക.

ഭാവം - അല്ലയോ അംബേ! ഭവതി ചന്ദനം, പൂവ്, യവം, കടുക്, കറുക, എള്ള്, ദർഭ, ഉണങ്ങലരി ഇവയോടും രത്നങ്ങളോടും

കൂടി സ്വർണ്ണപ്പാത്രത്തിൽ വെച്ചിട്ടുള്ള ഈ പൂജാജലത്തെ സ്വീകരിക്കണമേ.

7

ജലജദ്യുതിനാ കരേണ ജാതീ-
ഫലതക്കോലലവംഗഗന്ധയുക്തൈഃ
അമൃതൈരമൃതൈരിവാതിശീതൈർ
ഭഗവത്യാചമനം വിധീയതാം.

വിഭക്തി - ജലജദ്യുതിനാ - ഇ - പു - ത്യ - ഏ. കരേണ - അ - പു - ത്യ - ഏ. ജാതീഫലതക്കോലലവംഗ ഗന്ധയുക്തൈഃ അ - ന - ത്യ - ബ. അമൃതൈഃ (2). അ - ന - ത്യ - ബ. ഇവ - അവ്യ. അതിശീതൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. ഭഗവതി - ഈ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ - ആചമനം - അ - ന - പ്ര - ഏ. വിധീയതാം - ലോട്ട് - ആ - പ്ര - പു - ഏ.

അന്വയം - ഹേ! ഭഗവതി! ജലജദ്യുതിനാ കരേണ ജാതീഫലതക്കോലലവംഗഗന്ധയുക്തൈഃ അമൃതൈഃ ഇവ അതിശീതൈഃ അമൃതൈഃ ആചമനം വിധീയതാം.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ ഭഗവതി! ഭവതിയാൽ ജലജദ്യുതിയായിരിക്കുന്ന കരത്താൽ ജാതീഫലതക്കോലലവംഗഗന്ധ യുക്തങ്ങളായി അതിശീതങ്ങളായി അമൃതങ്ങൾ പോലെയിരിക്കുന്ന അമൃതങ്ങളെക്കൊണ്ട് ആചമനം ചെയ്യപ്പെട്ടാലും.

പരിഭാഷ - ഭഗവതി = ഭഗങ്ങളോടുകൂടിയവൾ. ഭഗങ്ങൾ = ഐശ്വര്യാദികൾ (ഐശ്വര്യം - സമ്പൂർണ്ണമായ വീര്യം - യശസ്സ് - ശോഭ - ജ്ഞാനം - വൈരാഗ്യം ഇവ) ജലജദ്യുതി = ജലജത്തിന്റെ ദ്യുതി പോലെയുള്ള ദ്യുതിയോടു കൂടിയത്. ജലജം = ജലത്തിൽ നിന്ന് ജനിച്ചത് (താമര) കരം = കൈയ്. ജാതീഫലതക്കോലലവംഗഗന്ധയുക്തം = ജാതീഫലത്തിന്റേയും തക്കോലത്തിന്റേയും ലവംഗത്തിന്റേയും ഗന്ധത്തോട് യുക്തം. ജാതീഫലം = ജാതിക്ക. ലവംഗം = ഇലവർണം. തക്കോലം = കോലകം (ഒരു അങ്ങാടി മരുന്ന്) യുക്തം = യോജിച്ചത്. അതിശീതങ്ങൾ = ഏറ്റവും തണുപ്പുള്ളവ. അമൃതങ്ങൾ (2) = സുധകൾ അമൃതങ്ങൾ = ജലങ്ങൾ. ആചമനം = അംഗശുദ്ധിക്രിയ.

ഭാവം - അല്ലയോ ഭഗവതി! ഭവതി താമരപ്പോലെയിരിക്കുന്ന കൈകൊണ്ട് ജാതിക്ക, തക്കോലം, ഇലവർണം മുതലായവയുടെ

ഗന്ധമുള്ളതും ഏറ്റവും തണുപ്പുള്ളതും അമൃതുപോലെയിരിക്കുന്നതു
മായ വെള്ളം കൊണ്ട് ആചമനം ചെയ്താലും.

8

നിഹിതം കനകസ്യസംപുടേ
പിഹിതം രത്നവിധാന കേനചിൽ
തദിദം ജഗദംബ! തേർപ്പിതം
മധുപർക്കം ജനനി പ്രഗൃഹ്യതാം.

വിഭക്തി - നിഹിതം - അ - ന - പ്ര - ഏ. കനകസ്യ - അ - ന -
ഷ - ഏ. സംപുടേ - അ - ന - സ - ഏ. പിഹിതം - അ - ന - പ്ര -
ഏ. രത്നവിധാനകേന - അ - ന - ത്യ - ഏ. ചിൽ - അവ്യ. തൽ - തദ്
- ദ - ന - ദി - ഏ. ഇദം - ഇദം - മ - ന - പ്ര - ഏ. ജഗദംബ! ആ -
സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. തേ - യുക്ഷ്മ - ദ - ച - ഏ. അർപ്പിതം - അ -
ന - പ്ര - ഏ. മധുപർക്കം - അ - ന - പ്ര - ഏ. ജനനി - ഈ - സ്ത്രീ
- സംപ്ര - ഏ. പ്രഗൃഹ്യതാം - ലോട്ട് - ആത്മ - പ്ര - പു - ഏ.

അന്വയം - ഹേ ജഗദംബ കനകസ്യ സംപുടേ നിഹിതം രത്നവി
ധാനകേന പിഹിതം ഇദം മധുപർക്കം (മയാ) തേ അർപ്പിതം ഹേ
ജനനി തൽ പ്രഗൃഹ്യതാം.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ ജഗദംബ! കനകത്തിന്റെ സംപുടത്തി
ങ്കൽ നിഹിതമായി രത്ന വിധാനകം കൊണ്ടു പിഹിതമായിരിക്കുന്ന
ഈ മധുപർക്കം (എന്നാൽ) ഭവതിക്കായിക്കൊണ്ട് അർപ്പിതമായി.
അല്ലയോ അമ്മേ അതിനെ നിന്തിരുവടി സ്വീകരിക്കേണമേ.

പരിഭാഷ - ജംഗദംബ! - ലോകജനനി. സംപുടം = പാത്രം
നിഹിതം = നിധാനം ചെയ്യപ്പെട്ടത്. നിധാനം ചെയ്ക = വെയ്ക്കുക.
രത്നവിധാനകം = രത്നപ്പാത്രം. പിഹിതം = പിധാനം ചെയ്യപ്പെട്ടത്.
പിധാനം ചെയ്ക = മറയ്ക്ക (അടയ്ക്കുക) മധുപർക്കം = നിവേദ്യവി
ശേഷം. അർപ്പിതം = അർപ്പിക്കപ്പെട്ടത്. അർപ്പിക്ക = ആദരവോടുകൂടി
വെയ്ക്കുക. ജനനി = അമ്മ.

ഭാവം - അല്ലയോ ലോകജനനി! കനകപ്പാത്രത്തിൽ വെച്ച് രത്ന
പ്പാത്രം കൊണ്ടടച്ചിരിക്കുന്ന ഈ നിവേദ്യവിശേഷത്തെ ഞാൻ ആദര
വോടുകൂടി ഭവതിക്കു സമർപ്പിക്കുന്നു. ഹേ അമ്മേ നിന്തിരുവടി
സ്വീകരിക്കേണമേ!

ഏതച്ചമ്പകതൈലമംബ, വിവിധൈഃ
 പുഷ്പൈർമ്മുഹൂർവ്വാസിതം
 നൃസ്തംരത്നമയേ സുവർണ്ണചക്ഷകേ
 ഭൃംഗൈർഭ്രമദ്ഭിർവൃതം
 സാനന്ദം സുരസുന്ദരീഭിരഭിതോ-
 ഹസ്തൈര്യുതം തേ മയാ
 കേശേഷു ഭ്രമരഭ്രമേഷു സകലേ-
 ഷാംഗേഷു ചാലിപ്യതേ.

വിഭക്തി - ഏതൽ - ഏതച്ഛ - ദ - ന - പ്ര - ഏ. ചമ്പകതൈലം
 - അ - ന - പ്ര - ഏ. അംബ - ആ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. വിവിധൈഃ
 - അ - ന - ത്യ - ബ. പുഷ്പൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. മുഹൂഃ - അവ്യ.
 വാസിതം - അ - ന - പ്ര - ഏ. നൃസ്തം - അ - ന - പ്ര - ഏ.
 രത്നമയേ അ - ന - സ - ഏ. സുവർണ്ണചക്ഷകേ - അ - ന - സ - ഏ
 - ഭൃംഗൈഃ അ - പു - ത്യ. ബ. ഭ്രമദ്ഭിഃ - ത - പു - ത്യ - ബ. വൃതം
 - അ - ന - പ്ര - ഏ. സാനന്ദം - ക്രിഃവി. സുരസുന്ദരീഭിഃ ഈ - സ്ത്രീ
 - ത്രി - ബ. അഭിതഃ - തസി - അവ്യ. ഹസ്തൈഃ അ - പു - ത്യ - ബ.
 യുതം - അ - ന - പ്ര - ഏ. തേ - യുഷ്മ - ദ - ഷ - ഏ. മയാ -
 അസ്മ - ദ - ത്യ - ഏ. കേശേഷു - അ - പു - സ - ബ. ഭ്രമരഭ്രമേഷു
 - അ - പു - സ - ബ. സകലേഷു - അ - ന - സ - ബ. അംഗേഷു -
 അ - ന - സ - ബ. ച - അവ്യ ആലിപ്യതേ - ല - ആ - പ്ര - ഏ.

അന്വയം - ഹേ അംബ! വിവിധൈഃ പുഷ്പൈഃ മുഹൂഃ വാസിതം
 രത്നമയേ സുവർണ്ണചക്ഷകേ നൃസ്തം ഭ്രമദ്ഭിഃ ഭൃംഗൈഃ വൃതം
 അഭിതഃ സുരസുന്ദരീഭിഃ സാനന്ദം ഹസ്തൈഃ യുതം ഏതൽ ചംബക
 തൈലം മയാ തേ ഭ്രമരഭ്രമേഷു കേശേഷു സകലേഷു അംഗേഷു ച
 ആലിപ്യതേ.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ അംബേ! വിവിധങ്ങളായിരിക്കുന്ന
 പുഷ്പങ്ങളാൽ പിന്നെയും പിന്നെയും വാസിതമായി രത്നമയമായി
 റിക്കുന്ന സുവർണ്ണചക്ഷകത്തിൽ നൃസ്തമായി ഭ്രമത്തുകളായിരി
 കുന്ന ഭൃംഗങ്ങളാൽ വൃതമായി മുൻഭാഗത്തിൽ സുരസുന്ദരികളാൽ
 ആനന്ദത്തോടു കൂടെ ഹസ്തങ്ങളാൽ യുതമായിരിക്കുന്ന ഈ ചെമ്പ
 കതൈലം എന്നാൽ ഭവതിയുടെ ഭ്രമരഭ്രമങ്ങളായിരിക്കുന്ന കേശങ്ങ
 ളിലും സകലങ്ങളായിരിക്കുന്ന അംഗങ്ങളിലും ആലേപനം ചെയ്യപ്പെ
 ടുന്നു.

പരിഭാഷ - വിവിധങ്ങൾ = പലതരങ്ങൾ. വാസിതം = വാസിക്കപ്പെട്ടത്. വാസിക്ക. = സുഗന്ധീകരിക്ക. രത്നമയം = രത്നം പതിച്ചിട്ടുള്ളവ. സുവർണ്ണചഷകം = സുവർണ്ണം കൊണ്ടുള്ള ചഷകം. സുവർണ്ണം = സ്വർണ്ണം. ചഷകം = പാനപാത്രം. നൃസ്തം = നൃസിക്കപ്പെട്ടത്. നൃസിക്ക = വെയ്ക്കുക. ഭ്രമത്തുകൾ = ഭ്രമിക്കുന്നവ. ഭ്രമിക്ക = ചുറ്റി സഞ്ചരിക്ക. ഭൃംഗങ്ങൾ = വണ്ടുകൾ. വൃതം = വരണം ചെയ്തത്. വരണം ചെയ്ക = മറയ്ക്ക. സുരസുന്ദരികൾ = ദേവസുന്ദരികൾ. ഹസ്തങ്ങൾ = കൈകൾ. ധൃതം = ധരിക്കപ്പെട്ടത്. ഭ്രമരഭ്രമങ്ങൾ = ഭ്രമരങ്ങൾ ഭ്രമിക്കുന്നവ. ഭ്രമരങ്ങൾ = വണ്ടുകൾ. ഭ്രമിക്ക = സഞ്ചരിക്ക. (ഭ്രമരങ്ങളെന്നും = ഭ്രമിക്കുന്നവയെന്നും - ഭ്രമിക്ക = ശങ്കിക്ക) സകലങ്ങൾ = എല്ലാം. അംഗങ്ങൾ = അവയവങ്ങൾ. ആലേപനം ചെയ്ക = പുരട്ടുക.

ഭാവം - അല്ലയോ അംബേ! അനേകതരം പുഷ്പങ്ങളാൽ പിന്നെയും പിന്നെയും സുഗന്ധീകരിക്കപ്പെട്ടതും രത്നങ്ങൾ പതിച്ചിട്ടുള്ള സ്വർണ്ണപ്പാത്രത്തിൽ വെച്ചിട്ടുള്ളതും സുഗന്ധം കൊണ്ടു വന്നു കൂടിയിട്ടുള്ള വണ്ടുകളാൽ ആവരണം ചെയ്യപ്പെട്ടതും ഭവതിയുടെ മുൻഭാഗത്തിൽ ദേവകാമിനിമാർ ആനന്ദത്തോടുകൂടി കൈകളിൽ ധരിച്ചുകൊണ്ട് നില്ക്കുന്നതുമായ ഈ ചമ്പകതൈലം ഞാൻ പുഷ്പരസാസ്വാദനത്തിനായി വന്നുകൂടുന്ന വണ്ടുകളാൽ ചുറ്റപ്പെട്ട (വണ്ടിൻകൂട്ടമാണോ എന്നു ശങ്ക ജനിപ്പിക്കുന്നതായ) നിന്തരുവടിയുടെ കുന്തളഭരത്തിലും മറ്റെല്ലാ അംഗങ്ങളിലും പുരട്ടുന്നു.

10

മാതഃകുങ്കുമപങ്കനിർമ്മിതമിദം

ദേഹേ തവോദർത്തനം

ഭക്ത്യാഹം കലയാമി ഹേമരജസാ

സമ്മിശ്രിതം കേസരൈഃ

കേശാനാമലകൈർവൃശോധ്യ വിശദാന്

കസ്തുരികോദഞ്ചിതൈഃ -

സ്നാനം തേ നവരത്നകുംഭനിഹിതൈ -

സ്സംവാസിയോഷ്ണോദകൈഃ

വിഭക്തി - മാതഃ - ഋ - പു - സംപ്ര - ഏ. കുങ്കുമപങ്കനിർമ്മിതം

- അ - ന - ദി - ഏ. ഇദം - ഇദംശബ്ദഃ - മ - ന - ദി - ഏ. ദേഹേ

- അ - പു - സ - ഏ. തവ - യുഷ്മ - ഷ - ഏ. ഉദർത്തനം - അ - ന

- ദി - ഏ. ഭക്ത്യാ - ഇ - സ്ത്രീ - ത്യ - ഏ. അഹം - അസ്മ - ദ - പ്ര

- ഏ. കലയാമി - ലട്ട് - പര - ഉത്ത - പു - ഏ. ഹേമരജസാ - സ -

ന - തൃ - ഏ. സമ്മിശ്രിതം - അ - ന - ദ്വി - ഏ. കേസരൈഃ അ - ന - തൃ - ബ. കേശാൻ - അ - പു - ദ്വി - ബ. ആമലകൈഃ- അ - പു - തൃ - ബ. വിശോധ്യ - ല്യബ - അവ്യ. വിശദാൻ - അ - പു - ദ്വി - ബ. കസ്തൂരികോദബിതൈഃ - അ - ന - തൃ - ബ. സ്നാനം - അ - ന - ദ്വി - ഏ. തേ - യുഷ്മ - ച - ഏ. നവരത്നകുംഭനിഹിതൈഃ - അ - ന - തൃ - ബ. സംവാസിതോഷ്ണോദകൈഃ - അ - ന - തൃ - ബ.

അന്വയം - ഹേ അംബ! അഹം തവ ദേഹേ കുങ്കുമപങ്ക നിർമ്മിതം കേസരൈഃ ഹേമരജസാ ച സമ്മിശ്രിതം ഇദം ഉദർത്തനം ഭക്ത്യാ കലയാമി. വിശദാൻ കേശാൻ വിശോധ്യ ആമലകൈഃ കസ്തൂരികോദബിതൈഃ നവരത്നകുംഭനിഹിതൈഃ സംവാസിതോഷ്ണോദകൈഃ തേ ഭക്ത്യാ സ്നാനം കലയാമി.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ അംബേ! ഞാൻ നിന്തിരുവടിയുടെ ദേഹത്തിൽ കുങ്കുമപങ്കനിർമ്മിതമായി കേസരങ്ങളെക്കൊണ്ടും ഹേമരജസ്സുകളെക്കൊണ്ടും സമ്മിശ്രിതമായിരിക്കുന്ന ഈ ഉദർത്തനത്തെ ഭക്തിയോടുകൂടി തേപ്പിക്കുന്നു. വിശദങ്ങളായിരിക്കുന്ന കേശങ്ങളെ വിശോധിച്ചിട്ട് ആമലകങ്ങളായി കസ്തൂരികോദബിതങ്ങളായി നവരത്നകുംഭനിഹിതങ്ങളായിരിക്കുന്ന സംവാസിതോഷ്ണോദകങ്ങളെക്കൊണ്ട് ഭവതിക്ക് ഭക്തിയോടുകൂടി സ്നാനത്തേയും ചെയ്യുന്നു.

പരിഭാഷ - കുങ്കുമപങ്കനിർമ്മിതം = കുങ്കുമപങ്കത്താൽ നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടത്. കുങ്കുമപങ്കം = കുങ്കുമച്ചാറ്. നിർമ്മിക്ക = ഉണ്ടാക്ക. കേസരങ്ങൾ = അല്ലികൾ. ഹേമരജസ്സ് = സ്വർണ്ണപ്പൊടി. സമ്മിശ്രിതം = കൂട്ടിക്കലർത്തപ്പെട്ടത്. ഉദർത്തനം = മേൽത്തേപ്പ്. വിശദങ്ങൾ = നിർമ്മലങ്ങൾ. കേശങ്ങൾ = തലമുടികൾ. വിശോധിക്ക = വിടർത്തുക. ആമലകങ്ങൾ = ആമലകങ്ങളോടു കൂടിയവ. ആമലകങ്ങൾ = നെല്ലിക്കകൾ. കസ്തൂരികോദബിതങ്ങൾ = കസ്തൂരികത്താൽ ഉദബിതങ്ങൾ. കസ്തൂരികം = കസ്തൂരി. ഉദബിതം = സമ്മിശ്രിതം. സംവാസിതോഷ്ണോദകങ്ങൾ = സംവാസിതമായിരിക്കുന്ന ഉഷ്ണോദകങ്ങൾ. സംവാസിതം = സംവാസിക്കപ്പെട്ടത്. സംവാസിക്ക = നല്ലപോലെ സുഗന്ധീകരിക്ക. ഉഷ്ണോദകങ്ങൾ = ചൂടുള്ള വെള്ളങ്ങൾ. സ്നാനം = കുളി. നവരത്നകുംഭനിഹിതങ്ങൾ = നവരത്നക്കൂടങ്ങളിൽ വെയ്ക്കപ്പെട്ടവ.

ഭാവം - അല്ലയോ അംബേ! ഞാൻ നിന്തിരുവടിയുടെ തിരുമെയ്യിൽ താമരയല്ലിയും സ്വർണ്ണപ്പൊടിയും കുങ്കുമച്ചാറിൽ കുഴച്ചുണ്ടാക്കിയ മേൽത്തേപ്പുകളെക്കൊണ്ട് തേപ്പിക്കുന്നു. നിർമ്മലങ്ങളായ അവി

ടുത്തെ തലമുടികളെ വിടർത്തിയിട്ട് നെല്ലിക്ക, കസ്തൂരി ഇവകൾ ചേർത്തുണ്ടാക്കി, നവരത്നക്കൂടങ്ങളിൽ വച്ചിട്ടുള്ളതും നല്ല സുഗന്ധമുള്ളതും ചെറുചുടുള്ളതുമായ വെള്ളംകൊണ്ട് ഭക്തിയോടുകൂടി ഭവതിയെ സ്നാനം ചെയ്യിക്കുന്നു.

11

മധുദുഗ്ദ്ധഘൃതൈശ്ച ചന്ദനൈ-
സ്സിതയാ ശർക്കരയാ സമന്വിതൈഃ
സ്നപയാമി തവാഹമാദരാൽ
ജനനി! ത്യാം പുനരുഷ്ണവാരിഭിഃ

വിഭക്തി - മധുദുഗ്ദ്ധഘൃതൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. ച - അവ്യ. ചന്ദനൈഃ - അ - പു - ത്യ - ബ. സിതയാ - ആ - സ്ത്രീ - ത്യ - ഏ. ശർക്കരയാ - ആ - സ്ത്രീ - ത്യ - ഏ. സമന്വിതൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. സ്നപയാമി - ലട്ട് - പ - ഉ - പു - ഏ. തവ - യുഷ്മ - ഷ - ഏ. അഹം - അസ്മ - പ്ര - ഏ. ആദരാൽ - അ - പു - പ - ഏ. ജനനി - ഈ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. ത്യാം - യുഷ്മ - ദി - ഏ. പുനഃ അവ്യ. ഉഷ്ണവാരിഭിഃ - ഇ - ന - ത്യ - ബ.

അന്വയം - ഹേ ജനനി! മധുദുഗ്ദ്ധഘൃതൈഃ ചന്ദനൈഃ സിതയാ ശർക്കരയാ സമന്വിതൈഃ ഉഷ്ണവാരിഭിഃ ച അഹം ത്യാം ആദരാൽ പുനഃ സ്നപയാമി.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ ജനനീ മധു ദുഗ്ദ്ധഘൃതങ്ങളെ ക്കൊണ്ടും ചന്ദനങ്ങളെക്കൊണ്ടും സിതയോടും ശർക്കരയോടും സമന്വിതമായിരിക്കുന്ന ഉഷ്ണവാരികളെക്കൊണ്ടും ഞാൻ ഭവതിയെ ആദരവോടുകൂടി വീണ്ടും സ്നാനം ചെയ്യിക്കുന്നു.

പരിഭാഷ - മധു ദുഗ്ദ്ധഘൃതങ്ങൾ = മധുവും ദുഗ്ദ്ധവും ഘൃതവും - മധു = തേൻ. ദുഗ്ദ്ധം = പാൽ. ഘൃതം = നെയ്യ്. സിത = പഞ്ചസാര. സമന്വിതം = കൂടിയത്. ഉഷ്ണവാരി = ചുടുള്ള വെള്ളം.

ഭാവം - അല്ലയോ അംബേ! തേൻ, പാൽ, നെയ്യ് ഇവകളെ ക്കൊണ്ടും കളഭം ക്കൊണ്ടും പഞ്ചസാര, ശർക്കര ഇവചേർന്ന ചെറു ചുടുള്ള വെള്ളംകൊണ്ടും ആദരവോടുകൂടി ഞാൻ ഭവതിയെ വീണ്ടും കുളിപ്പിക്കുന്നു.

ഏലോശീര സുവാസിതൈഃ സുകുസുമൈർ -
 ഗ്ഗംഗാദി തീർത്ഥോദകൈഃ
 മാണിക്യാമല മൗക്തികാമലയുതൈ -
 സ്വച്ഛൈസ്സുവർണ്ണോദകൈഃ
 മന്ത്രാനേദിക തന്ത്രികാൻ പരിപാൻ
 സാനന്ദമത്യാദരാൽ
 സ്നാനം തേ പരികല്പയാമി ജനനി!
 സ്നേഹാത്ഥാമംഗീകുരു.

വിഭക്തി - ഏലോശീര സുവാസിതൈഃ അ - ന - ത്യ - ബ.
 സുകുസുമൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. ഗംഗാദിതീർത്ഥോദകൈഃ അ - ന
 - ത്യ ബ. മാണിക്യാമല മൗക്തികാമലയുതൈഃ അ - ന - ത്യ - ബ.
 സ്വച്ഛൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. മന്ത്രാൻ - അ - പു - ദി - ബ. വേദി
 കതന്ത്രികാൻ - അ - പു - ദി - ബ. പരിപാൻ - ത - പു - പ്ര - ഏ.
 സാനന്ദം - ക്രിയാ - വി - അ - ന - ദി - ഏ. അത്യാദരാൽ. അ - പു
 - പ - ഏ. സ്നാനം - അ - ന - ദി - ഏ. തേ - യുഷ്മ - ദ - പ - ഏ.
 പരികല്പയാമി - ലട്ട് - പ - ഉത്ത - ഏ. ജനനി- ഈ - സ്ത്രീ - സംപ്ര
 - ഏ. സ്നേഹാൽ - അ - പു - പ - ഏ. താം - യുഷ്മ - ദ - പ്ര - ഏ.
 അംഗീകുരു - ലോട്ട് - പ - മ - ഏ.

അന്വയം - ഹേ ജനനി! അഹം ഏലോ ശീരസുവാസിതൈഃ
 സുകുസുമൈഃ മാണിക്യാമല മൗക്തികാമലയുതൈഃ സ്വച്ഛൈഃ
 ഗംഗാദി തീർത്ഥോദകൈഃ സുവർണ്ണോദകൈഃ വേദിക തന്ത്രികാൻ
 മന്ത്രാൻ പരിപാൻ അത്യാദരാൽ സാനന്ദം തേ സ്നാനം പരികല്പ
 യാമി. സ്നേഹാദ് താം അംഗീകുരു.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ ജനനി! ഞാൻ ഏലോശീരസു
 വാസിതങ്ങളായി സുകുസുമങ്ങളായി മാണിക്യാമല മൗക്തികാമലയു
 തങ്ങളായി സ്വച്ഛങ്ങളായി ഗംഗാദി തീർത്ഥോദകങ്ങളായിരിക്കുന്ന
 സുവർണ്ണോദകങ്ങളെക്കൊണ്ട് വേദിക തന്ത്രികങ്ങളായിരിക്കുന്ന
 മന്ത്രങ്ങളെ പരിപത്നായി അത്യാദരത്തോടും ആനന്ദത്തോടും കൂടി
 ഭവതിക്കായിക്കൊണ്ട് സ്നാനത്തെ പരികല്പിക്കുന്നു. സ്നേഹ
 തോടുകൂടി ഭവതി അംഗീകരിച്ചാലും.

പരിഭാഷ - ഏലോശീര സുവാസിതങ്ങൾ = ഏലോശീരങ്ങളെ
 കൊണ്ട് സുവാസിതങ്ങൾ. ഏലോശീരങ്ങൾ = ഏലവും ഉശീരവും.
 ഉശീരം = രാമച്ചം. സുവാസിതങ്ങൾ = സുവാസിക്കപ്പട്ടവ. സുവാ

സിക്ക = സുഗന്ധീകരിക്ക (നല്ല വാസനയുള്ളതാക്കിത്തീർക്ക) സുകു
സുമങ്ങൾ = നല്ല പുഷ്പങ്ങളോടു കൂടിയവ. മാണിക്യാമലമൗക്തികാ
മലയുതങ്ങൾ = മാണിക്യങ്ങളോടും, അമല മൗക്തികങ്ങളോടും, അമ
ലങ്ങളോടും യുതങ്ങൾ. അമല മൗക്തികങ്ങൾ = അമലങ്ങളായിരി
ക്കുന്ന മൗക്തികങ്ങൾ. അമലങ്ങൾ = നിർമ്മലങ്ങൾ. മൗക്തികങ്ങൾ =
മുത്തുകൾ. അമലങ്ങൾ = വൈരക്കല്ലുകൾ. യുതങ്ങൾ = കൂടിയവ.
സ്വച്ഛങ്ങൾ = നിർമ്മലങ്ങൾ. ഗംഗാദി തീർത്ഥോദകങ്ങൾ = ഗംഗമുത
ലായ തീർത്ഥങ്ങളിലുള്ള ജലങ്ങൾ. സുവർണ്ണോദകങ്ങൾ = സ്വർണ്ണ
കുണ്ടങ്ങൾ. ഉദകങ്ങൾ = ജലങ്ങൾ. വേദികതന്ത്രികങ്ങൾ = വേദികങ്ങ
ളായിരിക്കുന്ന = തന്ത്രികങ്ങളോടുകൂടിയവ. വേദികങ്ങൾ = വേദത്തെ
സംബന്ധിച്ചവ. തന്ത്രികങ്ങൾ = മുദ്രകൾ. പരിപാൻ = ഉച്ചരിക്കുന്ന
വൻ. പരികല്പിക്കുക - ചെയ്യുക. അംഗീകരിക്കുക = സ്വീകരിക്കുക.

ഭാവം - അല്ലയോ ജനനി, ഞാൻ, ഏലം, രാമച്ചം ഇവയെക്കൊണ്ട്
വാസന വരുത്തിയിട്ടുള്ളതും സുഗന്ധപുഷ്പങ്ങൾ ഇട്ടിട്ടുള്ളതും
മാണിക്യങ്ങൾ നല്ല മുത്തുകൾ വൈരക്കല്ലുകൾ ഇവകൾ ഇട്ടിട്ടു
ള്ളതും ഏറ്റവും നിർമ്മലവും ഗംഗാ മുതലായ തീർത്ഥങ്ങളിൽ
നിന്നും കൊണ്ടുവന്നു സുവർണ്ണകുണ്ടങ്ങളിൽ വെച്ചിട്ടുള്ളതുമായ
ജലംകൊണ്ടു വേദോക്തപ്രകാരമുള്ള മുദ്രകളോടുകൂടി മന്ത്രങ്ങളെ
ഉച്ചരിച്ച് ആദരവോടും അത്യാനന്ദത്തോടുംകൂടി ഭവതിയെ സ്നാനം
ചെയ്യിക്കുന്നു. അല്ലയോ അംബേ നിന്തിരുവടി സ്നേഹത്തോടുകൂടി
അംഗീകരിച്ചാലും.

13

ബാലാർക്കദ്യുതിദാധിമീയകുസുമ
പ്രസ്പർദ്ധിസർവ്വോത്തമം
മാത,സ്താം പരിഗേഹി ദിവ്യവസനം
ഭക്ത്യാ മയാ കല്പിതം
മുക്താദിർഗ്രഥിതഞ്ച കഞ്ചുകമിദം
സ്വീകൃത്യ വിദ്യുത്പ്രഭം
തപ്തസ്വർണ്ണസമാനവർണ്ണമതുലം
പ്രാവാരമംഗീകൂരു.

വിഭക്തി - ബാലാർക്കദ്യുതിദാധിമീയകുസുമപ്രസ്പർദ്ധി
സർവ്വോത്തമം - അ - ന - ദി - ഏ. മാതഃ - ഋ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ.
ത്വം - യുഷ്മ - പ്ര - ഏ. പരിഗേഹി - ലോട്ട് - ആ - മ - പു - ഏ.
ദിവ്യവസനം - അ - ന - ദി - ഏ. ഭക്ത്യാ - ഇ - സ്ത്രീ - ത്യ - ഏ.

മയാ - അസ്മ - ദ -ത്യ - ഏ - കല്പിതം - അ - ന - ദി - ഏ.
 മുക്താഭിഃ - ആ - സ്ത്രീ - ത്യ - ബ - ഗ്രഹിതം - അ - ന - ദി - ഏ.
 ച - അവ്യ. കഞ്ചുകം - അ - ന - ദി - ഏ. ഇദം - ഇദംശ - മ - ന -
 ദി - ഏ. സ്വീകൃത്യ - ല്യബ - അവ്യ. വിദ്യുൽപ്രഭം - അ - ന - ദി -
 ഏ. തപ്തസർണ്ണസമാനവർണ്ണം - അ - പു - ദി - ഏ. അതുലം - അ
 - പു - ദി - ഏ. പ്രാവാരം - അ - പു - ദി - ഏ. അംഗീകൂരു - ലോട്ട്
 - പര - മദ്ധ്യ - ഏ.

അന്വയം - ഹേ മാതഃ ത്വം ബാലാർക്കുദ്യുതിദാഡിമീയ ക്വസുമ
 പ്രസ്പർദ്ധിസർവ്വോത്തമം മയാ ഭക്ത്യാ കല്പിതം ദിവ്യവസനം പരി
 ഗേഹി മുക്താഭിഃ ഗ്രഹിതം വിദ്യുൽപ്രഭം ഇദം കഞ്ചുകം ച സ്വീകൃത്യ
 തപ്തസർണ്ണസമാനവർണ്ണം അതുലം പ്രാവാരം അംഗീകൂരു.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ മാതാവേ, ഭവതി ബാലാർക്കുദ്യുതിദാ
 ഡിമീയക്വസുമപ്രസ്പർദ്ധിസർവ്വോത്തമമായി എന്നാൽ ഭക്തിയോടു
 കൂടി കല്പിതമായിരിക്കുന്ന ദിവ്യവസനത്തെ പരിഗ്രഹിച്ചാലും.
 മുക്തകളാൽ ഗ്രഹിതമായി വിദ്യുൽപ്രഭമായിരിക്കുന്ന ഈ കഞ്ചുക
 ണേയും സ്വീകരിച്ചിട്ട് തപ്തസർണ്ണസമാനവർണ്ണമായി അതുലമായി
 രിക്കുന്ന പ്രാവാരത്തെ അംഗീകരിച്ചാലും.

പരിഭാഷ - ബാലാർക്കുദ്യുതിദാഡിമീയക്വസുമപ്രസ്പർദ്ധി
 സർവ്വോത്തമം = ബാലാർക്കുദ്യുതിദാഡിമീയക്വസുമപ്രസ്പർദ്ധി
 യായും സർവ്വോത്തമമായും ഇരിക്കുന്നത്. ബാലാർക്കുദ്യുതിദാഡിമീ
 യക്വസുമപ്രസ്പർദ്ധി = ബാലാർക്കുദ്യുതിയേയും ദാഡിമീയക്വസുമ
 ണേയും പ്രസ്പർദ്ധിക്കുന്നത്. ബാലാർക്കുദ്യുതി = ബാലസൂര്യരശ്മി.
 ദാഡിമീയക്വസുമം = മാതളപൂഷ്പം. പ്രസ്പർദ്ധിക്ക = ഏറ്റവും
 വിരോധിക്ക (ജയിക്കുന്നേർത്ഥം) സർവ്വോത്തമം = എല്ലാത്തിനെ
 ക്കാളും ശ്രേഷ്ഠം. കല്പിതം = കല്പിക്കപ്പെട്ടത്. ദിവ്യവസനം =
 ദിവ്യവസ്ത്രം. പരിഗ്രഹിക്ക = സ്വീകരിക്ക. മുക്തകൾ = മുത്തുകൾ.
 ഗ്രഹിതം = ഗ്രഹിക്കപ്പെട്ടത്. ഗ്രഹിക്ക = ഉണ്ടാക്ക. വിദ്യുൽപ്രഭം = വിദ്യു
 ത്തിന്റെ പ്രഭപോലെയുള്ള പ്രഭയോടുകൂടിയത്. വിദ്യുത്ത് = മിന്നൽ.
 പ്രഭ = ശോഭ. കഞ്ചുകം = റൗക്ക. തപ്തസർണ്ണസമാനവർണ്ണം =
 തപ്തസർണ്ണസമാനമായിരിക്കുന്ന വർണ്ണത്തോടുകൂടിയത്. തപ്ത
 സർണ്ണസമാനം = തപ്തമായിരിക്കുന്ന സർണ്ണത്തോട് സമാനം.
 തപ്തം = തപിപ്പിച്ചത് (ഉരുക്കിയത്) സമാനം = തുല്യം. വർണ്ണം =
 നിറം. അതുലം = തുലയില്ലാത്തത്. തുല = സാദൃശ്യം. പ്രാവാരം =
 മുടുപടം. അംഗീകരിക്ക = സ്വീകരിക്ക.

ഭാവം - അല്ലയോ അംബേ ഭവതി ബാലസൂര്യപ്രഭയേയും മാതളപുഷ്പത്തിന്റെ ശോഭയേയും തോല്പിക്കുന്ന നിറത്തോടു കൂടിയതും എല്ലാ വസ്ത്രങ്ങളേക്കാൾ ശ്രേഷ്ഠവും എന്നാൽ ഭക്തിയോടെ കൊണ്ടു വരപ്പെട്ടതുമായ ഈ ദിവ്യവസ്ത്രത്തെ സ്വീകരിക്കേണമേ. മിന്നൽപ്രഭപോലെ ശോഭിക്കുന്നതും. മുത്തുരത്നങ്ങൾ പതിച്ചിട്ടുള്ളതുമായ ഈ റൗക്കയേയും ധരിച്ച്, ഉരുകിയ സ്വർണ്ണം പോലെയുള്ള നിറമുള്ളതും സാദൃശ്യമില്ലാത്തതുമായ ഈ മുടുപടത്തേയും ഭവതി അംഗീകരിക്കേണമേ.

14

നവരത്നമയേ മയാർപ്പിതേ
 കമനീയേ തപനീയപാദുകേ
 സവിലാസമിദം പദവയം
 കൃപയാ ധേഹി! സമർച്ചനം ഗൃഹീതും.

വിഭക്തി - നവരത്നമയേ - അ - പു - സ - ഏ. മയാ - അസ്മ - ദ - ത്യ - ഏ. അർപ്പിതേ - അ - പു - ദി - ദി. കമനീയേ - അ - പു - ദി - ദി. തപനീയപാദുകേ - അ - പു - ദി - ദി. സവിലാസം ക്രി - വി - അ - ന - ദി - ഏ. ഇദം - ഇദം ശ - മ - ന - ദി - ഏ. പദവയം - അ - ന - ദി - ഏ. കൃപയാ - ആ - സ്ത്രീ - ത്യ - ഏ. ധേഹി - ലോട്ട് - ആ - മധ്യ - ഏ. സമർച്ചനം - അ - ന - ദി - ഏ. ഗൃഹീതും - ത്യമു - അവ്യ.

അന്വയം - (തം) കൃപയാ സമർച്ചനം ഗൃഹീതും നവരത്നമയേ കമനീയേ മയാ അർപ്പിതേ തപനീയപാദുകേ ഇദം പദവയം സവിലാസം ധേഹി.

അന്വയാർത്ഥം - നിന്തിരുവടി കൃപയോടെ അർച്ചനത്തെ ഗ്രഹിപ്പാനായിക്കൊണ്ട് നവരത്നമയങ്ങളായി കമനീയങ്ങളായി എന്നാൽ അർപ്പിതങ്ങളായിരിക്കുന്ന തപനീയപാദുകങ്ങളിൽ ഈ പദവയത്തെ സവിലാസമാകുംവണ്ണം ധരിച്ചാലും.

പരിഭാഷ - അർച്ചനങ്ങൾ = പൂജകൾ. ഗ്രഹിക്ക = സ്വീകരിക്ക. നവരത്നമയങ്ങൾ = നവരത്നങ്ങൾകൊണ്ടുണ്ടാക്കപ്പെട്ടവ. കമനീയങ്ങൾ = മനോഹരങ്ങൾ. അർപ്പിതങ്ങൾ = അർപ്പിക്കപ്പെട്ടവ. അർപ്പിക്ക = വെയ്ക്കുക. തപനീയപാദുകങ്ങൾ = തപനീയങ്ങളായിരിക്കുന്ന പാദുകങ്ങൾ. തപനീയങ്ങൾ = പ്രകാശമാനങ്ങൾ. പാദുകങ്ങൾ = മെതിയടികൾ. പദവയം = പദങ്ങളുടെ ദായം. പദങ്ങൾ = കാലുകൾ.

ദ്രവ്യം = രണ്ട്. സവിലാസം = വിലാസത്തോടുകൂടെ. വിലാസം = ധീരമായിട്ടുള്ള നോട്ടം, മനോഹരമായിട്ടുള്ള ഗമനം, മന്ദസ്ഥിതത്തോടുകൂടിയ വാക്ക് ഇവയ്ക്കൊക്കുന്നു വിലാസമെന്നു പറയുന്നത്.

ഭാവം - നിന്തിരുവടി കരുണയോടുകൂടി എന്റെ പുജയെ സ്വീകരിപ്പാനായിട്ട് നവരത്നങ്ങൾകൊണ്ടു മനോഹരമാകുംവണ്ണം ഉണ്ടാക്കിയിട്ടുള്ളതും ഭവതിയ്ക്കായിട്ട് എന്നാൽ അർപ്പിക്കപ്പെട്ടതും ഏറ്റവും ശോഭിച്ചിരിക്കുന്നതുമായ ഈ പാദുകങ്ങളിൽ നിന്തിരുവടിയുടെ കാലുകൾ വിലാസത്തോടുകൂടി ചേർക്കേണമേ.

15

ബഹുഭിരഗരുധുപൈസ്സാദരംധുപയിത്വാ
ഭഗവതി! തവകേശാൻ കങ്കതൈർമ്മാർജ്ജയിത്വാ
സുരഭിഭിരവിന്ദൈശ്ചമ്പകൈശ്ചാർച്ചയിത്വാ
ത്വധിതി കനകസുത്രൈർജ്ജുസമന്വേഷ്ടയാമി

വിഭക്തി - ബഹുഭിഃ - ഉ - പു - ത്യ - ബ. അഗരുധുപൈഃ - അ - പു - ത്യ - ബ. സാദരം - അവ്യ - ധുപയിത്വാ - ത്യാന്തം - അവ്യ - ഭഗവതി! - ഈ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. കങ്കതൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. മാർജ്ജയിത്വാ - ത്യാന്തം - അവ്യ. സുരഭിഭിഃ - ഇ - ന - ത്യ - ബ. അരവിന്ദൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. ചമ്പകൈഃ - അ - പു - ത്യ - ബ. ച - അവ്യ. അർച്ചയിത്വാ - ത്യാന്തം - അവ്യ. ത്വധിതി - അവ്യ. കനകസുത്രൈഃ - അ - ന - ത്യ. ബ. ജുസം - അ - ന - ദി - ഏ. അന്വേഷ്ടയാമി - ലട്ട് - പര - ഉത്ത - ഏ.

അന്വയം - ഹേ ഭഗവതി! അഹം സാദരം തവ കേശാൻ ബഹുഭിഃ അഗരുധുപൈഃ ധുപയിത്വാ കങ്കതൈഃ മാർജ്ജയിത്വാ സുരഭിഭിഃ അരവിന്ദൈഃ ചമ്പകൈഃ ച അർച്ചയിത്വാ ത്വധിതി കനക സുത്രൈഃ ജുസം അന്വേഷ്ടയാമി.

അന്യാർത്ഥം - അല്ലയോ ഭഗവതി! ഞാൻ ആദരവോടു കൂടി നിന്തിരുവടിയുടെ കേശങ്ങളെ ബഹുക്കളായിരിക്കുന്ന അഗരുധുപങ്ങളെക്കൊണ്ട് ധൂപിച്ചിട്ട് കങ്കതങ്ങളെക്കൊണ്ട് മാർജ്ജനം ചെയ്തിട്ട് സുരഭികളായിരിക്കുന്ന അരവിന്ദങ്ങളെക്കൊണ്ടും ചമ്പകങ്ങളെക്കൊണ്ടും അർച്ചിച്ചിട്ട് വേഗത്തിൽ കനകസുത്രങ്ങളെക്കൊണ്ട് ജുടത്തെ അന്വേഷ്ടിക്കുന്നു.

പരിഭാഷ - കേശങ്ങൾ = തലമുടികൾ. ബഹുക്കൾ = വളരെ. അഗരുധുപങ്ങൾ = അകിൽപ്പുകകൾ. ധൂപിക്ക = പുകയ്ക്കുക. കങ്കതങ്ങൾ

= ചീർപ്പുകൾ. മാർജ്ജനം ചെയ്യുക. = ചീകുക. സുരഭികൾ = സുഗന്ധികൾ. അരവിന്ദങ്ങൾ = താമരപ്പൂക്കൾ. ചെമ്പകങ്ങൾ = ചെമ്പകപ്പൂക്കൾ. അർച്ചിക്ക = പൂജിക്ക. കനകസൂത്രങ്ങൾ = പൊൻതൂലികൾ. ജൂടം = കേശബന്ധം. അന്വേഷിക്ക = കെട്ടുക.

ഭാവം - അല്ലയോ ഭഗവതി! ഞാൻ ആദരവോടുകൂടി നിന്തിരുവടിയുടെ കേശഭാരത്തെ വളരെ അകിൽപ്പുക കൊണ്ട് വാസനവരുത്തി ചീർപ്പുകൾ കൊണ്ട് ചീകിമിനുക്കി സൗരഭ്യമുള്ള താമരപ്പൂക്കളെകൊണ്ടും ചെമ്പകപ്പൂക്കളെക്കൊണ്ടും പൂജിച്ച് ബന്ധിച്ചിട്ട് സർണ്ണതൂലു കൊണ്ട് അതിനെ ചുറ്റുന്നു.

16

സൗവീരാഞ്ജനമിദമംബ! ചക്ഷുഷോസ്തേ
വിന്യസ്തം കനകശലാകയാ മയാ യൽ
തന്നുനം മലിനമപി തദക്ഷിസംഗാൽ
ബ്രഹ്മേന്ദ്രാദ്യഭിലഷണീയതാമിയായാൽ.

വിഭക്തി - സൗവീരാഞ്ജനം - അ ന - പ്ര - ഏ. ഇദം - ഇദം ശബ്ദ - ന - പ്ര - ഏ. അംബ! ആ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. ചക്ഷുഷോഃ - സ - ന - സ - ദി. തേ - യുഷ്മ - ദ - ഷ - ഏ. വിന്യസ്തം - അ - ന - പ്ര - ഏ. കനകശലാകയാ - ആ - സ്ത്രീ - ത്യ - ഏ. മയാ - അസ്മ - ദ - ത്യ - ഏ. യൽ - യച്ഛ ദ - പ്ര - ഏ. തൽ - തച്ഛ-ദ - ന - പ്ര - ഏ. നുനം - അവ്യ. മലിനം - അ - ന - പ്ര - ഏ. തദക്ഷിസംഗാൽ - അ - പു - പ - ഏ. ബ്രഹ്മേന്ദ്രാദ്യഭിലഷണീയതാം - ആ - സ്ത്രീ - ദി - ഏ. ഇയായാൽ - ലഭ് - പര - പ്ര - പു - ഏ.

അന്വയം - ഹേ അംബ! തേ ചക്ഷുഷോഃ കനകശലാകയാ മയാ യൽ ഇദം സൗവീരാഞ്ജനം വിന്യസ്തം തദ്മലിനം അപി തദക്ഷി സംഗാൽ നുനം ബ്രഹ്മേന്ദ്രാദ്യഭിലഷണീയതാം ഇയായാദ്.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ അംബേ! നിന്തിരുവടിയുടെ ചക്ഷുസ്സുകളിൽ കനകശലാകകൊണ്ട് എന്നാൽ യാതൊരു ഈ സൗവീരാഞ്ജനം വിന്യസ്തമായി, അത് മലിനമാണെങ്കിലും തദക്ഷിസംഗം ഹേതുവായിട്ട് നുനമായി ബ്രഹ്മേന്ദ്രാദ്യഭിലഷണീയതയെ പ്രാപിച്ചു.

പരിഭാഷ - ചക്ഷുസ്സുകൾ = കണ്ണുകൾ. കനകശലാക = സ്വർണ്ണക്കമ്പി. സൗവീരാഞ്ജനം = സൗവീരമെന്ന് പറയുന്ന അഞ്ജനം. അഞ്ജനം = മഷി. വിന്യസ്തം = വെയ്ക്കപ്പെട്ടത്. മലിനം = കറുത്ത

ത്. ത്വദക്ഷിസംഗം = ത്വദക്ഷികളുടെ സംഗം. ത്വദക്ഷികൾ = ഭവതിയുടെ അക്ഷികൾ. അക്ഷികൾ = കണ്ണുകൾ. നൂനം = നിശ്ചയമായും. ബ്രഹ്മേന്ദ്രാദ്യഭിലഷണീയതാം = ബ്രഹ്മേന്ദ്രാദ്യഭിലഷണീയം. ആവു എന്നുള്ള അവസ്ഥ. ബ്രഹ്മേന്ദ്രാദ്യഭിലഷണീയം = ബ്രഹ്മേന്ദ്രാദികളാൽ അഭിലഷണീയം. ബ്രഹ്മേന്ദ്രാദ്യകൾ = ബ്രഹ്മാവ്, ഇന്ദ്രൻ തുടങ്ങിയുള്ളവർ. അഭിലഷണീയം = അഭിലഷിക്കപ്പെടുവാൻ യോഗ്യം. അഭിലഷിക്ക = ആഗ്രഹിക്ക.

ഭാവം - അല്ലയോ അംബേ! നിന്തരുവടികളുടെ കണ്ണുകളിൽ സ്വർണ്ണക്കമ്പിക്കൊണ്ട് ഞാൻ യാതൊരു സൗവീരാഞ്ജനം എഴുതി ചുവോ അത് കറുത്തതാണെങ്കിലും നിന്തിരുവടികളുടെ കണ്ണുകളുടെ സംസർഗ്ഗം ഹേതുവായിട്ട് നിശ്ചയമായും ബ്രഹ്മാവ്, ഇന്ദ്രൻ തുടങ്ങിയവർക്കു പോലും ആഗ്രഹത്തെ ജനിപ്പിക്കുവാൻ യോഗ്യമായി അതിർന്നു.

17

മഞ്ജീരേ പദയോർന്നിധായ, രുചിരാം
 വിന്യസ്യകാഞ്ചീംകടൗ,
 മുക്താഹാരമുരോജയോ, രനുപമാം
 നക്ഷത്രമാലാം ഗളേ,
 കേയുരാണി ഭുജേഷു, രത്നവലയ-
 ശ്രേണീം കരേഷു ക്രമാൽ
 താടങ്കേ തവകർണ്ണയോർവിനിദയേ
 ശീർഷേ ച ചുഡാമണീം.

വിഭക്തി - മഞ്ജീരേ - അ - ന - ദി -ദി. പദയോഃ - അ - ന - സ - ദി. നിധായ - ല്യാബ - അവ്യ. രുചിരാം - ആ - സ്ത്രീ - ദി - ഏ. വിന്യസ്യ - ല്യ - അവ്യ. കാഞ്ചീം - ഈ - സ്ത്രീ - ദി - ഏ. കടൗ - ഈ - സ്ത്രീ - സ - ഏ. മുക്താഹാരം - അ - പു - ദി - ഏ. ഉരോജയോഃ - അ - പു - സ - ദി. അനുപമാം - ആ - സ്ത്രീ - ദി - ഏ. നക്ഷത്രമാലാം - ആ - സ്ത്രീ - ദി - ഏ. ഗളേ - അ - പു - സ - ഏ. കേയുരാണി - അ - ന - ദി - ബ. ഭുജേഷു - അ - പു - സ - ബ. രത്നവലയശ്രേണീം - ഈ - സ്ത്രീ - ദി - ഏ - കരേഷു - അ - പു - സ - ബ. ക്രമാൽ - അവ്യ. താടങ്കേ - അ - ന - ദി - ദി. തവ - യുഷ്മ - ദ - ഷ - ഏ. കർണ്ണയോഃ - അ - പു - സ - ദി. വിനിദയേ - ലട്ട് - ആ - ഉ - ഏ. ശീർഷേ - അ - ന - സ - ഏ. ച - അവ്യ. ചുഡാമണീം - ഇ - പു - ദി - ഏ.

അന്വയം - ഹേ ദേവി! അഹം (തേ) പദയോഃ മഞ്ജീരേ നിധായ കടൗ രൂചിരാം കാഞ്ചീം, ഉരോജയോഃ മുക്താഹാരം, ഗളേ അനുപമാം നക്ഷത്രമാലാം, ഭുജേഷു കേയൂരാണി, കരേഷു രത്നവലയശ്രേണി, കർണയോഃ താടങ്കേ, ക്രമാൽ വിന്യസ്യ ശീർഷേ ചുഡാമണിം ചവിദധേ.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ ദേവി! ഞാൻ ഭവതിയുടെ പദങ്ങളിൽ മഞ്ജീരങ്ങളെ നിധാനം ചെയ്തിട്ട് കടിയിൽ രൂചിരയായിരിക്കുന്ന കാഞ്ചിയേയും ഉരോജങ്ങളിൽ മുക്താഹാരത്തേയും ഗളത്തികൽ അനുപമയായിരിക്കുന്ന നക്ഷത്രമാലയേയും ഭുജങ്ങളിൽ കേയൂരങ്ങളേയും കരങ്ങളിൽ രത്നവലയശ്രേണിയേയും കർണ്ണങ്ങളിൽ താടങ്കങ്ങളേയും ക്രമേണ വിന്യസിച്ചിട്ട് ശീർഷത്തികൽ ചുഡാമണിയെ വിധാനം ചെയ്യുന്നു.

പരിഭാഷ - മഞ്ജീരങ്ങൾ = കാൽച്ചിലമ്പുകൾ. നിധാനം ചെയ്ക = ഇടുക. കടി = അരപ്രദേശം. രൂചിര = മനോഹര. കാഞ്ചി = അരഞ്ഞാൺ. ഉരോജങ്ങൾ = മൂലകൾ. മുക്താഹാരം = മുത്തുമാല. ഗളം = കഴുത്ത്. അനുപമാ = സാദൃശ്യമില്ലാത്തത്. നക്ഷത്രമാല = ശ്രേഷ്ഠങ്ങളായ ഇരുപത്തേഴ് രത്നങ്ങളെക്കൊണ്ടുണ്ടാക്കിയിട്ടുള്ള മാല (നക്ഷത്രങ്ങൾ പോലെ ശോഭിക്കുന്ന മാലയെന്നും, നക്ഷത്രങ്ങളാകുന്ന മാലയെന്നും പറയാം) ഭുജങ്ങൾ = തോളുകൾ. കേയൂരങ്ങൾ = തോൾവളകൾ. കരങ്ങൾ = കയ്യുകൾ. രത്നവലയശ്രേണി = രത്നവലയങ്ങളുടെ ശ്രേണി. രത്നവലയങ്ങൾ = രത്നക്കടകങ്ങൾ. ശ്രേണി = കൂട്ടം. കർണ്ണങ്ങൾ = കാതുകൾ. താടങ്കങ്ങൾ = തോടകൾ. വിന്യസിക്ക = ചാർത്തുക. ശീർഷം = തല. ചുഡാമണി = ചുഡാരത്നം. വിധാനം ചെയ്ക = ചാർത്തുക.

ഭാവം - അല്ലയോ ദേവി! ഞാൻ ഭവതിയുടെ കാലുകളിൽ ചിലമ്പുകളെ ചാർത്തി അരയിൽ അരഞ്ഞാണും മൂലകളിൽ മുത്തുമാലുവും കഴുത്തിൽ നിസ്തുല്യമായ നക്ഷത്രമാലയും തോളുകളിൽ തോൾവളകളും കൈകളിൽ രത്നക്കടകങ്ങളും കാതുകളിൽ തോടകളും ക്രമം പോലെ ചാർത്തിയിട്ടു ശിരസ്സിൽ ചുഡാമണിയേയും (രത്നത്തെ) ചാർത്തുന്നു.

മാതഃഫാലതലേ തവാതിവിമലേ
കാശ്മീരകസ്തുരികാ-
കർപ്പൂരാഗരുഭിഃ കരോമി തിലകം,

ദേഹേംഗരാഗം തതഃ
 വക്ഷോജാദിഷു ലക്ഷ്മകർദമകലൈ-
 സ്സീക്ത്യാ ച പൃഷ്പദ്രവൈഃ
 പാദൗ ചന്ദനലേപനാദിഭിരഹം
 സംപൂജയാമി ക്രമാൽ

വിഭക്തി - മാതഃ - ഋ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. ഫാലതലേ - അ - ന - സ - ഏ. തവ - യുഷ്മ - ഷ - ഏ. അതിവിമലേ - അ- ന - സ - ഏ. കാശ്മീരകസ്തുരികാകർപ്പുരാഗരുഭിഃ - ഉ - സ്ത്രീ - ത്യ - ബ. കരോമി - ലട്ട് - പ - ഉ - ഏ. തിലകം - അ - ന - ദി - ഏ. ദേഹേ - അ - പു - സ - ഏ. അംഗരാഗം - അ - പു - ദി - ഏ. - തതഃ - അവ്യ. വക്ഷോജാദിഷു - ഇ - ന - സ - ബ. ലക്ഷ്മകർദമകലൈഃ അ - പു - ത്യ - ബ. സിക്ത്യാ - താന്തം അവ്യ. പൃഷ്പദ്രവൈഃ- അ - പു - ത്യ - ബ. - ദി. പാദൗ - അ - പു - ദി - ദി. ചന്ദനലേപനാദിഭിഃ - ഇ - ന - ത്യ - ബ. അഹം - അസ്മ - പ്ര - ഏ - സംപൂജയാമി - ലട്ട് - പ - ഉ - ഏ. ക്രമാൽ അവ്യയം.

അന്വയം - ഹേ മാതഃ അഹം അതിവിമലേ തവ ഫാലതലേ കാശ്മീരകസ്തുരികാകർപ്പുരാഗരുഭിഃ തിലകം കരോമി. തതഃ ദേഹേ അംഗരാഗം കരോമി. വക്ഷോജാദിഷു ലക്ഷ്മകർദമകലൈഃ പൃഷ്പദ്രവൈഃ ചന്ദനലേപനാദിഭിഃ ച സിക്ത്യാ ക്രമാൽ പാദൗ സംപൂജയാമി.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ മാതാവേ! ഞാൻ നിന്തിരുവടിയുടെ അതിവിമലമായിരിക്കുന്ന ഫാലതലത്തിങ്കൽ കാശ്മീരകസ്തുരികാ കർപ്പുരാഗരുകളെക്കൊണ്ട് തിലകത്തെ ചെയ്യുന്നു. അനന്തരം ദേഹത്തിൽ അംഗരാഗത്തെ ചെയ്യുന്നു. വക്ഷോജാദികളിൽ ലക്ഷ്മകർദമകളങ്ങളായിരിക്കുന്ന പൃഷ്പദ്രവങ്ങളെക്കൊണ്ടും ചന്ദനലേപനാദികളെക്കൊണ്ടും സേചനം ചെയ്തിട്ട് ക്രമേണ പാദങ്ങളെ സംപൂജിക്കുന്നു.

പരിഭാഷ - അതിവിമലം = ഏറ്റവും നിർമ്മലം. ഫാലതലം = നെറ്റിത്തടം. കാശ്മീരകസ്തുരികാ കർപ്പുരാഗരുകൾ = കാശ്മീരം, കസ്തുരികാ, കർപ്പൂരം, അഗരു, ഇവ. കാശ്മീരം = കുങ്കുമം. കസ്തുരികാ = കസ്തുരി. അഗരു. അകിൽ. തിലകം = കുറി. അംഗരാഗം = കുറിക്കൂട്ട്. വക്ഷോജാദികൾ = വക്ഷോജങ്ങൾ തുടങ്ങിയുള്ളവ. വക്ഷോജങ്ങൾ = മുലകൾ. ലക്ഷ്മകർദമകളങ്ങൾ = ലക്ഷ്മകർദമങ്ങളെക്കൊണ്ടു കളങ്ങൾ. ലക്ഷ്മകർദമകളങ്ങൾ = കുങ്കുമച്ചാറുകൾ. കളങ്ങൾ = മനോഹ

രങ്ങൾ. പൂഷ്പദ്രവങ്ങൾ = പനിനീരുകൾ. ചന്ദനലേപനാദികൾ = ചന്ദനലേപനം തുടങ്ങിയുള്ളവ ചന്ദനലേപനം = കളഭച്ചാർത്ത്. സേചനം ചെയ്യുക. നല്ലവണ്ണം പുരട്ടുക. പാദങ്ങൾ = കാലുകൾ.

ഭാവം - അല്ലയോ അംബേ! ഞാൻ നിന്തിരുവടിയുടെ ഏറ്റവും നിർമ്മലമായ നെറ്റിത്തടത്തിങ്കൽ കുങ്കുമം, കസ്തൂരി, കർപ്പൂരം അകിൽ ഇവകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ തിലകത്തെ ചാർത്തുന്നു. അനന്തരം ഭവതിയുടെ ദേഹത്തിൽ കുറിക്കൂട്ടണിയിക്കുന്നു. സ്തനങ്ങൾ മുതലായ അവയവങ്ങളിൽ ചിഹ്നങ്ങളായിത്തീരുന്ന കുങ്കുമച്ചാറുകൊണ്ട് മനോഹരമായിരിക്കുന്ന പനിനീരും ചന്ദനകുറിക്കൂട്ടു മുതായവയും നല്ലപോലെ അണിയിച്ചിട്ട് ക്രമേണ പാദങ്ങളെ പൂജിക്കുന്നു.

19

രത്നാക്ഷതൈസ്താം പരിപൂജയാമി
മുക്താഫലൈർവാ രുചിരൈരവിധൈഃ
അഖണ്ഡിതൈർദേവി യവാദിഭിർവാ
കാശ്മീരപങ്കാകിത തണ്ഡുലൈർവാ.

വിഭക്തി - രത്നാക്ഷതൈഃ - അ - പു - ത്യ - ബ. താം - യുഷ്മ - ദ - ദി - ഏ. പരിപൂജയാമി - ലട്ട് - പ - ഉ - ഏ. മുക്താഫലൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. വാ - അവ്യ. രുചിരൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. അവിധൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. അഖണ്ഡിതൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. ദേവി - ഇ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. യവാദിഭിഃ - ഇ - ന - ത്യ - ബ. വാ - അവ്യ. കാശ്മീരപങ്കാകിതതണ്ഡുലൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. വാ - അവ്യ.

അന്വയം - ഹേ ദേവി! അഹം രത്നാക്ഷതൈഃ രുചിരൈഃ അവിധൈഃ മുക്താഫലൈഃ വാ അഖണ്ഡിതൈഃ യവാദിഭിഃ വാ കാശ്മീരപങ്കാകിത തണ്ഡുലൈഃ വാതാം പരിപൂജയാമി.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ ദേവി! ഞാൻ രത്നാക്ഷതങ്ങളെ കൊണ്ടും രുചിരങ്ങളായും അവിധങ്ങളായും ഇരിക്കുന്ന മുക്താഫലങ്ങളെ കൊണ്ടും അഖണ്ഡിതങ്ങളായിരിക്കുന്ന യവാദികളെ കൊണ്ടും കാശ്മീരപങ്കാകിതങ്ങളായിരിക്കുന്ന തണ്ഡുലങ്ങളെ കൊണ്ടും നിന്തിരുവടിയെ പരിപൂജിക്കുന്നു.

പരിഭാഷ - രത്നാക്ഷതങ്ങൾ = രത്നങ്ങളും അക്ഷതങ്ങളും. അക്ഷതങ്ങൾ = ഉണക്കലരികൾ. രുചിരങ്ങൾ = മനോഹരങ്ങൾ. അവി

ദ്ധങ്ങൾ = വേധിക്കാത്തവ. വേധിക്ക = തുളയ്ക്ക. മുക്താഫലങ്ങൾ = മുത്തുകൾ. അവണ്ഡിതങ്ങൾ = മുറിക്കാത്തവ. യവാദികൾ = യവം മുതലായ ധാന്യങ്ങൾ. കാശ്മീരപങ്കാങ്കിതതണ്ഡുലങ്ങൾ = കാശ്മീര പങ്കത്താൽ അങ്കിതങ്ങളായിരിക്കുന്ന തണ്ഡുലങ്ങൾ. കാശ്മീരപങ്കം = കൂങ്കുമ്പാർ. അങ്കിതം = അടയാളപ്പെട്ടത്. തണ്ഡുലങ്ങൾ = ഉണക്ക ലരികൾ.

ഭാവം - അല്ലയോ ദേവി! ഞാൻ രത്നങ്ങൾ, ഉണക്കലരി ഇവകൊണ്ടും, മനോഹരങ്ങളും തുളയ്ക്കാത്തവയുമായ രത്നങ്ങളെക്കൊണ്ടും, മുറിയാത്ത യവം മുതലായ ധാന്യങ്ങളെക്കൊണ്ടും, കൂങ്കുമ്പാറിൽ നനച്ച ഉണക്കലരിക്കൊണ്ടും നിന്തിരുവടിയെ പൂജിക്കുന്നു.

20

ജനനി! ചമ്പകദൈലമിദം പുരോ
മൃഗമദോപയുതം പടവാസകം
സുരഭിഗന്ധമിദം ച ചതുസ്സമം
സപദി സർവ്വമിദം പരിഗൃഹ്യതാം.

വിഭക്തി - ജനനി! - ഈ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. ചമ്പകദൈലം - അ - ന - പ്ര - ഏ. ഇദം - ശ - മ - ന - പ്ര - ഏ. പുരഃ - അവ്യ. മൃഗമദോപയുതം - അ - ന - പ്ര - ഏ. പടവാസകം - അ - ന - പ്ര - ഏ. സുരഭിഗന്ധം - അ - ന - പ്ര - ഏ. ഇദം - ഇദംശ - മ - ന - പ്ര - ഏ. ചതുസ്സമം - അവ്യ. സപദി - അവ്യ. സർവ്വം - അ - ന - പ്ര - ഏ. പരിഗൃഹ്യതാം - ലോട്ട് - ആ - പ്ര - പു - ഏ.

അന്വയം - ഹേ ജനനി! മൃഗമദോപയുതം പടവാസകം പുരഃ(സ്ഥിതം) ഇദം ചമ്പകദൈലം ച ചതുസ്സമം ഇദം സുരഭിഗന്ധം സപദി ഇദം സർവ്വം ച പരിഗൃഹ്യതാം.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ ജനനി! മൃഗമദോപയുതമായി പടവാസകമായി പുരോഭാഗത്തിൽ സ്ഥിതമായിരിക്കുന്ന ഈ ചമ്പകദൈലവും ചതുസ്സമമായിരിക്കുന്ന ഈ സുരഭിഗന്ധവും ഉടനേ തന്നെ ഇവയെല്ലാം ഭവതിയാൽ പരിഗ്രഹിക്കപ്പെടേണമേ.

പരിഭാഷ - മൃഗമദോപയുതം = മൃഗമദത്തോടു കൂടിയത്. മൃഗമദം = കസ്തുരി. പടവാസകം = പടങ്ങളെ വാസിപ്പിക്കുന്നത്. പടങ്ങൾ = വസ്ത്രങ്ങൾ. വാസിപ്പിക്ക = സുഗന്ധീകരിക്ക. പുരോഭാഗം = മുൻപ്. സ്ഥിതി ചെയ്ക = ഇരിക്ക. ചതുസ്സമം = നാലുകളോടു കൂടിയത്.

നാലുകൾ = കസ്തുരി, ഗോരോചനം, ചന്ദനം, പനിനീർ. സുരഭി ഗന്ധം = സുരഭിയായിരിക്കുന്ന ഗന്ധത്തോടു കൂടിയത്. സുരഭി = സൗരഭ്യമുള്ളത്. പരിഗ്രഹിക്ക = സ്വീകരിക്ക.

ഭാവം - അല്ലയോ അംബേ! കസ്തുരി ചേർത്തിട്ടുള്ളതും വസ്ത്രങ്ങളെ സൗരഭ്യമുള്ളതാക്കിത്തീർക്കുന്നതും മുൻപിൽ ഇരിക്കുന്നതുമായ ഈ ചമ്പകപുഷ്പത്തിന്റെ തൈലത്തേയും കസ്തുരി, ഗോരോചനം, ചന്ദനം, പനിനീർ ഇവ ചേർത്തുണ്ടാക്കിയ ഈ സൗരഭ്യകളഭത്തേയും ഇവയെല്ലാം തന്നെയും ഭവതി പരിഗ്രഹിക്കണമേ.

21

സീമന്തേ തേ ഭഗവതി ! മയാ സാദരം നൃസ്തമേത-
സിന്ദൂരം മേ ഹൃദയകമലേ ഹർഷവർഷം തനോതി
ബാലാദിത്യദ്യുതിരിവ സദാ ലോഹിതാ യസ്യ കാന്തിഃ
അന്തർദ്ധാന്തം ഹരതിസകലം ചേതസാ ചിന്തയൈവ.

വിഭക്തി - സീമന്തേ - അ. പു - സ - ഏ. തേ - യുഷ്മ - ഷ - ഏ. ഭഗവതി! - ഈ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. മയാ - അസ്മ - ത്യ - ഏ. സാദരം - അവ്യ. നൃസ്തം - അ - ന - പ്ര - ഏ. ഏതൽ - ഏതച്ഛ - ദ - പ്ര - ഏ. സിന്ദൂരം - അ - ന - പ്ര - ഏ. മേ - അസ്മ - ഷ - ഏ. ഹൃദയകമലേ - അ - ന - സ - ഏ. ഹർഷവർഷം - അ - ന - ദി - ഏ. തനോതി - ലട്ട് - പര - പ്ര - ഏ - ഇവ - അവ്യയം. സദാ - അവ്യയം. ലോഹിതാ - ആ - സ്ത്രീ - പ്ര - ഏ. യസ്യ - യച്ഛ - ദ - ന - ഷ - ഏ. കാന്തിഃ - ഇ - സ്ത്രീ - പ്ര - ഏ. അന്തഃ - അവ്യ. ധാന്തം - അ - ന - ദി - ഏ. ഹരതി - ലട്ട് - പര - പ്ര - ഏ. സകലം - അ - ന - ദി - ഏ. ചേതസാ - സ - ന - ത്യ - ഏ. ചിന്തയാ - ആ - സ്ത്രീ - ത്യ ഏ. ഏവ - അവ്യ.

അന്വയം - ഹേ ഭഗവതി! മയാ സാദരം തേ സീമന്തേ നൃസ്തം ഏതൽ സിന്ദൂരം മേ ഹൃദയകമലേ ഹർഷവർഷം തനോതി യസ്യ കാന്തിഃ ബാലാദിത്യദ്യുതിഃ ഇവ സദാ ലോഹിതാ ചേതസാ ചിന്തയാ ഏവ മേ അന്തഃ ധാന്തം സകലം ഹരതി.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ ഭഗവതി! എന്നാലാദരവോടുകൂടി ഭവതിയുടെ സീമന്തത്തിങ്കൽ നൃസ്തമായിരിക്കുന്ന ഈ സിന്ദൂരം എന്റെ ഹൃദയകമലത്തിങ്കൽ ഹർഷവർഷത്തെ ചെയ്യുന്നു. യാതൊന്നിന്റെ കാന്തി ബാലാദിത്യദ്യുതിയെന്നപോലെ എല്ലായ്പ്പോഴും ലോഹിതയായിട്ട് ചേതസ്സുകൊണ്ടുള്ള ചിന്ത കൊണ്ടു തന്നെ എന്റെ അന്തർഭാഗത്തിലുള്ള ധാന്തത്തെ എല്ലാം ഹരിക്കുന്നു.

പരിഭാഷ - സീമന്തം = സീമന്തരേഖ (തലമുടി ഇരുവശത്തേയ്ക്കും പകുത്തിടുമ്പോൾ തലയുടെ മുൻഭാഗത്തു നടുവിൽ കാണുന്ന രേഖയ്ക്ക് സീമന്തരേഖയെന്നു പേർ) നൃസ്തം = നൃസിക്കപ്പെട്ടത്. നൃസിക്ക = വെയ്ക്കുക, സിന്ദൂരം = കുങ്കുമം. ഹൃദയകമലം = ഹൃദയമാകുന്ന കമലം. ഹൃദയം = മനസ്സ്. കമലം = താമരപ്പൂവ്. ഹർഷവർഷം = സന്തോഷവർഷം. യാതൊന്ന് = ആ സിന്ദൂരം. കാന്തി = ശോഭ. ബാലാർക്കദൃതി = ബാലസൂര്യശോഭ. ലോഹിതാ = ചുവപ്പ്. ചേതസ്സ് = മനസ്സ്. ചിന്ത = വിചാരം അന്തർഭാഗം = ഉള്ളിൽ. ധ്യാനം = ഇരുട്ട്. ഹരിക്ക = നശിപ്പിക്ക.

ഭാവം - അല്ലയോ ഭഗവതി! ഞാൻ ആദരവോടുകൂടി നിന്തിരുവടിയുടെ സീമന്തരേഖയിൽ തൊടുവിച്ചിട്ടുള്ള ഈ സിന്ദൂരക്കുറി എന്റെ മനസ്സാകുന്ന താമരപ്പൂവിൽ സന്തോഷവർഷത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നു. ആ സിന്ദൂരക്കുറിയുടെ ശോഭ ബാലാദിത്യപ്രഭ പോലെ എപ്പോഴും ചുവപ്പുള്ളതായിട്ട് എന്റെ മനസ്സു കൊണ്ടു വിചാരിക്കുമ്പോൾ തന്നെ ഉള്ളിലുള്ള എല്ലാ ഇരുട്ടുകളേയും നശിപ്പിക്കുന്നു.

22

മന്ദാരകുന്ദകരവീരലവംഗപുഷ്പൈഃ
 ത്യാം ദേവി! സന്തതമഹം പരിപുജയാമി
 ജാതീജപാബകുളചമ്പകകേതകാദി
 നാനാവിധാനി! കുസുമാനി ച തേർപ്പയാമി.

വിഭക്തി - മന്ദാരകുന്ദകരവീരലവംഗപുഷ്പൈഃ- അ - ന - ത്യ - ബ. ത്യാം = യുഷ്മ - ദ - ദി - ഏ. ദേവി! ഈ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. സന്തതം - അവ്യ. അഹം - അസ്മ - പ്ര - ഏ. പരിപുജയാമി - ലട്ട് - പ - ഉ - പൃ - ഏ. ജാതീജപാബകുള ചമ്പകകേതകാദി നാനാവിധാനി - അ - ന - ദി - ബ. കുസുമാനി - അ - ന - ദി - ബ. ച - അവ്യ. തേ - യുഷ്മ - ചതു - ഏ. അർപ്പയാമി - ലട്ട് - പര - ഉത്ത - പൃ - ഏ.

അന്വയം - ഹേ ദേവി! അഹം ത്യാം മന്ദാരകുന്ദകരവീരലവംഗപുഷ്പൈഃ സന്തതം പരിപുജയാമി ജാതീജപാബകുള ചമ്പകകേതകാദി നാനാവിധാനി കുസുമാനി ച തേ അർപ്പയാമി.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ ദേവി! ഞാൻ നിന്തിരുവടിയെ മന്ദാരകുന്ദകരവീരലവംഗപുഷ്പങ്ങളെക്കൊണ്ട് എല്ലായ്പ്പോഴും പൂജിക്കുന്നു. ജാതീജപാബകുള ചമ്പകകേതകാദി നാനാവിധങ്ങളായിരിക്കുന്ന കുസുമങ്ങളേയും ഭവതിക്കായ്ക്കൊണ്ട് അർപ്പിക്കുന്നു.

പരിഭാഷ - മന്ദാരകുന്ദകരവീരലവംഗപുഷ്പങ്ങൾ = മന്ദാര പുഷ്പവും കുന്ദപുഷ്പവും കരവീര പുഷ്പവും ലവംഗപുഷ്പവും കുന്ദപുഷ്പം = കുരുക്കുത്തിമുല്ലപ്പൂവ്. കരവീരപുഷ്പം = ചുവന്നരളിപ്പൂവ്. ലവംഗപുഷ്പം = ഇലവർണ്ണപ്പൂവ്. ജാതീജപാമ്പുകളു ചമ്പകകേതകാദി നാനാവിധങ്ങൾ = ജാതിയും ജപയും ചമ്പകവും ബകുളവും കേതകവും തുടങ്ങിയുള്ള പലവിധങ്ങൾ. ജാതീ = പിചുകപ്പൂവ്. ജപാ = ചെമ്പരത്തിപ്പൂവ് ബകുളം = ഇലഞ്ഞിപ്പൂവ്. ചമ്പകം = ചമ്പകപ്പൂവ്. കേതകം = കൈതപ്പൂവ്. അർപ്പിക്ക = പൂജിക്കുക.

ഭാവം - അല്ലയോ ദേവി! മന്ദാരം ചുവന്നരളി, കുരുക്കുത്തിമുല്ല, എലവർണ്ണം ഇവയുടെ പുഷ്പങ്ങളെക്കൊണ്ട് ഞാൻ ഭവതിയെ പൂജിക്കുന്നു. ചെമ്പരത്തിപ്പൂവ്, പിചുകപ്പൂവ്, ഇലഞ്ഞിപ്പൂവ് കൈതപ്പൂവ് മുതലായ അനേകവിധപുഷ്പങ്ങളെക്കൊണ്ടും ഞാൻ ഭവതിയെ അർച്ചിക്കുന്നു.

23

പാരിജാതശതപത്രപാടലാ
 മല്ലികാബകുളചമ്പകാദിഭിഃ
 അംബുജൈശ്ച കമലൈശ്ച സാദരം
 പൂജയാമി ജഗദംബ! തേ വപുഃ

വിഭക്തി - പാരിജാതശതപത്രപാടലാ മല്ലികാബകുളചമ്പകാദിഭിഃ - ഇ - ന - ത്യ - ബ. അംബുജൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. കമലൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. ച - അവ്യ. സാദരം - അവ്യ. പൂജയാമി - ലട്ട് - പ - ഉ - ഏ. ജഗദംബ! - ആ - സ്ത്രീ - സം - പ്ര - ഏ. തേ - യുഷ്മശ - ഷഷ്ടി ഏ. വപുഃ - സ - ന - ദി - ഏ.

അന്വയം - ഹേ ജഗദംബ! (അഹം) സാദരം പാരിജാതശതപത്രപാടലാ മല്ലികാബകുള ചമ്പകാദിഭിഃ അംബുജൈഃ കമലൈഃ ച തേ വപുഃ പൂജയാമി.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ ജഗദംബ! ഞാൻ ആദരവോടുകൂടെ പാരിജാതശതപത്രപാടലാമല്ലികാബകുളചമ്പകാദികളെക്കൊണ്ടും അംബുജങ്ങളെക്കൊണ്ടും കമലങ്ങളെക്കൊണ്ടും നിന്തിരുവടിയുടെ ശരീരത്തെ പൂജിക്കുന്നു.

പരിഭാഷ - പാരിജാതശതപത്രപാടലാ മല്ലികാബകുള ചമ്പകാദികൾ = പാരിജാതങ്ങൾ, ശതപത്രങ്ങൾ, പാടലകൾ, മല്ലികകൾ, ബകുളങ്ങൾ, ചമ്പകങ്ങൾ തുടങ്ങിയുള്ളവ. പാരിജാതങ്ങൾ = പാരിജാതപു

ഷ്പങ്ങൾ, ശതപത്രങ്ങൾ = താമരപ്പൂക്കൾ. പാടലങ്ങൾ = കുങ്കുമപുഷ്പങ്ങൾ. മല്ലികകൾ = മുല്ലപ്പൂക്കൾ. ബകുളങ്ങൾ = ഇലഞ്ഞിപ്പൂക്കൾ. ചമ്പകങ്ങൾ = ചമ്പകപ്പൂക്കൾ. അംബുജങ്ങൾ = താമരപ്പൂക്കൾ. കമലങ്ങൾ = താമരപ്പൂക്കൾ.

ഭാവം - അല്ലയോ ലോകമാതാവേ! ഞാൻ ആദരവോടുകൂടി പാരിജാതപുഷ്പങ്ങൾ, താമരപ്പൂക്കൾ, കുങ്കുമപ്പൂക്കൾ, മുല്ലപ്പൂക്കൾ ഇലഞ്ഞിപ്പൂക്കൾ, ചമ്പകപ്പൂക്കൾ മുതലായവകൊണ്ടും താമരപ്പൂക്കളെക്കൊണ്ടും നിന്തിരുവടിയുടെ ശരീരത്തെ പൂജിക്കുന്നു. ഇവിടെ താമരയെ മുന്നിടത്ത് ആവർത്തിച്ചത്, ചെന്താമര, വെള്ളത്താമര, നീലത്താമര എന്ന മൂന്നിനത്തെ സംബന്ധിച്ചാകുന്നു.

24

ലാക്ഷാസമ്മിളിതൈസ്സിതാദ്രസഹിതൈഃ
ശ്രീവാസസമ്മിശ്രിതൈഃ
കർപ്പുരാകലിതൈശ്ശിരൈർമ്മധുയുതൈർ-
ഗ്ലോസർപ്പിഷാ ലോഡിതൈഃ
ശ്രീഖണ്ഡാഗരുഗുല്ഗുലുപ്രഭൃതിഭിർ-
നാനാവിധൈർവൃസ്തുഭിർ-
ധുപം തേ പരികല്പയാമി ജനനി!
സ്നേഹാത്ഥമംഗീകൂരു.

വിഭക്തി - ലാക്ഷാസമ്മിളിതൈഃ - അ - ന - തു - ബ. സിതാദ്രസഹിതൈഃ - അ - ന - തു - ബ. ശ്രീവാസസമ്മിശ്രിതൈഃ - അ - ന - തു - ബ. കർപ്പുരാകലിതൈഃ - അ - ന - തു - ബ. ശിരൈഃ - അ - ന - തു - ബ. മധുയുതൈഃ - അ - ന - തു - . ഗ്ലോസർപ്പിഷാ - സ - ന - തു - ഏ. ലോഡിതൈഃ - അ - ന - തു - ബ. ശ്രീഖണ്ഡാഗരുഗുല്ഗുലുപ്രഭൃതിഭിഃ - ഇ - ന - തു - ബ. നാനാവിധൈഃ അ - ന - തു - ബ. വസ്തുഭിഃ ഉ - ന - തു - ബ. ധുപം. അ- ന - ദിഃഏ. തേ - യുഷ്മ - ച ഏ. പരികല്പയാമി - ലട്ട് - പ - ഉ - ഏ. ജനനി! - ഇ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. സ്നേഹാൽ - അ - പു - പ - ഏ. താം - യുഷ്മ - പ്ര - ഏ. അംഗീകൂരു - ലോട്ട് - പ - മദ്ധ്യ - പു - ഏ.

അന്വയം - ഹേ ജനനി! അഹം ലാക്ഷാസമ്മിളിതൈഃ സിതാദ്രസഹിതൈഃ ശ്രീ വാസസമ്മിശ്രിതൈഃ കർപ്പുരാകലിതൈഃ ശിരൈഃ മധുയുതൈഃ ഗ്ലോസർപ്പിഷാ ലോഡിതൈഃ ശ്രീഖണ്ഡാഗരുഗുല്ഗുലുപ്രഭൃതിഭിഃ നാനാവിധൈഃ വസ്തുഭിഃ തേ ധുപം പരികല്പയാമി. സ്നേഹാൽ താം അംഗീകൂരു.

അനയാർത്ഥം - അല്ലയോ ജനനി! ഞാൻ ലാക്ഷാസമ്മിളിതങ്ങളായി സിതാദ്രസഹിതങ്ങളായി ശ്രീവാസസമ്മിശ്രിതങ്ങളായി കർപ്പൂരാകലിതങ്ങളായി ശിരഃ മധുയുതങ്ങളായി ഗോസർപ്പിസ്റ്റിനോട് ലോഡിതങ്ങളായി ശ്രീഖണ്ഡാഗരു ഗുല്ഗുലുപ്രഭൃതികളായി നാനാവിധങ്ങളായിരിക്കുന്ന വസ്തുക്കളെക്കൊണ്ടു ഭവതിക്കായിട്ടു ധൂപത്തെ പരികല്പിക്കുന്നു. സ്നേഹത്തോടുകൂടി നിന്തിരുവടി അംഗീകരിച്ചാലും.

പരിഭാഷ - ജനനി = അംബ. ലാക്ഷാസമ്മിളിതങ്ങൾ = ലാക്ഷയാൽ സമ്മിളിതങ്ങൾ. ലാക്ഷാ = അരക്ക്. സമ്മിളിതങ്ങൾ = സമ്മേളനം ചെയ്യപ്പെട്ടവ. സമ്മേളനം ചെയ്ക = കൂട്ടിക്കലർത്തുക. സിതാദ്രസഹിതങ്ങൾ = സിതാദ്രത്തോടു കൂടിയവ. സിതാദ്രം = വെളുത്ത അദ്രം. ശ്രീവാസ സമ്മിശ്രിതങ്ങൾ = ശ്രീവാസത്തോടു സമ്മിശ്രിതങ്ങൾ. ശ്രീവാസം = കുന്തിരിക്കം. സമ്മിശ്രിതങ്ങൾ = കൂട്ടിക്കലർന്നവ. കർപ്പൂരാകലിതങ്ങൾ = കർപ്പൂരത്തോടുകൂടിയവ ശിരഃ = ശിരങ്ങളോട്. ശിര = രാമച്ചം. മധുയുതങ്ങൾ = മധുവിനോടുകൂടിയവ. മധു = തേൻ ഗോസർപ്പിസ്റ്റ് = പശുവിൻ നെയ്യ്. ലോഡിതങ്ങൾ = കൂട്ടിക്കലർത്തപ്പെട്ടവ. ശ്രീഖണ്ഡാഗരു ഗുല്ഗുലു പ്രഭൃതികൾ = ശ്രീഖണ്ഡം, അഗരു, ഗുൽഗുലു തുടങ്ങിയുള്ളവ. ശ്രീഖണ്ഡം = ചന്ദനം അഗരു = അകിൽ. നാനാവിധങ്ങൾ = പലവിധങ്ങൾ. ധൂപം = പുക അംഗീകരിക്ക = സ്വീകരിക്ക.

ഭാവം - അല്ലയോ അമ്മേ! ഞാൻ അരക്ക്, വെളുത്ത അദ്രം, കുന്തിരിക്കം, കർപ്പൂരം, രാമച്ചം, ചന്ദനം, ഗുല്ഗുലു, അകിൽ തുടങ്ങിയുള്ള പലവിധ സുഗന്ധവസ്തുക്കളിൽ നെയ്യ്, തേൻ മുതലായവ ചേർത്ത് ധൂപിച്ചു ധൂപം കല്പിക്കുന്നു. നിന്തിരുവടി സ്നേഹത്തോടു കൂടി സ്വീകരിച്ചാലും.

25

രത്നാലംകൃതഹേമപാത്രനിഹിതൈർ-
 ഗ്ലോസർപ്പിഷാലോഡിതൈർ-
 ദ്വിഘ്നൈർദ്വീർഘതരാന്ധകാരദിദുരൈർ-
 ബ്യാലാർക്കകോടി പ്രഭൈഃ
 ആതാമ്രജലദുഃഖജലപ്രവിലസ-
 ദ്രത്നപ്രദീപ്തൈസ്തഥാ
 മാതസ്താമഹമാദരാദനുദിനം
 നീരാജയാമ്യുച്ചകൈഃ

വിഭക്തി - രത്നാലംകൃതഹേമപാത്രനിഹിതൈഃ - അ - പു - ത്യ - ബ. ഗോസർപ്പിഷാ - സ - ന - ത്യ - ഏ. ലോഡിതൈഃ - അ - പു - ത്യ - ബ. ദീർഘൈഃ - അ - പു - ത്യ - ബ. ദീർഘതരാന്ധകാരഭിദുരൈഃ - അ - പു - ത്യ - ബ. ബാലാർക്കകോടി പ്രഭൈഃ - അ - പു - ത്യ - ബ. ആതാമ്രജലദുജ്ജലപ്രവിലസദ്രത്നപ്രദീപ്തൈഃ - അ - പു - ത്യ - ബ. തഥാ - അവ്യ. മാതഃ - ഋ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. ത്യാ - യുഷ്മ - ദി - ഏ. അഹം - അസ്മ - പ്ര - ഏ. ആദരാൽ - അവ്യ. നീരാജയാമി - ലട്ട് - പര - ഉ - ഏ. ഉച്ചകൈഃ - അവ്യ.

അന്വയം - ഹേ മാതഃ രത്നാലംകൃതഹേമപാത്രനിഹിതൈഃ ഗോസർപ്പിഷാ ലോഡിതൈഃ ദീർഘൈഃ ദീർഘതരാന്ധകാരഭിദുരൈഃ ബാലാർക്കകോടിപ്രഭൈഃ തഥാ ആതാമ്രജലദുജ്ജല പ്രവിലസദ്രത്നപ്രദീപ്തൈഃ അഹം ആദരാൽ ത്യാം അനുദിനം ഉച്ചകൈഃ നീരാജയാമി.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ മാതാവേ! രത്നാലംകൃതഹേമപാത്രനിഹിതങ്ങളായി, ഗോസർപ്പിസ്റ്റുകൊണ്ട് ലോഡിതങ്ങളായി, ദീർഘങ്ങളായി, ദീർഘതരാന്ധകാരഭിദുരങ്ങളായി, ബാലാർക്കകോടി പ്രഭങ്ങളായി, അപ്രകാരം ആതാമ്രജലദുജ്ജലപ്രവിലസദ്രത്ന പ്രദീപ്തങ്ങളായിരിക്കുന്ന ദീപങ്ങളെക്കൊണ്ട് ആദരത്തോടു കൂടി ദേവതിയെ ദിവസംതോറും വഴിപോലെ നീരാജനം ചെയ്യുന്നു.

പരിഭാഷ - രത്നാലംകൃതഹേമപാത്രനിഹിതങ്ങൾ = രത്നത്താൽ അലംകൃതമായിരിക്കുന്ന ഹേമപാത്രത്തിൽ നിഹിതങ്ങൾ. അലംകൃതം = അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടത്. ഹേമപാത്രം = സ്വർണ്ണപാത്രം. നിഹിതങ്ങൾ = വെയ്ക്കപ്പെട്ടവ. ഗോസർപ്പിസ്റ്റ് = പശുവിൻറെയ്. ലോഡിതങ്ങൾ = നനയ്ക്കപ്പെട്ടവ. ദീർഘങ്ങൾ = നീളമുള്ളവ. ദീർഘതരാന്ധകാരഭിദുരങ്ങൾ = ദീർഘതരങ്ങളായ അന്ധകാരങ്ങളെ ഭേദിക്ക ശീലമായിട്ടുള്ളവ. ദീർഘതരങ്ങൾ = ഏറ്റവും ദീർഘങ്ങൾ (വളരെ അകലെയുള്ളവയെക്കൂടി) എന്നർത്ഥം. ഭിദുരങ്ങൾ = ഭേദിക്ക ശീലമായിട്ടുള്ളവ. ഭേദിക്ക = നശിപ്പിക്ക. ബാലാർക്കകോടിപ്രഭങ്ങൾ. = ബാലാർക്കകോടിയുടെ പ്രഭപോലെയുള്ള പ്രഭയോടു കൂടിയത്. ബാലാർക്കകോടി = ബാലാർക്കന്മാരുടെ കോടി. ബാലാർക്കന്മാർ = ബാലസൂര്യന്മാർ. പ്രഭ = ശോഭ. ആതാമ്രജലദുജ്ജലപ്രവിലസദ്രത്നപ്രദീപ്തങ്ങൾ = ആതാമ്രജലദുജ്ജലപ്രവിലസത്തുകളായിരിക്കുന്ന രത്നങ്ങളാൽ പ്രദീപ്തങ്ങൾ. അതാമ്രജലദുജ്ജലപ്രവിലസത്തുകൾ. ആതാമ്രജലത്തുകളായിട്ട് ഉജ്ജലങ്ങളെന്നപോലെ പ്രവിലസ

ത്തുകൾ. ആതാമ്രജലത്തുകൾ = ചുറ്റും താമ്രമായി ജലിക്കുന്നവ. താമ്രം = ചുവപ്പ്. ജലിക്കുക = പ്രകാശിക്ക. ഉജ്ജലങ്ങൾ = കത്തുന്നവ. പ്രവിലസത്തുകൾ = ഏറ്റവും ശോഭിക്കുന്നവ. പ്രദീപ്തങ്ങൾ = പ്രദീപിക്കപ്പെട്ടവ. പ്രദീപിക്ക = ദീപം പോലെ ശോഭിക്ക. ദീപങ്ങൾ = വിളക്കുകൾ. നീരാജനം ചെയ്ക = ഉഴിയുക. ദീപം കൊണ്ടുഴിയുന്നതിന് നീരാജനമെന്നപേർ.

ഭാവം - അല്ലയോ അമ്മേ! രത്നങ്ങൾ പതിച്ചിട്ടുള്ള സ്വർണ്ണപാത്രത്തിൽ വച്ചിട്ടുള്ളതും പശുവിൻനെയ്യൊഴിച്ചു, കത്തിച്ചിട്ടുള്ളതും, നീണ്ടുനിലക്കുന്നതും, അകലെ പ്രദേശങ്ങളിലുള്ള ഇരുട്ടിനെപ്പോലും നശിപ്പിക്കുന്നതും കോടി ബാലസൂര്യപ്രഭപോലെ പ്രഭയുള്ളതും അപ്രകാരം തന്നെ ചുറ്റും ചുവന്നു പ്രകാശിക്കുന്നതും കത്തുന്നവയെന്ന പോലെ ഏറ്റവും പ്രകാശിക്കുന്നവയുമായ രത്നദീപങ്ങളെക്കൊണ്ട് ആദരവോടുകൂടി ഭഗവതിയെ ദിവസംതോറും വഴിപോലെ ഞാൻ നീരാജനം ചെയ്യുന്നു.

26

മഹതി കനകപാത്രേ സ്ഥാപയിതാ വിശാലാൻ
 ഡമരൂസദ്യശരുപാൻ പക്ഷഗോധുമദീപാൻ
 ബഹുഘൃതമമ തേഷു നൃസ്യ ദീപാൻ പ്രകൃഷ്ടാൻ
 ഭുവനജനനി! കുർവ്വേ നിത്യമാരാത്രികം തേ-

വിഭക്തി - മഹതി - ത - ന - സ - ഏ. കനകപാത്രേ. അ - ന - സ - ഏ. സ്ഥാപയിതാ - ത്യാന്തം - അവ്യ. വിശാലാൻ - അ - പു - ദി - ബ. ഡമരൂസദ്യശരുപാൻ - അ - പു - ദി - ബ. പക്ഷഗോധുമദീപാൻ - അ - പു - ദി - ബ. ബഹുഘൃതം - അ - ന - ദി - ഏ. അഥ - അവ്യ. തേഷു- തച്ഛ - പു - സ - ബ. നൃസ്യ - ല്യബ - അവ്യ. ദീപാൻ അ- പു - ദി - ബ. പ്രകൃഷ്ടാൻ - അ -പു - ദി ബ. ഭുവനജനനി! - ഈ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. കുർവ്വേ - ലട്ട് - ആ - ഉത്ത - ഏ. നിത്യം - അവ്യ. ആരാത്രികം - അ - ന - ദി - ഏ. തേ - യുഷ്മ - ച - ഏ.

അന്വയം - ഹേ ഭുവനജനനി! മഹതി കനകപാത്രേ വിശാലാൻ ഡമരൂസദ്യശരുപാൻ പക്ഷഗോധുമദീപാൻ സ്ഥാപയിതാ തേഷു ബഹുഘൃതം അഥ നൃസ്യ ദീപാൻ പ്രകൃഷ്ടാൻ (കൃത്യാ) നിത്യം തേ ആരാത്രികം കുർവ്വേ.

അന്യയാർത്ഥം - അല്ലയോ ഭുവനജനനി! മഹത്തായിരിക്കുന്ന കനകപാത്രത്തിൽ വിശാലങ്ങളായി ഡമരു സദൃശരൂപങ്ങളായിരിക്കുന്ന പകാഗോധുമദീപങ്ങളെ സ്ഥാപിച്ചിട്ട് അനന്തരം അവയിൽ ബഹുഘൃതത്തെ നൃസിച്ച് ദീപങ്ങളെ പ്രകൃഷ്ടങ്ങളാക്കിച്ചെയ്തിട്ട് ഭവതിക്കായിക്കൊണ്ടു ഞാൻ ദിവസവും ആരാത്രീകത്തെ ചെയ്യുന്നു.

പരിഭാഷ - മഹത്ത് = വലിയത്. കനകപാത്രം = സ്വർണ്ണപ്പാത്രം. വിശാലങ്ങൾ = വിസ്തൃതങ്ങൾ. ഡമരുസദൃശരൂപങ്ങൾ = ഡമരുവിനോട് സദൃശമായിരിക്കുന്ന രൂപത്തോടു കൂടിയവ. ഡമരു = ഉടുക്ക്. പകാഗോധുമദീപങ്ങൾ = പകാഗോധുമം കൊണ്ടുണ്ടാക്കിയിട്ടുള്ള ദീപങ്ങൾ. പകാഗോധുമം = ഗോതമ്പുപൊടി. ദീപങ്ങൾ = വിളക്കുകൾ. സ്ഥാപിക്ക = വെക്കുക. ബഹുഘൃതം = വളരെ നെയ്യ്. നൃസിക്ക = വെക്കുക (ഒഴിക്കുക). ദീപങ്ങൾ = തിരികൾ. പ്രകൃഷ്ടങ്ങൾ = ഉജ്ജ്വലങ്ങൾ, ആരാത്രീകം = നീരാജനകർമ്മം.

ഭാവം = അല്ലയോ ലോകമാതാവേ! ഗോതമ്പുപൊടികൊണ്ട് ഉടുക്കിന്റെ ആകൃതിയിൽ വിസ്താരമായി ഉണ്ടാക്കിയിട്ടുള്ള വിളക്കുകൾ വലുതായ സ്വർണ്ണപ്പാത്രത്തിൽ വച്ചിട്ട് അവയിൽ ധാരാളം നെയ്യാഴിച്ച് കത്തിച്ച് വർദ്ധിപ്പിച്ച് ഞാൻ ഭവതിക്കായിട്ട് ആരാത്രീകമെന്ന നീരാജനകർമ്മത്തെ ചെയ്യുന്നു.

27

സവിനയമഥ ദത്വാ ജാനുയുഗ്മം ധരണ്യാം
സപദി ശിരസി ധൃതാ പാത്രമാരാത്രീകസ്യ
മുഖകമലസമീപേ ത്വേംബ സാർദ്ധം ത്രിവാരം
ഭ്രമയതി മയി ഭൂയാത്തേകൃപാർദ്രഃ കടാക്ഷഃ

വിഭക്തി - സവിനയം - അവ്യ. അഥ - അവ്യ. ദത്വാ - ത്യാ - അവ്യ. ജാനുയുഗ്മം - അ - ന - ദി - ഏ. ധരണ്യാം - ഇ - സ്ത്രീ - സ - ഏ. സപദി - അവ്യ. ശിരസി - സ - ന - സ - ഏ. ധൃതാ - ത്യാ - അവ്യ. പാത്രം - അ - ന - ദി - ഏ. ആരാത്രീകസ്യ - അ - ന - ഷ - ഏ. മുഖകമലസമീപേ - അ - പു - സ - ഏ. തേ - യുഷ്മ - ദ - ഷ - ഏ. അംബ! ആ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. സാർദ്ധം - അവ്യ. ത്രിവാരം - അവ്യ. ഭ്രമയതി. ത - പു - സ - ഏ. മയി - അസ്മ - സപ്ത - ഏ. ഭൂയാൽ - ഭൂ - ലിങ് - പര - പ്ര - ഏ. തേ - യുഷ്മ - ദ - ഷ - ഏ. കൃപാർദ്രഃ - അ - പു - പ്ര - ഏ. കടാക്ഷഃ - അ - പു - പ്ര - ഏ.

അന്വയം - ഹേ അംബ! സവിനയം ജാനുയുഗ്മം ധരണ്യാം ദത്വാ അഥ സപദി ആരാത്രികസ്യ പാത്രം ശിരസി ധൃത്യാ തേ മുഖകമലസ മീപേ ത്രിവാറം ഭ്രമയതി മയി തേ കൃപാർദ്രഃ കടാക്ഷഃ ഭൂയാൽ.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ അംബേ! വിനയത്തോടുകൂടി ജാനു യുഗ്മത്തെ ധരണിയിൽ ദാനം ചെയ്തിട്ട് അനന്തരം ഉടൻ ആരാത്രികത്തിന്റെ പാത്രത്തെ ശിരസ്സിൽ ധരിച്ചിട്ട് ഭവതിയുടെ മുഖകമലസമീപത്തിൽ ത്രിവാറം ഭ്രമയന്നായിരിക്കുന്ന എന്നിൽ നിന്തിരുവടിയുടെ കൃപാർദ്രമായിരിക്കുന്ന കടാക്ഷം ഭവിക്കണമേ.

പരിഭാഷ - ജാനുയുഗ്മം = ജാനുക്കളുടെ യുഗ്മം. ജാനുക്കൾ = മുട്ടുകൾ. യുഗ്മം = രണ്ട്. ധരണി = ഭൂമി. ദാനം ചെയ്ക = കൊടുക്കുക. ആരാത്രികം = നീരാജനകർമ്മം. മുഖകമലം = കമലം പോലുള്ള മുഖം. കമലം = താമര. ത്രിവാറം = മൂന്നു പ്രാവശ്യം. ഭ്രമയൻ = ഭ്രമിപ്പിക്കുന്നവൻ. ഭ്രമിപ്പിക്ക = ചുറ്റിക്ക. കൃപാർദ്രം = കൃപകൊണ്ടലിഞ്ഞത്. കടാക്ഷം = കടക്കൺനോട്ടം.

ഭാവം - അല്ലയോ അംബേ! വിനയത്തോടു കൂടി നിലത്തു മുട്ടുകൂത്തി നിന്ന് ആരാത്രികദീപപാത്രത്തെ തലയിൽ വെച്ച് നിന്തിരുവടിയുടെ താമരപ്പോലെയുള്ള മുഖത്തിനു സമീപത്തിൽ മൂന്നു പ്രാവശ്യം ഉഴിയുന്നു. കരുണകൊണ്ട് അലിഞ്ഞിരിക്കുന്ന നിന്തിരുവടിയുടെ കടാക്ഷം എന്നിൽ ഉണ്ടാകണമേ.

28

മാതസ്താം ദധി ദുഗ്ധ പായസമഹാ-
ശാല്യന്നസന്താനികാ
സുപാപുപസിതാഘൃതൈസ്സവടകൈ-
സ്സക്ഷൗദ്രരംഭാഹലൈഃ
ഏലാജീരകഹിംഗുനാഗരനിശാ-
കുസ്തുംഭരീസംസ്കൃതൈഃ
ശാകൈസ്സാകമഹം സുധാധികരസൈ-
സ്സംത്യപ്തയാമ്യർപയൻ

വിഭക്തി - മാതഃ - ഋ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. താം - യുഷ്മ - ദധി - ഏ. ദധിദുഗ്ധപായസമഹാശാല്യന്നസന്താനികാസുപാപുപസിതാഘൃതൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. സവടകൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. സക്ഷൗദ്രരംഭാഹലൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. ഏലാജീരകഹിംഗുനാ

ഗരനിശാകുസ്തുംഭരീ സംസ്കൃതൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. ശാകൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. സാകം - അവ്യ. അഹം - അസ്മ - പ്ര - ഏ. സുധാധികരസൈഃ - അ - പു - ത്യ - ബ. സംത്യപ്തയാമി - ലട്ട് - പ - ഉ - ഏ. അർപ്പയൻ - ത - പു - പ്ര - ഏ.

അന്വയം - ഹേ മാതഃ ത്വാം അഹം ദധിദുഗ്ദ്ധപായസമഹാശാല്യന്നസന്താനികം സുപാപുപസിതാഘൃതൈഃ സവടകൈഃ സക്ഷൗദ്രരംഭാഫലൈഃ ഏലാജീരകഹിംഗുനാഗരനിശാകുസ്തുംഭരീ സംസ്കൃതൈഃ സുധാധികരസൈഃ ശാകൈഃ അർപ്പയൻ സംത്യപ്തയാമി.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ മാതാവേ! നിന്നെ ഞാൻ ദധിദുഗ്ദ്ധപായസമഹാശാല്യന്നസന്താനികാ സുപാപുപസിതാഘൃതങ്ങളെക്കൊണ്ടും വടകങ്ങളെക്കൊണ്ടും ക്ഷൗദ്രരംഭാഫലങ്ങളെക്കൊണ്ടും ഏലാജീരകഹിംഗുനാഗരനിശാകുസ്തുംഭരീ സംസ്കൃതങ്ങളായി സുധാധികരസങ്ങളായിരിക്കുന്ന ശാകങ്ങളെക്കൊണ്ടും അർപ്പയന്നായിട്ട് സംത്യപ്തിപ്പെടുത്തുന്നു.

പരിഭാഷ - ദധിദുഗ്ദ്ധപായസമഹാശാല്യന്ന സന്താനികാസുപാപുപസിതാഘൃതങ്ങൾ = ദധി, ദുഗ്ദ്ധം, പായസം, മഹാശാല്യന്നസന്താനികം, സുപം, അപുപം, സിതാ, ഘൃതം ഇവകൾ. ദധി = തൈർ, ദുഗ്ദ്ധം = പാൽ, മഹാശാല്യന്നസന്താനികം = മഹത്തായ പലവിധ ശാല്യന്നങ്ങൾ, സുപം = പരിപ്പ്. അപുപം = അപ്പം. സിതാ = പഞ്ചസാര, ഘൃതം = നെയ്യ്. വടകങ്ങൾ = വടകൾ, ക്ഷൗദ്രരംഭാഫലങ്ങൾ = ക്ഷൗദ്രവും രംഭാഫലങ്ങളും. ക്ഷൗദ്രം = തേൻ. രംഭാഫലങ്ങൾ = കദളിപ്പഴങ്ങൾ. ഏലാജീരകഹിംഗുനാഗരനിശാകുസ്തുംഭരീ സംസ്കൃതങ്ങൾ = ഏലം, ജീരകം, ഹിംഗു, നാഗരം നിശാകുസ്തുംഭരീ ഇവയാൽ സംസ്കൃതങ്ങൾ. ഹിംഗു = കായം. നാഗര = ചുക്ക്. നിശാ = മഞ്ഞൾ, കുസ്തുംഭരീ = കുസുംഭയില. സംസ്കൃതങ്ങൾ = സംസ്കരിക്കപ്പെട്ടവ. സംസ്കരിക്ക = വഴിപോലെയുണ്ടാക്കുക. സുധാധികരസങ്ങൾ = സുധയേക്കാൾ അധികം രസമുള്ളവ. സുധാ = അമൃത്. രസം = സ്വാദ്. ശാകങ്ങൾ = ഇലക്കറികൾ. അർപ്പയൻ = അർപ്പിക്കുന്നവൻ. അർപ്പിക്ക = വെയ്ക്കുക.

ഭാവം - അല്ലയോ അംബേ, ഞാൻ തയിർ, പാല്, പായസം, പരിപ്പ്, അപ്പം, പഞ്ചസാര, നെയ്യ്, തേൻ, വട, കദളിപ്പഴം ഇതുകളെക്കൊണ്ടും ഏലം, ജീരകം, കായം, ചുക്ക്, മഞ്ഞൾ, കുസുംഭയില ഇതുകളാലുണ്ടാക്കപ്പെട്ടവയും അമൃതത്തേക്കാൾ രുചിയുള്ളവയും

മായ ഇലക്കനികളെക്കൊണ്ടും മഹാശാല്യുന്നങ്ങളെക്കൊണ്ടും ഭവതിയെ തൃപ്തിപ്പെടുത്തുന്നു.

29

സാപുപസുപദധിദുഗ്ദ്ധസിതാഘൃതാനി
സുസ്വാദുഭക്തപരമാനപുരസ്സരാണി
ശാകോല്ലസന്മരിചിജീരകബാഹ്ളികാനി
ഭക്ഷ്യാണിഭുങ്ക്ഷ്യ ജഗദംബ! മയാർപ്പിതാനി

വിഭക്തി - സാപുപസുപദധിദുഗ്ദ്ധസിതാഘൃതാനി - അ - ന - ദി - ബ. സുസ്വാദുഭക്തപരമാനപുരസ്സരാണി - അ - ന - ദി - ബ. ശാകോല്ലസന്മരിചിജീരകബാഹ്ളികാനി - അ - ന - ദി - ബ. ഭക്ഷ്യാണി - അ - ന - ദി - ബ. ഭുങ്ക്ഷ്യ - ലോട്ട് - ആ - മ - ഏ. ജഗദംബ - ആ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. മയാ - അസ്മ - ദ - തൃ - ഏ. അർപ്പിതാനി - അ - ന - ദി - ബ.

അന്യം - ഹേ അംബ! (താം) സാപുപസുപദധിദുഗ്ദ്ധസിതാഘൃതാനി സുസ്വാദുഭക്തപരമാനപുരസ്സരാണി ശാകോല്ലസന്മരിചിജീരകബാഹ്ളികാനി മയാ അർപ്പിതാനി ഭക്ഷ്യാണി ഭുങ്ക്ഷ്യ!

അന്യയാർത്ഥം അല്ലയോ അംബേ! (നിന്തിരുവടി) സാപുപസുപദധിദുഗ്ദ്ധ സിതാഘൃതങ്ങളായി സുസ്വാദുഭക്തപരമാനപുരസ്സരങ്ങളായി ശാകോല്ലസന്മരിചിജീരകബാഹ്ളികങ്ങളായി എന്നാൽ അർപ്പിതങ്ങളായിരിക്കുന്ന ഭക്ഷ്യങ്ങളെ ഭുജിച്ചാലും.

പരിഭാഷ - സാപുപസുപദധിദുഗ്ദ്ധസിതാഘൃതങ്ങൾ = അപുപം, സുപം, ദധി, ദുഗ്ദ്ധം സിതാ, ഘൃതം ഇവയോടുകൂടിയവ. അപുപം = അപ്പം. സുപം = പരിപ്പ്. ദധി = തൈർ. ദുഗ്ദ്ധം = പാൽ. സിതാ = പഞ്ചസാര. ഘൃതം = നെയ്യ്. സുസ്വാദുഭക്തപരമാനപുരസ്സരങ്ങൾ സുസ്വാദുഭക്തങ്ങളോടും പരമാനത്തോടും കൂടിയവ. സുസ്വാദുകൾ = ഏറ്റവും സ്വാദുള്ളവ. ഭക്തങ്ങൾ = കനികൾ. പരമാനം = ശ്രേഷ്ഠമായ അന്നം. ശാകോല്ലസന്മരിചിജീരകബാഹ്ളികൾ = ശാകത്തോടുകൂടെ ഉല്ലസത്തുകളായിരിക്കുന്ന മരിചങ്ങളോടും ജീരകങ്ങളോടും ബാഹ്ളികങ്ങളോടും കൂടിയവ. ശാകം = ഇലക്കറി. ഉല്ലസത്ത = ഉല്ലസിക്കുന്നത്. ഉല്ലസിക്കുക = ചേരുക. മരിചങ്ങൾ = മുളകുകൾ. ബാഹ്ളികങ്ങൾ = കടുകുകൾ. ഭക്ഷ്യങ്ങൾ = ഭക്ഷണദ്രവ്യങ്ങൾ. അർപ്പിതങ്ങൾ = സമർപ്പിക്കപ്പെട്ടവ.

ഭാവം = അല്ലയോ ലോകമാതാവേ! അപ്പം, പരിപ്പ്, തയിർ, പാൽ, പഞ്ചസാര, നെയ്യ്, വളരെ സ്വാദുള്ള കറികളോടുകൂടിയ ശ്രേഷ്ഠമായ അന്നം, മുളക്. ജീരകം തുടങ്ങിയുള്ളവ ചേർത്തുണ്ടായിട്ടുള്ള ഇലക്കറി ഇങ്ങിനെ എന്നാൽ സമർപ്പിക്കപ്പെടുന്ന ഭക്ഷണദ്രവ്യങ്ങളെ ഭുജിക്കണമേ.

30

ക്ഷീരമേതദിദമുത്തമോത്തമം
പ്രാജ്യമാജ്യമിദമുജ്ജലംമധു
മാതരേതദമൃതോപമം പയഃ
സംഭ്രമേണ പരിപീയതാം മുഹുഃ

വിഭക്തി - ക്ഷീരം - അ - ന - പ്ര - ഏ. ഏതൽ - ഏതച്ഛബ്ദം - ദ - പ്ര - ഏ. ഉത്തമോത്തമം - അ - ന - പ്ര - ഏ. പ്രാജ്യം - അ - ന - പ്ര - ഏ. ആജ്യം - അ - ന - പ്ര - ഏ. ഇദം - ഇദംശ - മ - ന - പ്ര - ഏ. ഉജ്ജലം - അ - ന - പ്ര - ഏ. മധു - ഉ - ന - പ്ര - ഏ. മാതഃ - ജ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. അമൃതോപമം - അ - ന - പ്ര - ഏ - പയഃ - സ - ന - പ്ര - ഏ. സംഭ്രമേണ - അ - പു - ത്യ - ഏ. പരിപീയതാം - ലോട്ട് - ആ - പ്ര - പു - ഏ. മുഹുഃ - അവ്യ.

അന്വയം - ഹേ മാതഃ! ഉത്തമോത്തമം ഏതൽ ക്ഷീരം പ്രാജ്യം ഇദം ആജ്യം ഉജ്ജലം ഇദം മധു അമൃതോപമം ഏതൽ പയഃ (ച) സംഭ്രമേണ (തയാ) മുഹുഃ പരിപീയതാം.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ മാതാവേ! ഉത്തമോത്തമമായിരിക്കുന്ന ഈ ക്ഷീരത്തേയും പ്രാജ്യമായിരിക്കുന്ന ഈ ആജ്യത്തേയും ഉജ്ജലമായിരിക്കുന്ന ഈ മധുവിനേയും അമൃതോപമമായിരിക്കുന്ന ഈ പയസ്സിനേയും ഭവതിയാൽ സംഭ്രമത്തോടുകൂടി പിന്നെയും പിന്നെയും പാനം ചെയ്യപ്പെട്ടാലും.

പരിഭാഷ - ഉത്തമോത്തമം = ഏറ്റവും ഉത്തമം. ക്ഷീരം = പാൽ. പ്രാജ്യം = ശ്രേഷ്ഠം. ആജ്യം = നെയ്യ്. ഉജ്ജലം = ശോഭിക്കുന്നത്. മധു = തേൻ. അമൃതോപമം = അമൃതുപോലയുള്ളത്. പയസ്സ് = വെള്ളം. പാനം ചെയ്ക = കുടിക്കുക.

ഭാവം - അല്ലയോ അമ്മേ! ഏറ്റവും ഉത്തമമായിരിക്കുന്ന ഈ പാലും ശ്രേഷ്ഠമായിരിക്കുന്ന ഈ നെയ്യും നിർമ്മലമായ ഈ തേനും അമൃതുപോലയുള്ള ഈ വെള്ളവും നിന്തിരുവടി പിന്നെയും പിന്നെയും കുടിക്കണമേ.

ഉഷ്ണോദകൈഃ പാണിയുഗം മുഖം ച
 പ്രക്ഷാള്യ മാതഃ കളധൗതപാത്രേ
 കർപ്പൂരമിശ്രേണ സകുങ്കുമേന
 ഹസ്തൗ സമുദർത്തയ ചന്ദനേന.

വിഭക്തി - ഉഷ്ണോദകൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. പാണിയുഗം - അ - ന - ദി - ഏ. മുഖം അ - ന - ദി - ഏ. പ്രക്ഷാള്യ - ല്യബ - അവ്യ. മാതഃ ഗൃ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. കളധൗതപാത്രേ - അ - ന - സ - ഏ- കർപ്പൂരമിശ്രേണ - അ - ന - ത്യ - ഏ. സകുങ്കുമേന - അ - ന - ത്യ - ഏ. ഹസ്തൗ - അ - പു - ദി - ദി . ചന്ദനേന - അ - ന - ത്യ - ഏ. സമുദർത്തയ - ലോട്ട് - പ - മ - പു - ഏ.

അന്വയം - ഹേ മാതഃ കളധൗതപാത്രേ ഉഷ്ണോദകൈഃ പാണിയുഗം മുഖം ച പ്രക്ഷാള്യ കർപ്പൂരമിശ്രേണ സകുങ്കുമേന ചന്ദനേന ഹസ്തൗ സമുദർത്തയ.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ മാതാവേ! കളധൗതപാത്രത്തിൽ ഉള്ള ഉഷ്ണോദകങ്ങളെക്കൊണ്ട് പാണിയുഗത്തേയും മുഖത്തേയും പ്രക്ഷാളനം ചെയ്തിട്ട് കർപ്പൂരമിശ്രമായി സകുങ്കുമമായിരിക്കുന്ന ചന്ദനം കൊണ്ട് ഹസ്തങ്ങളെ സമുദർത്തനം ചെയ്താലും.

പരിഭാഷ - കളധൗതപാത്രം = കളമായിരിക്കുന്ന ധൗതപാത്രം. കളം = മനോഹരം. ധൗതപാത്രം = വെള്ളിപ്പാത്രം. ഉഷ്ണോദകങ്ങൾ = ചൂടുള്ള ജലങ്ങൾ. പാണിയുഗം = രണ്ട് കയ്യിൽ. പ്രക്ഷാളനം ചെയ്ക = കഴുകുക. കർപ്പൂരമിശ്രം = കർപ്പൂരം കലർന്നത്. സകുങ്കുമം = കുങ്കുമത്തോടുകൂടി യത്. ഹസ്തങ്ങൾ = കൈകൾ. സമുദർത്തനം ചെയ്ക = നല്ലപോലം തുടയ്ക്കുക.

ഭാവം = അല്ലയോ അമ്മേ! നിന്തിരുവടി മനോഹരമായ വെള്ളി പാത്രത്തിൽ ഇരിക്കുന്ന ചൂടുവെള്ളം കൊണ്ട് കൈകളും മുഖവും കഴുകി കർപ്പൂരകുങ്കുമങ്ങൾ ചേർത്ത ചന്ദനം കൊണ്ട് കൈകൾ തുടയ്ക്കേണമേ.

അതിശീതമുശീരവാസിതം
 തപനീയേ കലശേ നിവേശിതം

പടപുതമിദം ജലാമൃതം
ശുചിഗംഗാജലമംബപീയതാം.

വിഭക്തി - അതിശീതം - അ - ന - പ്ര - ഏ. ഉശീരവാസിതം - അ - ന - പ്ര - ഏ. തപനീയേ - അ - ന - സ - ഏ. കലശേ - അ - ന - സ - ഏ. നിവേശിതം - അ - ന - പ്ര - ഏ. പടപുതം - അ - ന - പ്ര - ഏ. ഇദം - ഇദംശ - മ - ന - പ്ര - ഏ. ജലാമൃതം - അ - ന - പ്ര - ഏ. - ശുചിഗംഗാജലം - അ - ന - പ്ര - ഏ. - അംബ! - ആ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. (തയാ) പീയതാം - ലോട്ട് - ആ - പ്ര - ഏ.

അന്വയം - ഹേ അംബ! അതിശീതം ഉശീരവാസിതം തപനീയേ കലശേ നിവേശിതം പടപുതം ശുചിഗംഗാജലം ഇദം ജലാമൃതം തയാ പീയതാം.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ അംബേ! അതിശീതളമായി ഉശീരവാസിതമായി തപനീയമായിരിക്കുന്ന കലശത്തിൽ നിവേശിതമായി പടപുതമായി ശുചിഗംഗാജലമായിരിക്കുന്ന ഈ ജലാമൃതം (നിന്തിരുവടിയാൽ) പാനം ചെയ്യപ്പെടണമേ.

പരിഭാഷ - അതിശീതളം = ഏറ്റവും തണുപ്പുള്ളത്. ഉശീരവാസിതം = ഉശീരത്താൽ വാസിക്കപ്പെട്ടത്. ഉശീരം = രാമച്ചം. വാസിക്ക = വാസനയുള്ളതാക്കിത്തീർക്ക. തപനീയം = തപനത്തെ സംബന്ധിച്ചത്. തപനം = സ്വർണ്ണം. (സ്വർണ്ണം കൊണ്ടുണ്ടാക്കിയത്) കലശം = കുടം. പടപുതം = പടത്താൽ ശുദ്ധമാക്കപ്പെട്ടത്. പടം = വസ്ത്രം (വസ്ത്രത്തിൽ അരിച്ചത്) ശുചിഗംഗാജലം = ശുചിയായിരിക്കുന്ന ഗംഗാജലം. (മഞ്ഞുകാലത്തെ) ഗംഗാജലം. ജലാമൃതം = അമൃതുപോലെയിരിക്കുന്ന ജലം. പാനം ചെയ്ക = കുടിക്കുക.

ഭാവം = അല്ലയോ അംബേ! ഏറ്റവും തണുപ്പുള്ളതും രാമച്ചം കൊണ്ട് വാസനയുള്ളതാക്കിത്തീർത്തതും വസ്ത്രം കൊണ്ടരിച്ചുപൊൻകുടത്തിൽ വെച്ചിരിക്കുന്നതും മഞ്ഞുകാലത്തെ ഗംഗാജലവുമായ ഈ അമൃതുപോലുള്ള ശുദ്ധജലത്തെ നിന്തിരുവടി പാനം ചെയ്താലും.

താമ്രാമ്രരംഭാഫലസംയുതാനി
ദ്രാക്ഷാഫലക്ഷൗദ്രസമനീതാനി
സനാളികേരാണി സദാഡിമാനി
ഫലാനി തേ ദേവി! സമർപ്പയാമി

വിഭക്തി - താമ്രാമ്രരംഭാഫലസംയുതാനി - അ - ന - ദി - ബ.
 ദ്രാക്ഷാഫലക്ഷൗദ്രസമന്വിതാനി - അ - ന - ദി - ബ. സനാളികേ
 രാണി - അ - ന - ദി - ബ. സദാധിമാനി - അ - ന - ദി - ബ.
 ഫലാനി - അ - ന - ദി - ബ. തേ - യുഷ്മ - ച - ഏ - ദേവി! - ഈ
 - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. സമർപ്പയാമി - ലട്ട് - പ - ഉ - ഏ.

അന്യം - ഹേ ദേവി! താമ്രാമ്രരംഭാഫലസംയുതാനി ദ്രാക്ഷാ
 ഫലക്ഷൗദ്രസമന്വിതാനി സനാളികേരാണി സദാധിമാനി ഫലാനി
 തേ സമർപ്പയാമി.

അന്യാർത്ഥം - അല്ലയോ ദേവി! താമ്രാമ്രരംഭാഫലസംയുതങ്ങ
 ളായി ദ്രാക്ഷാഫലക്ഷൗദ്രസമന്വിതങ്ങളായി സനാളികേരങ്ങളായി
 സദാധിമങ്ങളായിരിക്കുന്ന ഫലങ്ങളെ ഭവതിക്കായിക്കൊണ്ടു
 സമർപ്പിക്കുന്നു.

പരിഭാഷ - താമ്രാമ്രരംഭാഫലസംയുതങ്ങൾ = താമ്രാമ്രങ്ങൾ,
 രംഭാഫലങ്ങൾ ഇവയോട് സംയോജിച്ചവ. താമ്രാമ്രങ്ങൾ = പഴുത്തു
 ചുവന്നിരിക്കുന്ന മാനുഷങ്ങൾ. രംഭാഫലങ്ങൾ = കദളിപ്പഴങ്ങൾ.
 ദ്രാക്ഷാഫലക്ഷൗദ്രസമന്വിതങ്ങൾ = ദ്രാക്ഷാഫലങ്ങളോടും ക്ഷൗദ്ര
 തോടും കൂടിയവ. ദ്രാക്ഷാഫലങ്ങൾ = മുന്തിരിപ്പഴങ്ങൾ. ക്ഷൗദ്രം =
 തേൻ. സനാളികേരങ്ങൾ = നാളികേരങ്ങളോടുകൂടിയവ. ദാധിമങ്ങൾ
 = മാതളപ്പഴങ്ങൾ. ഫലങ്ങൾ = പഴങ്ങൾ.

ഭാവം - അല്ലയോ ദേവി! പഴുത്തു ചുവന്നിരിക്കുന്ന മാനുഷങ്ങൾ,
 കദളിപ്പഴങ്ങൾ, മുന്തിരിങ്ങാപ്പഴങ്ങൾ, തേൻ, നാളികേരങ്ങൾ, മാതളപ്പ
 ഴങ്ങൾ ഇവയോടുകൂടിയ അനേകം ഫലങ്ങളെ നിന്തിരുവടിയിൽക്കായി
 കൊണ്ടു സമർപ്പിക്കുന്നു.

കൃശ്മാൻഡകോശാതകിസംയുതാനി
 ജംബീരനാരംഗസമന്വിതാനി
 സബീജപുരാണി സജാംബവാനി
 ഫലാനി തേ ദേവി! സമർപ്പയാമി

വിഭക്തി - കൃശ്മാൻഡകോശാതകിസംയുതാനി - അ - ന - ദി
 - ബ. . ജംബീരനാരംഗസമന്വിതാനി - അ - ന - ദി - ബ. സബീജ
 പുരാണി - അ - ന - ദി - ബ. സജാംബവാനി - അ - ന - ദി - ബ.

ഫലാനി - അ - ന - ദി - ബ. തേ - യുഷ്മ - ച - ഏ. സമർപ്പയാമി - ലട്ട് - പ - ഉ - ഏ.

അന്വയം - ഹേ ദേവി! കുശ്മാണ്ഡകോശാതകിസംയുതാനി ജംബീരനാരംഗസമന്വിതാനി സബീജപൂരാണി സജാംബവാനി ഫലാനി തേ അഹം സമർപ്പയാമി.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ ദേവി! കുശ്മാണ്ഡകോശാതകി സംയുതങ്ങളായി ജംബീരനാരംഗസമന്വിതങ്ങളായി സബീജപൂരങ്ങളായി സജാംബവങ്ങളായിരിക്കുന്ന ഫലങ്ങളെ നിന്തിരുവടിക്കായി കൊണ്ട് ഞാൻ സമർപ്പിക്കുന്നു.

പരിഭാഷ - കുശ്മാണ്ഡകോശാതകിസംയുതങ്ങൾ = കുശ്മാണ്ഡം, കോശാതകി ഇവയോടുകൂടിയവ. കുശ്മാണ്ഡം = കുമ്പളങ്ങ. കോശാതകി = പടവലക്കായ. ജംബീരനാരംഗ സമന്വിതകൾ = ജംബീരങ്ങളോടും നാരംഗകളോടും കൂടിയവ. ജംബീരങ്ങൾ = ചെറുനാരങ്ങകൾ. നാരംഗകൾ = നാരങ്ങകൾ. ബീജപൂരങ്ങൾ = വെള്ളിനാരങ്ങകൾ. സജാംബവങ്ങൾ = ജാംബവങ്ങളോടുകൂടിയവ. ജാംബവങ്ങൾ = ഞാവൽപ്പഴങ്ങൾ.

ഭാവം - അല്ലയോ ദേവി! കുമ്പളങ്ങ, കോശാതകി (പടവലങ്ങ), പലതരത്തിലുള്ള അനേകം നാരങ്ങകൾ, ഞാവൽപ്പഴം - ഇപ്രകാരമുള്ള പഴങ്ങളെ ഞാൻ നിന്തിരുവടിക്കായി സമർപ്പിക്കുന്നു.

35

കർപ്പൂരേണയുതൈർ ലവംഗസഹിതൈ -
സ്തകോലചൂർണ്ണാനിതൈഃ
സുസ്വാദുക്രമുകൈസ്സഗൗരഖചിതൈ -
സ്സുസ്നിഗ്ദ്ധജാതീഫലൈഃ
മാതഃ കൈതകപത്രപാണ്ഡുരുചിഭി -
സ്താംബുലവല്ലീദളൈഃ
സ്താനന്ദം മുഖമണ്ഡനാർത്ഥമതുലം
താംബുലമംഗീകുരു.

വിഭക്തി - കർപ്പൂരേണ - അ - ന - ത്യ - ഏ. യുതൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. ലവംഗസഹിതൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. തകോലചൂർണ്ണാനിതൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. സുസ്വാദുക്രമുകൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. സഗൗരഖചിതൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. സുസ്നിഗ്ദ്ധ

ജാതീഹലൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. മാതഃ - ഋ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ.
 കൈതപത്രപാണ്ഡുരുചിഭിഃ - ഇ - ന - ത്യ - ബ. താംബുലവല്ലീ
 ദളൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. സാനന്ദം - അവ്യ. മുഖമണ്ഡനാർത്ഥം
 - അവ്യ. അതുലം - അ - ന - ദി - ഏ. താംബുലം - അ - ന - ദി -
 ഏ. അംഗീകൂരു - ലോട്ട് - പ - മ - പു - ഏ.

അന്വയം - ഹേ മാതഃ! കർപ്പൂരേണ യുതൈഃ ലവംഗസ
 ഹിതൈഃ സുസ്നിഗ്ദ്ധജാതീഹലൈഃ തക്കോലചൂർണ്ണാനിതൈഃ
 സുസ്വാദ്യക്രമുകൈഃ സഗൗരവചിതൈ കൈതകപത്രപാണ്ഡുരു
 ചിഭിഃ താംബുലവല്ലീദളൈഃ അതുലം താംബുലം സാനന്ദം (താം) മുഖ
 മണ്ഡനാർത്ഥം അംഗീകൂരു.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ അംബ! കർപ്പൂരത്തോടുകൂടിയതായി
 ലവംഗസഹിതങ്ങളായി സുസ്നിഗ്ദ്ധജാതീഹലങ്ങളായി തക്കോല
 ചൂർണ്ണാനിതങ്ങളായി സുസ്വാദ്യക്രമുകങ്ങളായി സഗൗരവചിതങ്ങ
 ലായി കൈതകപത്രപാണ്ഡുരുചികളായിരിക്കുന്ന താംബുലവല്ലീദള
 ങ്ങളെക്കൊണ്ട് അതുലമായിരിക്കുന്ന താംബുലത്തെ ആനന്ദത്തോടു
 കൂടി നിന്തിരുവടി മുഖമണ്ഡനത്തിനായ്ക്കൊണ്ട് അംഗീകരിച്ചാലും.

പരിഭാഷ - ലവംഗസഹിതങ്ങൾ = ലവംഗത്തോടുകൂടിയവ.
 ലവംഗം = ഇലവർങ്ങം. സുസ്നിഗ്ദ്ധജാതീഹലങ്ങൾ = സുസ്നി
 ഗ്ദ്ധങ്ങളായിരിക്കുന്ന ജാതീഹലങ്ങളോടുകൂടിയവ. സുസ്നിഗ്ദ്ധ
 ങ്ങൾ = ഏറ്റവും മനോഹരങ്ങൾ. ജാതീഹലങ്ങൾ = ജാതിക്കകൾ.
 തക്കോലചൂർണ്ണാനിതങ്ങൾ = തക്കോലചൂർണ്ണത്തോടുകൂടിയവ.
 തക്കോലചൂർണ്ണം = തക്കോലപ്പൊടി. സ്വാദ്യക്രമുകങ്ങൾ = സ്വാദ്യുള്ള
 ക്രമുകങ്ങൾ. ക്രമുകങ്ങൾ = അടയ്ക്കകൾ. ഗൗരവചിത്രങ്ങൾ = ഗൗര
 ത്താൽ ചിത്രങ്ങൾ ഗൗരം = വെളുപ്പു നിറം. ചിത്രം = നിർമ്മിതം.
 കൈതകപത്രപാണ്ഡുരുചികൾ = കൈതകപത്രപോലെ പാണ്ഡു
 വായിരിക്കുന്ന രുചിയോടുകൂടിയവ. കൈതകപത്രം = കയ്തപ്പുവിന്റെ
 ഇതൾ. പാണ്ഡു = വെളുപ്പ്. രുചി = ശോഭ. താംബുലവല്ലീദളങ്ങൾ =
 വെറ്റിലകൾ. അതുലം = തുല്യമില്ലാത്തത്. താംബുലം = താംബുല
 ചർവണം. മുഖമണ്ഡനം = മുഖാലങ്കാരം. അംഗീകരിക്ക = സ്വീക
 രിക്ക.

ഭാവം - അല്ലയോ ജനനി! കർപ്പൂരം, ഇലവർങ്ങം, നല്ല ജാതിക്ക,
 തക്കോലപ്പൊടി, സ്വാദ്യുള്ള അടയ്ക്ക, ഏറ്റവും വെളുത്തു കൈതപ്പു
 പോലെ ശോഭയുള്ള വെറ്റിലകൾ ഇവകളെക്കൊണ്ട് സാദ്യശ്യമില്ലാ

ത്തതായ താംബൂലത്തെ നിന്തിരുവടിയുടെ മുഖാലങ്കാരത്തിനായി സീകരിച്ചാലും.

36

ഏലാലവംഗാദിസമന്വിതാനി
തക്കോലകർപ്പൂരവിമിശ്രിതാനി
താംബൂലവല്ലീദളസംയുതാനി
പുഗാനി തേ ദേവി! സമർപ്പയാമി!

വിഭക്തി - ഏലാലവംഗാദിസമന്വിതാനി - അ - ന - ദി - ബ.
തക്കോലകർപ്പൂരവിമിശ്രിതാനി - അ - ന - ദി - ബ പുഗാനി - അ -
ന - ദി - ബ. തേ - യുഷ്മ - ച - ഏ. ദേവി! ഈ - സ്ത്രീ - സംപ്ര -
ഏ. സമർപ്പയാമി - ലട്ട് - പ - ഉ - ഏ.

അന്വയം - ഹേ ദേവി! അഹം ഏലാലവംഗാദിസമന്വിതാനി
തക്കോലകർപ്പൂരവിമിശ്രിതാനി താംബൂലവല്ലീദളസംയുതാനി
പുഗാനി തേ സമർപ്പയാമി.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ ദേവി! ഞാൻ ഏലാലവംഗാദി സമന്വി
തങ്ങളായി തക്കോലകർപ്പൂരവിമിശ്രിതങ്ങളായി താബൂലവല്ലീദളസം
യുതങ്ങളായിരിക്കുന്ന പുഗങ്ങളെ നിന്തിരുവടിക്കായിക്കൊണ്ട്
സമർപ്പിക്കുന്നു.

പരിഭാഷ - ഏലാലവംഗാദിസമന്വിതങ്ങൾ = ഏലാലവംഗങ്ങളോ
ടുകൂടിയവ. ഏലാലവംഗങ്ങൾ = ഏലവും ഇലവർബവും. തക്കോല
കർപ്പൂരവിമിശ്രിതങ്ങൾ = തക്കോലത്തോടും കർപ്പൂരത്തോടും
കൂടിയവ. താംബൂലവല്ലീദളസംയുതങ്ങൾ = താംബൂലവല്ലീദളങ്ങളോ
ടുകൂടിയവ. താംബൂലവല്ലീദളങ്ങൾ = വെറ്റിലകൾ. പുഗങ്ങൾ = അട
യ്ക്കകൾ.

ഭാവം - അല്ലയോ ദേവി! ഞാൻ ഏലം, ഇലവർബം, തക്കോലം
കർപ്പൂരം ഇവയോടും വെറ്റിലകളോടും കൂടി അടയ്ക്കകളെ നിന്തിരു
വടിക്കായ്ക്കൊണ്ട് സമർപ്പിക്കുന്നു.

37

താംബൂലനിർജ്ജിതസുതപ്തസുവർണ്ണവർണ്ണം
സ്വർണ്ണാക്ഷപുഗഹലമൗക്തികചൂർണ്ണയുക്തം
സൗവർണ്ണപാത്രനിഹിതം ഖദിരേണസാർദ്ധം
താംബൂലമംബ! വദനാംബുരുഹേ ഗൃഹാണ

വിഭക്തി - താംബുലനിർജ്ജിതസുതപ്തസുവർണ്ണവർണ്ണം - അ - ന - ദി - ഏ. സ്വർണ്ണാക്ഷപുഗഫലമൗക്തികചൂർണ്ണയുക്തം - അ - ന - ദി - ഏ. സൗവർണ്ണപാത്രനിഹിതം - അ - ന - ദി - ഏ. ഖദിരേണ - അ - പു - ത്യ - ഏ. സാർദ്ധം - അവ്യ. താംബുലം - അ - ന - ദി - ഏ. അംബ! - ആ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. വദനാംബുരുഹേ - അ - ന - സ - ഏ. ഗൃഹാണ - ലോട്ട് - പ - മ - ഏ.

അന്വയം - ഹേ അംബ! താംബുലനിർജ്ജിതസുതപ്തസുവർണ്ണവർണ്ണം സ്വർണ്ണാക്ഷപുഗഫലമൗക്തികചൂർണ്ണയുക്തം ഖദിരേണ സാർദ്ധം സൗവർണ്ണപാത്രനിഹിതം താംബുലം താം വദനാംബുരുഹേ ഗൃഹാണ.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ അംബ! താംബുലനിർജ്ജിതസുതപ്തസുവർണ്ണവർണ്ണമായി സ്വർണ്ണാക്ഷപുഗഫലമൗക്തികചൂർണ്ണയുക്തമായി ഖദിരത്തോടുകൂടെ സൗവർണ്ണപാത്രത്തിൽ നിഹിതമായിരിക്കുന്ന താംബുലത്തെ നിന്തിരുവടി വദനാംബുരുഹത്തിൽ ഗ്രഹിച്ചാലും.

പരിഭാഷ - താംബുലനിർജ്ജിത സുതപ്തസുവർണ്ണവർണ്ണം = താംബുലത്താൽ നിർജ്ജിതമായിരിക്കുന്ന സുതപ്തസുവർണ്ണ വർണ്ണത്തോടുകൂടിയത്. താംബുലം = വെറ്റില. നിർജ്ജിതം = തോല്പിക്കപ്പെട്ടത്. സുതപ്തസുവർണ്ണവർണ്ണം = സുതപ്തസുവർണ്ണത്തിന്റെ വർണ്ണം. സുതപ്തം = നല്ലപോലെ ചുട്ടുപഴുപ്പിച്ചത്. സുവർണ്ണം = സ്വർണ്ണം. വർണ്ണം = നിറം. സ്വർണ്ണാക്ഷപുഗഫലമൗക്തികചൂർണ്ണയുക്തം = സ്വർണ്ണാക്ഷം, പുഗഫലം, മൗക്തികചൂർണ്ണം ഇവയോട് യോജിച്ചത്. സ്വർണ്ണാക്ഷം = കരയാമ്പു. പുഗഫലം = അടയ്ക്ക. മൗക്തികചൂർണ്ണം = മുത്തുപ്പൊടി. ഖദിരം = കരിങ്ങാലിക്കാതൽ. സാർദ്ധം = കൂടെ. സൗവർണ്ണപാത്രനിഹിതം = സൗവർണ്ണപാത്രത്തിൽ നിധാനംചെയ്യപ്പെട്ടത്. സൗവർണ്ണപാത്രം = സ്വർണ്ണപാത്രം. നിധാനംചെയ്ക = വയ്ക്കുക. വദനാംബുരുഹം = അംബുരുഹം പോലെ ഇരിക്കുന്ന വദനം. അംബുരുഹം = താമര, വദനം = മുഖം. ഗ്രഹിക്ക = സ്വീകരിക്ക.

ഭാവം - അല്ലയോ അമ്മേ! പഴുപ്പിച്ച തങ്കത്തിന്റെ നിറത്തെ തോൽപ്പിക്കുന്ന നിറത്തിലുള്ള വെറ്റിലകളും കരയാമ്പു, അടയ്ക്ക, മുത്തുപ്പൊടി, കരിങ്ങാലിക്കാതൽ ഇവയും കൂട്ടി സ്വർണ്ണപാത്രത്തിൽ വെച്ചിരിക്കുന്ന താംബുലത്തെ താമരപ്പോലെ ഇരിക്കുന്ന നിന്തിരുവടിയുടെ മുഖത്തിൽ സ്വീകരിച്ചാലും.

അഥബഹുമണിമിശ്രശർമ്മൗക്തികൈസ്താം വികീര്യ
ത്രിഭുവനകമനീയൈഃ പൂജയിതാ ച വസ്ത്രൈഃ
മിളിതവിവിധയുക്താം ദിവ്യമാണിക്യയുക്താം
ജനനി, കനകവൃഷ്ടിം ദക്ഷിണാന്തേർപ്പയാമി.

വിഭക്തി - അഥ - അവ്യ. ബഹുമണിമിശ്രശഃ - അ - ന - തൃ -
ബ. മൗക്തികൈഃ - അ - ന - തൃ - ബ. താം - യുഷ്മ - ദി - ഏ.
വികീര്യ - ല്യബ - അവ്യ. ത്രിഭുവനകമനീയൈഃ - അ - ന - തൃ - ബ.
പൂജയിതാ - താ - അവ്യ. ച - അവ്യ. വസ്ത്രൈഃ - അ - ന - തൃ -
ബ. മിളിതവിവിധയുക്താം - ആ - സ്ത്രീ - ദി - ഏ. ദിവ്യമാണിക്യ
യുക്താം - ആ - സ്ത്രീ - ദി - ഏ. ജനനി! - ഈ - സ്ത്രീ - സംപ്ര -
ഏ. കനകവൃഷ്ടിം - ഈ - സ്ത്രീ - ദി - ഏ. ദക്ഷിണാ - ആ സ്ത്രീ
- പ്ര - ഏ. അന്തേ - അ - പു - സ - ഏ. അർപ്പയാമി - ലട്ട് - പ - പ്ര
- ഏ.

അന്വയം - ഹേ ജനനി അഥ താം ബഹുമണിമിശ്രശഃ
മൗക്തികൈഃ വികീർത്വ ത്രിഭുവനകമനീയൈഃ വസ്ത്രൈഃ പൂജയിതാ
ച മിളിതവിവിധയുക്താം ദിവ്യമാണിക്യയുക്താം കനകവൃഷ്ടിം
ദക്ഷിണ അന്തേ അർപ്പയാമി.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ അംബേ, അനന്തരം ഞാൻ ഭവ
തിയെ ബഹുമണിമിശ്രങ്ങളായിരിക്കുന്ന മൗക്തികങ്ങളെക്കൊണ്ട്
വികീരണം ചെയ്തിട്ട് ത്രിഭുവനകമനീയങ്ങളായിരിക്കുന്ന വസ്ത്രങ്ങ
ളെക്കൊണ്ടു പൂജിച്ചിട്ടു മിളിതവിവിധയുക്തയായി ദിവ്യമാ
ണിക്യയുക്തയായിരിക്കുന്ന കനകവൃഷ്ടിയെ ദക്ഷിണയായിട്ട് അന്ത
രതിൽ അർപ്പിക്കുന്നു.

പരിഭാഷ - ബഹുമണിമിശ്രങ്ങൾ = വളരെ രത്നങ്ങൾ
കലർന്നവ. മൗക്തികങ്ങൾ = മുത്തുകൾ. വികീരണം ചെയ്ക = ആരാ
ധിക്ക. ത്രിഭുവനകമനീയങ്ങൾ = ത്രൈലോക്യസുന്ദരങ്ങൾ (അതിമ
നോഹരങ്ങൾ) മിളിതവിവിധയുക്താ = മിളിതമായിരിക്കുന്ന വിവിധ
ത്തോടുകൂടിയത്. മിളിതം = കൂട്ടിക്കലർന്നത്. വിവിധം = പലവിധം.
ദിവ്യമാണിക്യയുക്താ = ദിവ്യങ്ങളായിരിക്കുന്ന മാണിക്യങ്ങളോടുകൂ
ടിയത്. കനകവൃഷ്ടി = കനകവർഷം അന്തം = അവസാനം. അർപ്പിക്ക
= സമർപ്പിക്ക.

ഭാവം - അല്ലയോ അംബേ! അനന്തരം ഞാൻ അനേകരത്നങ്ങൾ
കലർന്ന മുത്തുകളെക്കൊണ്ടു നിന്തിരുവടിയെ ആരാധിച്ചു ത്രൈലോ

കൃസുന്ദരങ്ങളായ വസ്ത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു പുജിച്ച് മാണിക്യാദി രത്നങ്ങൾ ചേർന്ന കനകവർഷത്തെ നിന്തിരുവടിക്കു ദക്ഷിണയായി സമർപ്പിക്കുന്നു.

39

മാതഃ കാഞ്ചനദണ്ഡമണ്ഡിതമിദം
പൂർണ്ണേന്ദുബിംബപ്രഭം
നാനാരത്നവിശോഭിഹേമകലശം
ലോകത്രയാഹ്ളാദകം
ഭാസന്മൗക്തികമാലികാപരിവൃതം
പ്രീത്യാത്മഹസ്തേധൃതം
ഛത്രം തേ പരികല്പയാമി ശിരസഃ
താഷ്ട്രാ സ്വയം നിർമ്മിതം.

വിഭക്തി - മാതഃ - ള - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. കാഞ്ചനദണ്ഡമണ്ഡിതം - അ - ന - ദി - ഏ. ഇദം - ശ - ന - ദി - ഏ. പൂർണ്ണേന്ദുബിംബപ്രഭം - അ - ന - ദി - ഏ. നാനാരത്നവിശോഭിഹേമകലശം - അ - ന - ദി - ഏ. ലോകത്രയാഹ്ളാദകം - അ - ന - ദി - ഏ. ഭാസന്മൗക്തികമാലികാപരിവൃതം - അ - ന - ദി - ഏ. പ്രീത്യാ - ഇ - സ്ത്രീ - ത്യ - ഏ. ആത്മഹസ്തേ - അ - പു - സ ഏ. കല്പയാമി - ലട്ട് - പ - ഉ - പു - ഏ. ശിരസഃ - സ - ന - ഷ - ഏ. താഷ്ട്രാ - ള - പു - ത്യ - ഏ. സ്വയം - അവ്യ. നിർമ്മിതം - അ - ന - ദി - ഏ.

അന്വയം - ഹേ മാതഃ കാഞ്ചനദണ്ഡമണ്ഡിതം പൂർണ്ണേന്ദുബിംബപ്രഭം നാനാരത്നവിശോഭിഹേമകലശം. ലോകത്രയാഹ്ളാദകം ഭാസന് മൗക്തികമാലികാ പരിവൃതം താഷ്ട്രാ സ്വയം നിർമ്മിതം ഇദം ഛത്രം പ്രീത്യാ ആത്മ ഹസ്തേ ധൃതം തേ ശിരസഃ പരികല്പയാമി.

അന്വയാർത്ഥം അല്ലയോ മാതാവേ! കാഞ്ചന ദണ്ഡമണ്ഡിതമായി പൂർണ്ണേന്ദുബിംബപ്രഭമായി നാനാരത്ന വിശോഭിഹേമകലശമായി ലോകത്രയാഹ്ളാദകമായി ഭാസന്മൗക്തികമാലികാ പരിവൃതമായി താഷ്ട്രാവിനാൽ നിർമ്മിതമായിരിക്കുന്ന ഈ ഛത്രത്തെ ആത്മഹസ്തത്തിൽ ധൃതമായിട്ട് ഞാൻ ഭവതിയുടെ ശിരസ്സിനു പരികല്പിക്കുന്നു.

പരിഭാഷ - കാഞ്ചനദണ്ഡമണ്ഡിതം = കാഞ്ചനദണ്ഡത്താൽ മണ്ഡിതം. കാഞ്ചനദണ്ഡം = സ്വർണ്ണദണ്ഡം. മണ്ഡിതം = അലങ്ക

രിക്കപ്പെട്ടത്. പൂർണ്ണേന്ദുബിംബപ്രഭം = പൂർണ്ണേന്ദുബിംബത്തിന്റെ പ്രഭപോലുള്ള പ്രഭയോടുകൂടിയത്. പൂർണ്ണേന്ദുബിംബം = പൂർണ്ണ ചന്ദ്രബിംബം. പ്രഭ = ശോഭ. നാനരത്നവിശോഭിഹേമകലശം = നാനരത്നവിശോഭിയായിരിക്കുന്ന ഹേമകലശത്തോടുകൂടിയത് . നാനാരത്നവിശോഭി = നാനാ രത്നങ്ങളെക്കൊണ്ട് ഏറ്റവും ശോഭിക്കുന്നത്. ഹേമകലശം = സ്വർണ്ണക്കൂടം. ലോകത്രയാഹ്ളാദകം = ലോകത്രയത്തെ ആഹ്ളാദിപ്പിക്കുന്നത്. ലോകത്രയം = മൂന്നു ലോകം. ഭാസ്വന്മൗക്തികമാലികാ പരിവൃതം = ഭാസ്വന്തൂക്കളായിരിക്കുന്ന മൗക്തികമാലികകളാൽ പരിവൃതം. ഭാസ്വന്തുകൾ = ശോഭിക്കുന്നവ. മൗക്തികമാലികകൾ = മുത്തുമാലകൾ. പരിവൃതം = ചുറ്റും ചാരത്തപ്പെട്ടത്. തപ്തദാവ = വിശ്വകർമ്മാവ്. ഛത്രം = കുട. പ്രീതി = സന്തോഷം. ആത്മഹസ്തം = എന്റെ കൈ. ധൃതം = പിടിക്കപ്പെട്ടത്.

ഭാവം - അല്ലയോ അംബേ! സ്വർണ്ണക്കാൽകൊണ്ട് അലങ്കരിക്കപ്പെട്ട് പൂർണ്ണ ചന്ദ്രനെപ്പോലെ ശോഭിക്കുന്നതും അനേകവിധരത്നങ്ങൾ പതിച്ചിരിക്കുന്ന സ്വർണ്ണത്താഴികക്കൂടങ്ങളോടുകൂടിയതും മൂന്നു ലോകത്തേയും ആഹ്ളാദിപ്പിക്കുന്നതും നാലു ഭാഗത്തും ശോഭിക്കുന്ന മുത്തുമാലകളോടുകൂടിയതും വിശ്വകർമ്മാവിനാൽ തന്നെ നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടതുമായ കുടയെ ഞാൻ വഹിച്ചു സന്തോഷത്തോടുകൂടി ഭവതിയുടെ ശിരസ്സിനായി സമർപ്പിക്കുന്നു.

40

ശരദിന്ദുമരീചിഗൗരവർണ്ണൈർ -
 മണിമുക്താവിലസത്സുവർണ്ണദണ്ഡൈഃ
 ജഗദംബ! വിചിത്രചാമരൈസ്താ -
 മഹമാനദഭരണവീജയാമി.

വിഭക്തി - ശരദിന്ദുമരീചിഗൗരവർണ്ണൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. മണിമുക്താവിലസത്സുവർണ്ണദണ്ഡൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. ജഗദംബ! ആ സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ - വിചിത്രചാമരൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. താം - യുഷ്മ - ദി - ഏ. അഹം - അസ്മ - പ്ര - ഏ. ആനദഭരണ - അ - പു - ത്യ - ഏ. വീജയാമി ലട്ട് - പ - ഉ - ഏ.

അന്വയം - ഹേ ജഗദംബ! ശരദിന്ദുമരീചിഗൗരവർണ്ണൈഃ മണിമുക്താവിലസത്സുവർണ്ണദണ്ഡൈഃ വിചിത്രചാമരൈഃ ആനദഭരണേ അഹം താം വീജയാമി.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ ജഗദംബേ! ശരദിന്ദുമരീചിഗൗരവർണ്ണങ്ങളായി മണിമുക്താവിലസൽസുവർണ്ണദണ്ഡങ്ങളായിരിക്കുന്ന വിചിത്രചാമരങ്ങളെക്കൊണ്ട് ആനന്ദരത്തോടുകൂടി ഞാൻ നിന്തിരുവടിയെ വീശുന്നു.

പരിഭാഷ - ജഗദംബ = ലോകമാതാവ്. ശരദിന്ദുമരീചിഗൗരവർണ്ണങ്ങൾ = ശരദിന്ദുമരീചികൾ പോലെ ഗൗരവർണ്ണമായിരിക്കുന്ന വർണ്ണത്തോടുകൂടിയവ. ശരദിന്ദുമരീചികൾ = ശരൽക്കാലത്തിലെ ചന്ദ്രന്റെ രശ്മികൾ. ഗൗരവർണ്ണങ്ങൾ = വെള്ളനിറങ്ങൾ. മണിമുക്താവിലസൽസുവർണ്ണദണ്ഡങ്ങൾ = മണിമുക്തങ്ങളെക്കൊണ്ട് ശോഭിക്കുന്ന സുവർണ്ണ ദണ്ഡങ്ങളോടുകൂടിയവ. മണിമുക്തങ്ങൾ = രത്നങ്ങളും മുത്തുകളും. സുവർണ്ണദണ്ഡങ്ങൾ = സ്വർണ്ണപ്പിടികൾ. വിചിത്രചാമരങ്ങൾ വിചിത്രങ്ങളായിരിക്കുന്ന ചാമരങ്ങൾ. വിചിത്രങ്ങൾ = മനോഹരങ്ങൾ. ആനന്ദരം = അത്യാനന്ദം.

ഭാവം - അല്ലയോ ലോകജനനി! ശരശ്ചന്ദ്രരശ്മികൾപോലെ വെളുത്തിരിക്കുന്നവയും മുത്തുകളും രത്നങ്ങളും പതിച്ചിരിക്കുന്ന സ്വർണ്ണപ്പിടികളുള്ളവയും ഏറ്റവും മനോഹരങ്ങളുമായ വെൺചാമരങ്ങളെക്കൊണ്ടു ഞാൻ പരമാനന്ദത്തോടുകൂടി നിന്തിരുവടിയെ വീശുന്നു.

41

മാർത്താണ്ഡമണ്ഡലനിഭോ ജഗദംബ! യോയം
ഭക്ത്യാ മയാ മണിമയോ മുകുരോർപ്പിതസ്തേ
പൂർണ്ണേന്ദുബിംബരുചിരം വദനം സ്വകീയ -
മസ്മിൻ വിലോകയ വിലോലവിലോചനേ! താം

വിഭക്തി - മാർത്താണ്ഡമണ്ഡലനിഭഃ - അ - പു - പ്ര - ഏ. ജഗദംബ! - ആ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. യഃ - യച്ഛ - പു - പ്ര - ഏ. അയം - ഇദം - ശ - മ - പു - പ്ര - ഏ. ഭക്ത്യാ - ഇ - സ്ത്രീ - ത്യ - ഏ. മയാ - അസ്മ - ത്യ - ഏ. മണിമയഃ - അ - പു - പ്ര - ഏ. മുകുരഃ - അ - പു - പ്ര - ഏ. അർപ്പിതഃ - അ - പു - പ്ര - ഏ. തേ - യുഷ്മ - ച - ഏ. പൂർണ്ണേന്ദുബിംബരുചിരം - അ - ന - ദി - ഏ. വദനം - അ - ന - പ്ര - ഏ. സ്വകീയം - അ - ന - പ്ര - ഏ. അസ്മിൻ - ഇദം - മ - പു - സ - ഏ. വിലോകയ - ലോട്ട് - പ - മ - ഏ. വിലോലവിലോചനേ! - ആ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. താം - യുഷ്മ - ദ - പ്ര - ഏ.

അന്വയം - ഹേ ജഗദംബ! മാർത്താണ്ഡമണ്ഡലനിഭഃ മണിമയഃ യഃ അയം മുകുരഃ മയാ ഭക്ത്യാ തേ അർപ്പിതഃ ഹേ വിലോലവിലോ

ചന്ദ്രേ! ത്വം പൂർണ്ണേന്ദുബിംബരുചിരം സ്വകീയം വദനം അസ്മിൻ
വിലോകയ.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ ജഗദംബേ! മാർത്താണ്ഡമണ്ഡല
നിഭമായി മണിമയമായിരിക്കുന്ന യാതൊരു ഈ മുകുരം എന്നാൽ
ഭക്തിയോടുകൂടി ഭവതിക്കായിക്കൊണ്ട് അർപ്പിതമായി. അല്ലയോ
വിലോലവിലോചന്ദ്രേ! നിന്തിരുവടി പൂർണ്ണേന്ദുബിംബരുചിരമായി
സ്വകീയമായിരിക്കുന്ന വദനത്തെ ഇതിൽ വിലോകനം ചെയ്താലും.

പരിഭാഷ - മാർത്താണ്ഡമണ്ഡലനിഭം = മാർത്താണ്ഡമണ്ഡ
ലതുല്യം. മാർത്താണ്ഡമണ്ഡലം = സൂര്യബിംബം. മണിമയം =
രത്നംകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയിട്ടുള്ളത്. മുകുരം = കണ്ണാടി. അർപ്പിതം =
അർപ്പിക്കപ്പെട്ടത്. അർപ്പിക്ക = വെയ്ക്കുക. വിലോലവിലോചനം =
വിലോലങ്ങളായിരിക്കുന്ന വിലോചനങ്ങളോടുകൂടിയവൾ. വിലോല
ങ്ങൾ = ഇളകിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നവ. വിലോചനങ്ങൾ = കണ്ണുകൾ.
പൂർണ്ണേന്ദുബിംബരുചിരം = പൂർണ്ണേന്ദുബിംബംപോലെ രുചിരം.
പൂർണ്ണേന്ദുബിംബം = പൂർണ്ണചന്ദ്രബിംബം രുചിരം = മനോഹരം.
സ്വകീയം = തന്റേത്. വദനം = മുഖം. വിലോകനം ചെയ്ക =
നോക്കുക.

ഭാവം - അല്ലയോ ലോമാതാവേ! സൂര്യബിംബംപോലെ പ്രകാശി
ക്കുന്നതും രത്നങ്ങളാൽ ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ടതുമായ ഈ കണ്ണാടി ഞാൻ
ഭക്തിയോടുകൂടി നിന്തിരുവടിക്കായി സമർപ്പിക്കുന്നു. ഇളകിക്കൊണ്ടി
രിക്കുന്ന കണ്ണോടുകൂടിയ ഹേ ദേവി! പൂർണ്ണചന്ദ്രനെപ്പോലെ മനോ
ഹരമായ നിന്തിരുവടിയുടെ മുഖത്തെ ഈ കണ്ണാടിയിൽ നോക്കേ
ണമേ!

42

ഇന്ദ്രാദയോ നതിശതൈർമ്മകുടപ്രദീപൈർ -
നീരാജയന്തി സതതം തവ പാദപീഠം
തസ്മാദഹം തവ സമസ്തശരീരമേത -
നീരാജയാമി ജഗദംബ! സഹസ്രദീപൈഃ

വിഭക്തി - ഇന്ദ്രാദയഃ ഇ - പു - പ്ര - ബ. നതിശതൈഃ - അ - പു
- ത്യ - ബ. മകുടപ്രദീപൈഃ - അ - പു - ത്യ - ബ. നീരാജയന്തി - ലട്ട്
- പ - പ്ര - പു - ബ. സതതം - അവ്യ. തവ - യുഷ്മ - ഷ - ഏ. പാദ
പീഠം - അ - ന - ദി - ഏ. തസ്മാൽ - തച്ഛ - ദ - ന - പ - ഏ. അഹം
= അസ്മ - ദ - പ്ര - ഏ. തവ = യുഷ്മ - ദ - ഷ - ഏ. സമസ്തശരീരം

- അ - ന - ദി - ഏ. ഏതൽ - ഏതത് - ദ - ന - ദി - ഏ. നീരാജ യാമി - ലട്ട് - പ - ഉത്ത - ഏ. ജഗദംബ! ആ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. സഹസ്രദീപൈഃ - അ - പു - തു - ബ.

അന്വയം - ഹേ ജഗദംബ! ഇന്ദ്രാദയഃ നതിശതൈഃ മകുടപ്ര ദീപൈഃ തവപാദപീഠം സതതംനീരാജയന്തി തസ്മാൽ അഹംതവ ഏതൽ സമസ്തശരീരം സഹസ്രദീപൈഃ നീരാജയാമി.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ ജഗദംബേ! ഇന്ദ്രാദികൾ നതിശതങ്ങ ളായിരിക്കുന്ന മകുടപ്രദീപങ്ങളെക്കൊണ്ട് എല്ലായ്പ്പോഴും നിന്തിരുവ ടിയുടെ പാദപീഠത്തെ നീരാജനം ചെയ്യുന്നു. അതു ഹേതുവായിട്ട് ഞാൻ ഭവതിയുടെ ഈ സമസ്തശരീരത്തെ സഹസ്രദീപങ്ങളെ കൊണ്ട് നീരാജനംചെയ്യുന്നു.

പരിഭാഷ - ഇന്ദ്രാദികൾ = ഇന്ദ്രൻ തുടങ്ങിയുള്ളവർ. നതിശത ങ്ങൾ = നൂറു നമസ്കാരങ്ങൾ. മകുടപ്രദീപങ്ങൾ = മകുടങ്ങളാകുന്ന പ്രദീപങ്ങൾ. മകുടങ്ങൾ = കിരീടങ്ങൾ. പ്രദീപങ്ങൾ = വിളക്കുകൾ പാദപീഠം = പാദം വെച്ചിരിക്കുന്ന പീഠം. നീരാജനം ചെയ്ക = ഉഴിയു ക. സമസ്തശരീരം = എല്ലാ ശരീരം. സഹസ്രദീപങ്ങൾ = ആയിരം വിളക്കുകൾ. നീരാജനംചെയ്ക = ഉഴിയുക.

ഭാവം - അല്ലയോ ലോകമാതാവേ! ഇന്ദ്രൻ തുടങ്ങിയുള്ള ദേ വന്മാർ അനേകം നമസ്കാരങ്ങളോടുകൂടിയ കിരീടരത്നപ്രഭകളാ കുന്ന വിളക്കുകളെക്കൊണ്ട് നിന്തിരുവടിയുടെ പാദം വെച്ചിട്ടുള്ള പീഠത്തെ ഉഴിയുന്നു. അല്ലയോ ദേവി! ഭവതിയുടെ എല്ലാ ശരീര ത്തിലും (അംഗങ്ങളിലും) ആയിരം ദീപങ്ങൾകൊണ്ട് ഞാൻ നീരാ ജനം ചെയ്യുന്നു.

43

പ്രിയഗതിരതിതുംഗോ രത്നകല്യാണയുക്തഃ
കനകമയവിഭുഷസ്നിഗ്ദ്ധഗംഭീരഘോഷഃ
ഭഗവതി! കലിതോയം വാഹനാർത്ഥം മയാ തേ
തുരഗശതസമേതോ വായുവേഗസ്തുരംഗഃ

വിഭക്തി - പ്രിയഗതിഃ - ഇ - പു - പ്ര - ഏ - അതിതുംഗഃ - അ - പു - പ്ര - ഏ. രത്നകല്യാണയുക്തഃ - അ - പു - പ്ര - ഏ. കനകമയ വിഭുഷസ്നിഗ്ദ്ധഗംഭീരഘോഷഃ - അ - പു - പ്ര - ഏ. ഭഗവതി! ഈ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. കലിതഃ - അ - പു - പ്ര - ഏ. അയം. ഇദം - മ - പു - പ്ര - ഏ. വാഹനാർത്ഥം - അവ്യയം. മയാ - അസ്മ - തു

- ഏ. തേ - യുഷ്മ - ഷ - ഏ - തുരഗശതസമേതഃ - അ. പു - പ്ര - ഏ. വായുവേഗഃ - അ - പു - പ്ര - ഏ. തുരംഗഃ - അ - പു - പ്ര - ഏ.

അന്വയം - ഹേ ഭഗവതി! പ്രിയഗതിഃ അതിതുംഗഃ രത്നകല്യാണ യുക്തഃ കനകമയവിഭൂഷസ്നിഗ്ദ്ധഗംഭീരഘോഷഃ തുരഗശതസമേതഃ വായുവേഗഃ അയം തുരംഗഃ മയാ തേ വാഹനാർത്ഥം കലിതഃ

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ ഭഗവതി! പ്രിയഗതിയായി അതിതുംഗമായി രത്നകല്യാണയുക്തമായി കനകമയവിഭൂഷസ്നിഗ്ദ്ധഗംഭീരഘോഷമായി തുരഗശതസമേതമായി വായുവേഗമായിരിക്കുന്ന ഈ തുരംഗം എന്നാൽ ഭവതിയുടെ വാഹനത്തിനായിക്കൊണ്ട് കല്പിതമായി.

പരിഭാഷ - പ്രിയഗതി = പ്രിയംപോലെ ഉള്ള ഗതിയോടുകൂടിയത്. പ്രിയം = ഇഷ്ടം. ഗതി = വേഗം. അതിതുംഗം = ഏറ്റവും പൊക്കമുള്ളത്. രത്നകല്യാണയുക്തം = രത്നകല്യാണങ്ങളോടുകൂടിയത്. രത്നകല്യാണങ്ങൾ = മംഗളരത്നങ്ങൾ. കനകമയവിഭൂഷസ്നിഗ്ദ്ധഗംഭീരഘോഷം = കനകമയവിഭൂഷമായും സ്നിഗ്ദ്ധഗംഭീരഘോഷമായും ഇരിക്കുന്നത്. കനകമയവിഭൂഷം = കനകമയം കൊണ്ട് വിഭൂഷിച്ചത്. കനകമയം = സ്വർണ്ണാഭരണം. വിഭൂഷിക്ക = അലങ്കരിക്ക. സ്നിഗ്ദ്ധഗംഭീരഘോഷം = സ്നിഗ്ദ്ധമായും ഗംഭീരമായും ഇരിക്കുന്ന ഘോഷത്തോടുകൂടിയത്. സ്നിഗ്ദ്ധം = മനോഹരം. ഘോഷം = ശബ്ദം. തുരഗശതസമേതം = നൂറു കുതിരകളോടുകൂടിയത്. വായുവേഗം = കാറ്റുപോലെ വേഗമുള്ളത്. തുരംഗം = കുതിര. കലിതം = കല്പിക്കപ്പെട്ടത്.

ഭാവം - അല്ലയോ ഭഗവതി, അവിടുത്തെ ഇഷ്ടംപോലെ പോകുന്നതും അല്പം പൊക്കമുള്ളതും രത്നങ്ങളാൽ അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടതും സ്വർണ്ണാഭരണങ്ങൾ അണിഞ്ഞു മനോഹര ഗംഭീരശബ്ദം പുറപ്പെടുവിക്കുന്നതും നൂറു കുതിരകൾ അനുഗമിക്കുന്നതും വായുവേഗമുള്ളതുമായ ഈ കുതിരയെ ഞാൻ അവിടുത്തേയ്ക്ക് തരുന്നു.

മധുകരവൃതകുംഭന്യസ്തസിന്ദൂരരേണുഃ
കനകകലിതഘണ്ടാകിങ്കിണീശോഭികണ്ഠഃ
ശ്രവണയുഗളചഞ്ചച്ചാമരോ മേഘതുല്യോ
ജനനി! തവ മുദേ സ്യാന്മത്തമാതംഗ ഏഷഃ

വിഭക്തി - മധുകരവൃതകുംഭന്യസ്തസിന്ദൂരരേണുഃ - ഉ - പു - പ്ര - ഏ. കനകകലിതഘണ്ടാകിങ്കിണീശോഭികണ്ഠഃ - അ - പു - പ്ര

- ഏ. ശ്രവണയുഗളചഞ്ചച്ചാമരഃ - അ - പു - പ്ര - ഏ. മേഘതുല്യഃ -
 അ - പു - പ്ര - ഏ. ജനനി! ഈ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. തവ - യുഷ്മ
 - ഷ ഏ. മുദേ - ദ - സ്ത്രീ - ച - ഏ. സ്യാൽ - ലിങ് - പ - പ്ര - ഏ
 - മത്തമാതംഗഃ - അ - പു - പ്ര - ഏ. ഏഷഃ - ഏത - പു - പ്ര - ഏ.

അന്വയം - ജനനി ! മധുകരവൃതകുന്ദന്യസ്ത സിന്ദൂരരേണുഃ
 കനകകലിതഘണ്ടാകികിണീ ശോഭികണ്ഠഃ ശ്രവണയുഗള ചഞ്ചച്ചാ
 മരഃ മേഘതുല്യ ഏഷഃ മത്തമാതംഗഃ തവ മുദേ സ്യാൽ

അന്വയാർത്ഥം - ഹേ ജനനി ! മധുകരവൃതകുന്ദന്യസ്ത സിന്ദൂ
 രരേണുവായി കനകകലിതഘണ്ടാകികിണീ ശോഭികണ്ഠമായി ശ്രവ
 ണയുഗളചഞ്ചച്ചാമരമായി മേഘതുല്യമായിരിക്കുന്ന ഈ മത്തമാ
 തംഗം നിന്തിരുവടിയുടെ മുത്തിനായിക്കൊണ്ട് ഭവിക്കട്ടെ

പരിഭാഷ - മധുകരവൃതകുന്ദന്യസ്ത സിന്ദൂരരേണു = മധുകര
 വൃതമായിരിക്കുന്ന കുന്ദത്തിൽ നൃസ്തമായിരിക്കുന്ന സിന്ദൂരരേണു
 വോടുകൂടിയത്. മധുകരവൃതം = വണ്ടിനാൽ ചുറ്റപ്പെട്ടത്. കുന്ദം =
 മസ്തകപ്രദേശം. നൃസ്തം = വെയ്ക്കപ്പെട്ടത്. സിന്ദൂരരേണു = സിന്ദൂ
 രപ്പൊടി. കനകകലിത ഘണ്ടാകികിണീ. ശോഭികണ്ഠം = കനക
 ത്താൽ ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ട ഘടകങ്ങളോടും കികിണികളോടുംകൂടി ശോഭി
 കുന്ന കണ്ഠത്തോടുകൂടിയത്. ഘണ്ടകൾ = മണികൾ. കണ്ഠം =
 കഴുത്ത്. ശ്രവണയുഗളചഞ്ചച്ചാമരം = ശ്രവണയുഗളചഞ്ചത്തുകളാ
 കുന്ന ചാമരങ്ങളോടുകൂടിയത്. ശ്രവണയുഗളചഞ്ചത്തുകൾ = ശ്രവ
 ണയുഗളം കൊണ്ടുള്ള ആട്ടങ്ങൾ. (ഇളക്കങ്ങൾ) ചാമരങ്ങൾ =
 വെൺചാമരങ്ങൾ. മേഘതുല്യം = മേഘംപോലെയുള്ളത്. മത്തമാ
 തംഗം = മദിച്ച ആന. മുത്ത് = സന്തോഷം.

ഭാവം - അല്ലയോ അമ്മേ ! വണ്ടുകൾ ചുറ്റിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന
 മസ്തകത്തിൽ സിന്ദൂരപ്പൊടി ചാർത്തിയിട്ടുള്ളതും സ്വർണ്ണമണികളെ
 കൊണ്ടും കിങ്ങിണികളെക്കൊണ്ടും ശോഭിക്കുന്നകഴുത്തോടുകൂടി
 യതും വെൺചാമരങ്ങൾ പോലെ ആട്ടിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന ചെവികളോ
 ടുകൂടിയതും മേഘം പോലെ ഇരിക്കുന്നതുമായ ഈ മത്തഗജം ഭവ
 തിയുടെ സന്തോഷത്തിനായിട്ടു ഭവിക്കട്ടെ.

ദ്രുതരതൂരഗൈർവിരാജമാനം
 മണിമയചക്രചതുഷ്ടയേനയുക്തം
 കനകമയമമും വിതാനവന്തം

ഭഗവതി! തേ ഹി രഥം സമർപ്പയാമി.

വിഭക്തി - ദ്രുതതരതൂരഗൈഃ - അ - പു - ത്യ - ബ. വിരാജമാനം - അ - പു - ദ്വി - ഏ. മണിമയചക്രചതുഷ്ടയേന - അ - പു - ത്യ - ഏ. യുക്തം - അ - പു - ദ്വി - ഏ. കനകമയം - അ - പു - ദ്വി - ഏ. അമൃതം - അദ - സ - പു - ദ്വി - ഏ. വിതാനവന്തം - ത - പു - ദ്വി - ഏ. ഭഗവതി! - ഈ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. തേ - യുഷ്മ - ച - ഏ. ഹി - അവ്യ. രഥം - അ - പു - ദ്വി - ഏ. സമർപ്പയാമി - ലട്ട് - പ - ഉ - ഏ.

അന്വയം - ഹേ ഭഗവതി ദ്രുതതരതൂരഗൈഃ വിരാജമാനം മണിമയചക്രചതുഷ്ടയേന യുക്തം കനകമയം വിതാനവന്തം അമൃതം രഥം തേ ഹി സമർപ്പയാമി.

അന്വയാർത്ഥം - ദ്രുതതരതൂരഗങ്ങളെക്കൊണ്ട് വിരാജമാനമായി മണിമയചക്രചതുഷ്ടയത്തോടുകൂടിയതായി കനകമയമായി വിതാനവന്തായിരിക്കുന്ന ഈ രഥത്തെ നിന്തിരുവടിക്കായി സമർപ്പിക്കുന്നു.

പരിഭാഷ - ദ്രുതതരതൂരഗങ്ങൾ = ഏറ്റവും വേഗമുള്ള കുതിരകൾ. വിരാജമാനം = ശോഭിക്കുന്നത്. മണിമയചക്രചതുഷ്ടയം = രത്നമയങ്ങളായിരിക്കുന്ന നാല് ചക്രങ്ങൾ. വിതാനവന്തം = വിതാനത്തോടുകൂടിയത്. വിതാനം = മേല്ക്കട്ടി. രഥം = തേര്.

ഭാവം - അല്ലയോ ഭഗവതി! ഏറ്റവും വേഗമുള്ള കുതിരകളെക്കൊണ്ട് ശോഭിക്കുന്നതും രത്നമയമായ നാല് ചക്രങ്ങളുള്ളതും സർണ്ണമയവും മേൽക്കട്ടിയോടുകൂടിയതുമായ ഈ തേരിനെ ഞാൻ നിന്തിരുവടിക്കായി സമർപ്പിക്കുന്നു.

ഹയഗജരഥപത്തിശോഭമാനം
ദിശി, ദിശി ദുന്ദുഭിമേഘനാദയുക്തം
അതിബഹുലതരംഗസൈന്യമേതൽ
ഭഗവതി ഭക്തിഭരണേ തേർപ്പയാമി.

വിഭക്തി - ഹയഗജരഥപത്തിശോഭമാനം - അ - ന - ദ്വി - ഏ. ദിശി 2 - റ - സ്ത്രീ - സ - ഏ. ദുന്ദുഭിമേഘനാദയുക്തം - അ - ന - ദ്വി - ഏ. അതിബഹുലതരംഗസൈന്യം - അ - ന - ദ്വി - ഏ. ഏതൽ - ഏതച്ഛ - ന - ദ്വി - ഏ. ഭഗവതി - ഈ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. ഭക്തിഭരണേ - അ - പു - ത്യ - ഏ. തേ - യുഷ്മ - ച - ഏ. അർപ്പയാമി - ലട്ട് - പ - ഉ - ഏ.

അന്വയം -ഹേ ഭഗവതി! ഹയഗജരഥപത്തിശോഭമാനം ദിശി ദിശി ദുന്ദുഭിമേഘനാദയുക്തം ഏതൽ അതിബഹുലതരംഗ സൈന്യം ഭക്തിഭരണ തേ അർപ്പയാമി.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ ഭഗവതി ! ഹയഗജരഥപത്തിശോഭ മാനമായി ദിക്കുതോറും ദുന്ദുഭിമേഘനാദത്തോടുകൂടിയതായിരിക്കുന്ന ഈ അതിബഹുലതരംഗ സൈന്യത്തെ ഭക്തിഭരത്തോടുകൂടി നിന്തിരുവടിക്കായിക്കൊണ്ടു ഞാൻ സമർപ്പിക്കുന്നു.

പരിഭാഷ - ഹയഗജരഥപത്തിശോഭമാനം = ഹയം, ഗജം = രഥം. പത്തി ഇവകളാൽ ശോഭിക്കുന്നത് ഹയം = കുതിര. ഗജം = ആന. രഥം = തേര്. പത്തി = കാലാള്. ദുന്ദുഭിമേഘനാദങ്ങൾ =മേഘനാദം പോലെയുള്ള ദുന്ദുഭിശബ്ദങ്ങൾ. മേഘനാദം = ഇടി. ദുന്ദുഭി = പെരുമ്പറ. അതിബഹുലതരംഗ സൈന്യം = അതിബഹുലതരംഗങ്ങൾ പോലെയുള്ള സൈന്യങ്ങൾ. അതിബഹുലതരംഗങ്ങൾ = ഏറ്റവും വളരെ വലിയ തിരമാലകൾ.

ഭാവം - അല്ലയോ ഭഗവതി! കുതിര, ആന, തേര്, കാലാൾ ഇവയെക്കൊണ്ടു ശോഭിച്ചിരിക്കുന്നതും ജയഭേരികൊണ്ട് അഖില ദിക്കുകളും മുഴക്കുന്നതും തിങ്ങിത്തള്ളിവരുന്ന തിരമാലകൾ പോലെയുള്ളവയുമായ ഈ സൈന്യങ്ങളെ ഞാൻ ഭക്തിഭരത്തോടു കൂടി നിന്തിരുവടിക്കു സമർപ്പിക്കുന്നു.

47

പരിഘീകൃതസപ്തസാഗരം
ബഹുസമ്പത്സഹിതം മയാംബ! തേ
പ്രബലം ധരണീതലാഭിധം
ദൃഢദുർഗ്ഗം നിഖിലം സമർപ്പയാമി

വിഭക്തി - പരിഘീകൃതസപ്തസാഗരം - അ - ന - ദി - ഏ. ബഹുസമ്പത്സഹിതം - അ - ന - ദി - ഏ. മയാ - അസ്മ - ത്യ - ഏ. അംബ! ആ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. തേ - യുഷ്മ - ച - ഏ. പ്രബലം - അ - ന - ദി - ഏ. ധരണീതലാഭിധം = അ - ന - ദി - ഏ. ദൃഢദുർഗ്ഗം - അ - ന - ദി - ഏ. നിഖിലം - അ - ന - ദി - ഏ. സമർപ്പയാമി - ലട്ട് - പ - ഉ - ഏ.

അന്വയം - ഹേ അംബ! പരിഘീകൃതസപ്തസാഗരം ബഹുസമ്പത്സഹിതം പ്രബലം ധരണീതലാഭിധം നിഖിലം ദൃഢദുർഗ്ഗം മയാ തേ സമർപ്പയാമി.

അന്യാർത്ഥം - അല്ലയോ അബേ! പരിഘീകൃതസപ്തസാഗര
മായി ബഹു സമ്പത്സഹിതമായി പ്രബലമായി ധരണീതലാഭിയമായി
രിക്കുന്ന എല്ലാ ദൃഢദുർഗ്ഗത്തേയും ഭവതിക്കായി സമർപ്പിക്കുന്നു.

പരിഭാഷ - പരിഘീകൃതസപ്തസാഗരം = പരിഘീകൃതമായിരി
ക്കുന്ന സപ്തസാഗരത്തോടുകൂടിയത്. പരിഘീകൃതം = പരിഘമാക്കി
ച്ചെയ്യപ്പെട്ടത്. പരിഘം = കിടങ്ങ്. സപ്തസാഗരം = ഏഴു സമുദ്രം.
ബഹുസമ്പത്സഹിതം = ബഹുസമ്പത്തോടുകൂടിയത്. ബഹുസമ്പത്ത്
= വളരെ ധനം. പ്രബലം = ഉറപ്പുള്ളത്. ധരണീതലാഭിയം = ധരണീത
ലമെന്ന അഭിയയോടുകൂടിയത്. ധരണീതലം = ഭൂമി. അഭിയം = പേര്.
ദൃഢദുർഗ്ഗം = ഉറപ്പുള്ള കോട്ട.

ഭാവം - അല്ലയോ അമ്മേ! കിടങ്ങുകളാക്കിത്തീർത്തിട്ടുള്ള ഏഴു
സമുദ്രങ്ങളോടുകൂടിയതും വളരെ സമ്പത്തുള്ളതും ഏറ്റവും ബലമു
ള്ളതുമായ ഭൂലോകമെന്നു പറയുന്ന ഉറപ്പുള്ള കോട്ടയെ മുഴുവനും
നിന്തിരുവടിക്കായി സമർപ്പിക്കുന്നു.

48

ഭ്രമവിലുളിതലോലകുന്തളാഗ്രാ
വിഗളിതമാല്യവികീർണ്ണരംഗഭൂമി
ഇയമതിരുചിരാ നടീ നടന്തീ
തവഹൃദയേ മുദമാതനോതു മാതഃ

വിഭക്തി - ഭ്രമവിലുളിതലോലകുന്തളാഗ്രാ - ആ - സ്ത്രീ - പ്ര -
ഏ. വിഗളിതമാല്യവികീർണ്ണരംഗഭൂമീ - ഈ - സ്ത്രീ - പ്ര - ഏ. ഇയം
- ഇദംഗ - സ്ത്രീ - പ്ര - ഏ. അതിരുചിരാ ആ - സ്ത്രീ - പ്ര - ഏ.
നടീ - ഈ - സ്ത്രീ - പ്ര - ഏ. നടന്തീ - ഈ - സ്ത്രീ - പ്ര - ഏ. തവ
- യുഷ്മ - ദ - ഷ - ഏ. ഹൃദയേ - അ - ന - സ - ഏ. മുദം - ദ -
സ്ത്രീ - ദി - ഏ. ആതനോതു - ലോട്ട് - പര - പ്ര - ഏ. മാത - ള -
സ്ത്രീ - സം - പ്ര - ഏ.

അന്വയം - ഭ്രമവിലുളിതലോലകുന്തളാഗ്രാ വിഗളിതമാല്യവി
കീർണ്ണരംഗഭൂമീ അതിരുചിരാ ഇയം നടീ നടന്തീ ഹേ മാതഃ തവ
ഹൃദയേ മുദം ആതനോതു.

അന്യാർത്ഥം - ഭ്രമവിലുളിതലോലകുന്തളാഗ്രയായി വിഗളിത
മാല്യവികീർണ്ണരംഗഭൂമിയായി അതിരുചിരയായിരിക്കുന്ന നടനം
ചെയ്യുന്ന ഈ നടീ അല്ലയോ അമ്മേ! നിന്തിരുവടിയുടെ ഹൃദയത്തിൽ
മുത്തിനെ ചെയ്യട്ടെ.

പരിഭാഷ - ഭ്രമവിലുളിതലോലകുന്തളാഗ്രാ = ഭ്രമവിലുളിതം ഹേതുവായിട്ടു ലോലങ്ങളായിരിക്കുന്ന കുന്തളാഗ്രങ്ങളോടുകൂടിയവൾ. ഭ്രമലുളിതം = ഭ്രമത്താൽ വിലുളിതം. ഭ്രമം = ചുറ്റൽ. വിലുളിതം = അഴിയപ്പെട്ടത്. ലോലങ്ങൾ = ഇളകുന്നവ. കുന്തളാഗ്രങ്ങൾ = തലമുടികളുടെ അറ്റങ്ങൾ. വിഗളിതമാല്യവികീർണ്ണരംഗഭൂമി = വിഗളിതമായിരിക്കുന്ന മാല്യങ്ങളാൽ വികീർണ്ണമായിരിക്കുന്ന രംഗഭൂമിയോടുകൂടിയവൾ. വിഗളിതങ്ങൾ = അഴിയപ്പെട്ടവ. മാല്യങ്ങൾ = മാലകൾ. വികീർണ്ണം = വിതറിയത്. രംഗഭൂമി = രംഗപ്രദേശം. അതിരുചിരാ = അതിമനോഹരി. നടീ = നർത്തകി. നടന്തീ = നൃത്തംചെയ്യുന്നവൾ. ഹൃദയം = മനസ്സ്, മുത്ത് = സന്തോഷം.

ഭാവം - അല്ലയോ ഭഗവതി! ചുറ്റുന്നതുകൊണ്ട് (നൃത്തം ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ട്) അഴിഞ്ഞിരിക്കുന്ന തലമുടികളുടെ അഗ്രങ്ങളോടുകൂടിയവളും അഴിഞ്ഞുവീണുകിടക്കുന്ന പൂമാലകൾ വീണു ചിതറിക്കിടക്കുന്ന രംഗപ്രദേശത്തോടുകൂടിയവളും അതിമനോഹരിയുമായ നൃത്തംചെയ്യുന്ന ഈ നടീ നിന്തിരുവടിയുടെ ഹൃദയത്തിൽ സന്തോഷമുണ്ടാക്കണമേ.

49

ശതപത്രയുതൈസ്സഭാവശീതൈ -
 രതിസൗരഭ്യയുതൈഃ പരാഗപീതൈഃ
 ഭ്രമരീമുഖരീകൃതൈരനന്തൈർ -
 വ്യജനൈസ്താമം ജഗദംബ വീജയാമി

വിഭക്തി - ശതപത്രയുതൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. സ്വഭാവശീതൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. അതിസൗരഭ്യയുതൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. പരാഗപീതൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. ഭ്രമരീമുഖരീകൃതൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. അനന്തൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. വ്യജനൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. താമം - യുഷ്മ - ദി - ഏ. ജഗദംബ! ആ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. വീജയാമി - ലട്ട് - പ - ഉ - ഏ.

അന്വയം - ഹേ ജഗദംബ! സ്വഭാവശീതൈഃ അതിസൗരഭ്യയുതൈഃ പരാഗപീതൈഃ ഭ്രമരീമുഖരീകൃതൈഃ അനന്തൈഃ ശതപത്രയുതൈഃ വ്യജനൈഃ താമം വീജയാമി

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ ജഗദംബേ! സ്വഭാവശീതളങ്ങളായി അതിസൗരഭ്യയുക്തങ്ങളായി പരാഗപീതങ്ങളായി ഭ്രമരീമുഖരീകൃത

ങ്ങളായി അനന്തങ്ങളായി ശതപത്രയുതങ്ങളായിരിക്കുന്ന വ്യജനങ്ങളെക്കൊണ്ട് നിന്തിരുവടിയെ ഞാൻ വീശുന്നു.

പരിഭാഷ - സ്വഭാവശീതങ്ങൾ = സ്വതേ തണുപ്പുള്ളവ. അതിസൗരഭ്യയുതങ്ങൾ = ഏറ്റവും സൗരഭ്യത്തോടുകൂടിയവ. പരാഗപീതങ്ങൾ = പരാഗം കൊണ്ടുള്ള പീതങ്ങൾ. പരാഗം = പൂമ്പൊടി. പീതങ്ങൾ = മഞ്ഞനിറമുള്ളവ. അനന്തങ്ങൾ = വളരെ ഭ്രമരീമുഖരീകൃതങ്ങൾ = ഭ്രമരങ്ങൾ മുഖരീകരിക്കുന്നവ. മുഖരീകരിക്ക = ശബ്ദിക്ക. ശതപത്രയുതങ്ങൾ = ശതപത്രങ്ങളോടുകൂടിയവ. ശതപത്രങ്ങൾ = താമരകൾ. വ്യജനങ്ങൾ = വിശറികൾ.

ഭാവം - അല്ലയോ ലോകമാതാവേ! സ്വതേതന്നെ തണുപ്പുള്ളവയും വളരെ പരിമളമുള്ളവയും പൂമ്പൊടികൊണ്ട് മഞ്ഞനിറമുള്ളവയും വണ്ടുകൾ ശബ്ദിക്കുന്നവയും ആയ അനേകം താമരപ്പൂവു ചാർത്തിയിട്ടുള്ള വിശറികളെക്കൊണ്ട് ഞാൻ നിന്തിരുവടിയെ വീശുന്നു.

50

മുഖകമലവിലാസലോലവേണീ -
വിലസിതനിർജ്ജിതലോലഭൃംഗമാലാഃ
യുവജനസുഖകാരി ചാരുശീലാ
ഭഗവതി! തേ പുരതോ നടന്തി ബാലാഃ

വിഭക്തി - മുഖകമലവിലാസലോലവേണീവിലസിത നിർജ്ജിതലോലഭൃംഗമാലാഃ - ആ - സ്ത്രീ - പ്ര - ബ. യുവജനസുഖകാരിചാരുശീലാഃ - ആ - സ്ത്രീ - പ്ര - ബ. ഭഗവതി! - ഈ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. തേ - യുഷ്മ - ഷ - ഏ. പുരതഃ - അവ്യ. നടന്തി - ലട്ട് - പ - പ്ര - പൂ - ബ. ബാലാഃ - ആ - സ്ത്രീ - പ്ര - ബ.

അന്വയം - ഹേ ഭഗവതി! മുഖകമലവിലാസലോലവേണീവിലസിതനിർജ്ജിതലോലഭൃംഗമാലാഃ യുവജനസുഖകാരി ചാരുശീലാഃ ബാലാഃ തേപുരതഃ നടന്തി.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ ഭഗവതി! മുഖകമലവിലാസലോലവേണീ വിലസിതനിർജ്ജിതലോലഭൃംഗമാലകളായി യുവജനസുഖകാരിചാരുശീലകളായിരിക്കുന്ന ബാലകൾ നിന്തിരുവടിയുടെ പുരോഭാഗത്തിൽ നടനം ചെയ്യുന്നു.

പരിഭാഷ - മുഖകമലവിലാസലോലവേണീവിലസിത നിർജ്ജിതലോലഭൃംഗമാലകൾ = മുഖകമലവിലാസങ്ങളോടും ലോലവേണീ

വിലസിത നിർജ്ജിത ലോലഭൃംഗമാലയോടും കൂടിയവൾ. മുഖകമല വിലാസങ്ങൾ = മുഖകമലങ്ങളിലുള്ള വിലാസങ്ങൾ. മുഖകമലങ്ങൾ = താമരപ്പൂപോലെയുള്ള മുഖങ്ങൾ. വിലാസങ്ങൾ = ശൃംഗാരചേഷ്ടകൾ. ലോലവേണീവിലസിതനിർജ്ജിതലോലഭൃംഗമാല = ലോലവേണീവിലസിതത്താൽ നിർജ്ജിതമായിരിക്കുന്ന ലോലഭൃംഗമാല. ലോലവേണീവിലസിതം = ലോലവേണികളുടെ വിലസിതം. ലോലവേണികൾ = ഇളകിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന തലമുടികൾ. വിലസിതം = വിലസിക്കപ്പെട്ടത്. വിലസിക്ക = ശോഭിക്ക. നിർജ്ജിതം = തോല്പിക്കപ്പെട്ടത്. ലോലഭൃംഗമാലാ = ലോലങ്ങളായിരിക്കുന്ന ഭൃംഗങ്ങളുടെ കൂട്ടം. ലോലങ്ങൾ = ഇളകുന്നവ. ഭൃംഗങ്ങൾ = വണ്ടുകൾ. യുവജനസുഖകാരി ചാരുശീലകൾ = യുവജനസുഖകാരികളായും ചാരുശീലകളായും ഇരിക്കുന്നവർ. യുവജനസുഖകാരികൾ = യുവജനങ്ങൾക്കു സുഖത്തെ ചെയ്യുന്നവർ. യുവജനങ്ങൾ = യുവാക്കന്മാർ. ചാരുശീലകൾ = നല്ല സ്വഭാവമുള്ളവർ. പുരോഭാഗം = മുൻഭാഗം.

ഭാവം - അല്ലയോ ഭഗവതി! മുഖപത്മങ്ങളിൽ പ്രകാശിച്ചിരിക്കുന്ന ശൃംഗാരചേഷ്ടകളോടു കൂടിയവരും ഇളകിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന തലമുടിയുടെ ശോഭയാൽ വണ്ടിൻകൂട്ടങ്ങളെ ജയിച്ചവരും യുവജനങ്ങൾക്കു സുഖത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നവരും സൽസ്വഭാവികളുമായ ബാലസ്ത്രീകൾ നിന്തിരുവടിയുടെ മുൻഭാഗത്തിൽ നൃത്തം ചെയ്യുന്നു.

51

ഭ്രമദളികുലതുല്യാലോലയമ്മില്ലഭാരാഃ
 സ്മിതമുഖകമലോദ്യദ്ദിവ്യലാവണ്യപുരാഃ
 അനുപമിതസുവേഷാ വാരയോഷാ നടന്തി
 പരഭൃതികളകണ്ഠോ ദേവി! ദൈന്യം ധുനോതു

വിഭക്തി - ഭ്രമദളികുലതുല്യാലോലയമ്മില്ലഭാരാഃ - ആ - സ്ത്രീ - പ്ര - ബ. സ്മിതമുഖകമലോദ്യദ്ദിവ്യലാവണ്യപുരാഃ - ആ - സ്ത്രീ - പ്ര - ബ. അനുപമിതസുവേഷാഃ - ആ - സ്ത്രീ - പ്ര - ബ. വാരയോഷാഃ - ആ - സ്ത്രീ - പ്ര - ബ. നടന്തി - ലട്ട് - പ - പ്ര - ബ. പരഭൃതികളകണ്ഠഃ - ഈ - സ്ത്രീ - പ്ര - ബ. ദേവി! - ഈ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. ദൈന്യം - അ - ന - ദി - ഏ. ധുനോതു - ലോട്ട് - പ - പ്ര - ഏ.

അന്യം - ഹേ ദേവി! ഭ്രമദളികുലതുല്യാലോലയമ്മില്ലഭാരാഃ സ്മിതമുഖകമലോദ്യദ്ദിവ്യ ലാവണ്യപുരാഃ അനുപമിതസുവേഷാഃ

പരഭൃതികളകണ്ഠ്യഃ വാരയോഷാഃ നടന്തി ഹേ ദേവി! ഭവതി ദൈന്യം ധുനോതു.

അന്യയാർത്ഥം - അല്ലയോ ദേവി! ഭ്രമദളികുലതുല്യാലോലയമ്മി ല്ലഭാരകളായിസ്മിതമുഖകമലോദ്യദ്ദിവ്യ ലാവണ്യപൂരകളായി അനു പമിതസുവേഷകളായി പരഭൃതികളകണ്ഠികളായിരിക്കുന്ന വാരയോ ഷകൾ നടിക്കുന്നു. നിന്തിരുവടി ദൈന്യത്തെ ധുനനം ചെയ്യേണമേ.

പരിഭാഷ - ഭ്രമദളികുലതുല്യാലോലയമ്മില്ലഭാരകൾ = ഭ്രമ ദളികുലം പോലെ ലോലങ്ങളായിരിക്കുന്ന യമ്മില്ലഭാരങ്ങളോടു കൂടി യവർ. ഭ്രമദളികുലം = ഇളകിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന വണ്ടിൻകൂട്ടം. ലോല ണ്ങൾ = ഇളകുന്നവ. യമ്മില്ലഭാരങ്ങൾ = തലമുടിക്കെട്ടുകൾ. സ്മിതമു ഖകമലോദ്യദ്ദിവ്യലാവണ്യപൂരകൾ = സ്മിതമുഖകമലങ്ങളിൽ ഉദ്യ രത്തായിരിക്കുന്ന ദിവ്യലാവണ്യപൂരത്തോടുകൂടിയവർ. സ്മിതമുഖകമ ലങ്ങൾ = സ്മിതങ്ങളായിരിക്കുന്ന മുഖകമലങ്ങൾ. സ്മിതങ്ങൾ = മന്ദ സ്മിതത്തോടുകൂടിയവ. മുഖകമലങ്ങൾ = കമലങ്ങൾ പോലെയുള്ള മുഖങ്ങൾ. കമലങ്ങൾ = താമരപ്പൂക്കൾ. ഉദ്യത്ത് = പ്രകാശിക്കുന്നത്. ദിവ്യലാവണ്യപൂരം = ദിവ്യസൗന്ദര്യസമൂഹം. അനുപമിതസുവേഷ കൾ = മനോഹരവേഷകൾ. പരഭൃതികളകണ്ഠികൾ = പരഭൃതികളെ പ്പോലെ കളങ്ങളായിരിക്കുന്ന കണ്ഠങ്ങളോടുകൂടിയവർ. പരഭൃതി കൾ = പെൺകുയിലുകൾ. കളങ്ങൾ = മധുരസ്വരങ്ങൾ. കണ്ഠങ്ങൾ = കഴുത്തുകൾ. വാരയോഷകൾ = വേശ്യാസ്ത്രീകൾ. ദൈന്യം = ദീന ഭാവം. ധുനനം ചെയ്ക = നശിപ്പിക്ക.

ഭാവം - അല്ലയോ ദേവി! ഇളകിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന വണ്ടിൻകൂട്ടം പോലെ മനോഹരങ്ങളായ തലമുടിക്കെട്ടോടും മന്ദസ്മിതത്തോടുകൂ ടിയ മുഖപത്മത്തിൽ പ്രകാശിക്കുന്ന ദിവ്യ സൗന്ദര്യത്തോടും സാദൃ ശ്യപ്പെടുത്താൻ പാടില്ലാത്ത മനോഹരവേഷത്തോടും പെൺകുയിലു കളെപ്പോലെ അതിമധുരമായ ശബ്ദത്തോടുംകൂടിയ വാരസ്ത്രീകൾ (വേശ്യ സ്ത്രീകൾ) ഭവതിയുടെ മുൻപിൽ നൃത്തംചെയ്യുന്നു. അല്ലയോ ദേവി! എന്റെ ദീനഭാവത്തെ കളയണമേ.

വിപഞ്ചീഷു സപ്തസ്വരാൻ വാദയന്ത്യ-
സ്തവദാരി ഗായന്തി ഗന്ധർവ്വകന്യാഃ
ക്ഷണം സാവധാനേന ചിത്തേന മാതഃ
സമാകർണ്ണയ താം മയാ പ്രാർഥിതാസി

വിഭക്തി - വിപഞ്ചീഷു - ഈ - സ്ത്രീ - സ - ബ. സപ്ത - സംഖ്യാശ - ന - പു - ദി - ബ. സ്വരാൻ - അ - പു - ദി - ബ. വാദയന്ത്യഃ - ഈ - സ്ത്രീ - പ്ര - ബ. തവ - യുഷ്മ - ഷ ഏ. ദ്വാരി - രേഹാ - സ്ത്രീ - സ - ഏ. ഗായന്തി - ലട്ട് - പ - പ്ര - ബ. ഗന്ധർവ്വകന്യാഃ - ആ - സ്ത്രീ - പ്ര - ബ. ക്ഷണം - അ - ന - ദി - ഏ. സാവധാനേന - അ - ന - ത്യ - ഏ. ചിത്തേന - അ - ന - ത്യ - ഏ. മാതഃ - ഋ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. സമാകർണയ - ലോട്ട് - പ - മദ്ധ്യ - ഏ. ത്വം - യുഷ്മ - പ്ര - ഏ. മയാ - അസ്മ - ത്യ - ഏ. പ്രാർത്ഥിതാ - ആ - സ്ത്രീ - പ്ര - ഏ. അസി - ലട്ട് - പ - മദ്ധ്യ - പു - ഏ.

അന്വയം - ഹേ മാതഃ വിപഞ്ചീഷു സപ്തസ്വരാൻ വാദയന്ത്യഃ ഗന്ധർവ്വകന്യാഃ തവ ദ്വാരി ഗായന്തി ത്വം സാവധാനേന ചിത്തേന ക്ഷണം (തൽ) സമാകർണ്ണയ (ഇതി) മയാ പ്രാർത്ഥിതാ അസി.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ മാതാവേ! വിപഞ്ചികളിൽ സപ്തങ്ങളായിരിക്കുന്ന സ്വരങ്ങളെ വാദയനികളായിരിക്കുന്ന ഗന്ധർവ്വകന്യകൾ നിന്തിരുവടിയുടെ ഗോപുരദ്വാരത്തിൽ ഗാനം ചെയ്യുന്നു. നിന്തിരുവടി സാവധാനമായിരിക്കുന്ന ചിത്തത്തോടു കൂടി ക്ഷണനേരം സമാകർണ്ണനം ചെയ്താലും, എന്ന് എന്നാൽ നിന്തിരുവടി പ്രാർത്ഥിതയായി ഭവിക്കുന്നു.

പരിഭാഷ - വിപഞ്ചികൾ = വീണകൾ. സപ്തസ്വരങ്ങൾ = സപ്തങ്ങളായിരിക്കുന്ന സ്വരങ്ങൾ. (നിഷാദ ഋഷഭ ഗാന്ധാരാദി) വാദയന്തികൾ = വാദിക്കുന്നവർ. വദിക്ക = അഭ്യസിക്ക. ഗന്ധർവ്വകന്യകൾ = ഗന്ധർവ്വബാലികകൾ. ഗാനം ചെയ്ക = പാടുക. സാവധാനം = അവധാനത്തോടുകൂടിയത്. അവധാനം = ധാരണ. ചിത്തം = മനസ്സ്. സമാകർണ്ണനം ചെയ്ക = കേൾക്കുക. പ്രാർത്ഥിതാ = പ്രാർത്ഥിക്കപ്പെട്ടവൾ.

ഭാവം - അല്ലയോ ദേവി! വീണകളിൽ സപ്തസ്വരങ്ങളെ അഭ്യസിക്കുന്നവരായ ഗന്ധർവ്വബാലികകൾ നിന്തിരുവടിയുടെ ഗോപുരദ്വാരത്തിൽ ഗാനം ചെയ്യുന്നു. നിന്തിരുവടി സ്വല്പനേരം സാവധാനമനസ്സോടുകൂടി കേൾക്കണമെന്നു ഞാൻ പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു.

അഭിനയകമനീയൈർന്നർത്തനൈർന്നർത്തകീനാം
 ക്ഷണമപി രചയിതാ ചേത ഏതത്വാദീയം
 സ്വയമഹമതിചിത്രൈർ നൃത്തവാദിത്രഗീതൈർ-
 ഭഗവതി! ഭവദീയം മാനസം രഞ്ജയാമി.

വിഭക്തി - അഭിനയകമനീയൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ.
 നർത്തനൈഃ - അ- ന - ത്യ - ബ. നർത്തകീനാം - ഈ - സ്ത്രീ - ഷ
 - ബ. ക്ഷണം - അവ്യ. രചയിത്യാ - ത്യാ - അവ്യ. ചേതഃ - സ - ന -
 ദ്വി - ഏ. ഏതൽ - ഏതച്ഛ - ദ - ന - ദ്വി - ഏ. തദ്വീയം - അ - ന - ദ്വി
 - ഏ. സ്വയം - അവ്യ. അഹം - അസ്മ - ദ - പ്ര - ഏ. അതിചിത്രൈഃ
 - അ - ന - ത്യ - ബ. നൃത്തവാദിത്രഗീതൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. ഭഗ
 വതി! - ഈ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. ഭവദ്വീയം - അ - ന - ദ്വി - ഏ.
 മാനസം - അ - ന - ദ്വി - ഏ. രഞ്ജയാമി - ല - പ - ഉ - പ്യ - ഏ.

അന്വയം - ഹേ ഭഗവതി! അഭിനയകമനീയൈഃ നർത്തകീനാം
 നർത്തനൈഃ തദ്വീയം ഏതൽ ചേതഃ ക്ഷണം അപി രചയിത്യാ അഹം
 സ്വയം അതിചിത്രൈഃ നൃത്തവാദിത്രഗീതൈഃ ഭവദ്വീയം മാനസം
 രഞ്ജയാമി.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ ഭഗവതി! അഭിനയകമനീയങ്ങളായിരി
 ക്കുന്ന നർത്തകികളുടെ നർത്തനങ്ങൾ കൊണ്ടു തദ്വീയമായിരിക്കുന്ന
 ഈ ചേതസ്സിനെ ക്ഷണമെങ്കിലും രചിപ്പിച്ചിട്ടു ഞാൻ തന്നെ അതിചി
 ത്രങ്ങളായിരിക്കുന്ന നൃത്തവാദിത്രഗീതങ്ങളെക്കൊണ്ടു ഭവദ്വീയമായി
 രിക്കുന്ന മാനസത്തെ രഞ്ജിപ്പിക്കുന്നു.

പരിഭാഷ - അഭിനയകമനീയങ്ങൾ = അഭിനയംകൊണ്ടു കമനീ
 യങ്ങൾ. കമനീയങ്ങൾ = മനോഹരങ്ങൾ. നർത്തകികൾ = നൃത്തം
 ചെയ്യുന്നവർ. നർത്തനം = നാട്യം. തദ്വീയം = നിന്തിരുവടിയെ സംബ
 ധിച്ചത്. ചേതസ്സ് = മനസ്സ്. രചിപ്പിക്ക = സന്തോഷിപ്പിക്ക. നൃത്തവാദി
 ത്രഗീതങ്ങൾ = നൃത്തവും വാദിത്രവും, ഗീതവും. വാദിത്രം = വാദ്യവി
 ശേഷം. ഗീതം = ഗാനം. ഭവദ്വീയം = നിന്തിരുവടിയെ സംബന്ധിച്ചത്.

ഭാവം - അല്ലയോ ഭഗവതി! നർത്തകികളുടെ അഭിനയം കൊണ്ടു
 മനോഹരങ്ങളായ നൃത്തത്താൽ നിന്തിരുവടിയുടെ മനസ്സിനെ കുറ
 ച്ചൊന്നു വിനോദിപ്പിച്ചിട്ടു ഞാൻ തന്നെ അതിമനോഹരങ്ങളായ
 നൃത്തം. വാദ്യവിശേഷം, ഗാനം ഇവകൊണ്ടു നിന്തിരുവടിയുടെ മന
 സ്സിനെ രഞ്ജിപ്പിക്കുന്നു.

തവ ദേവി ഗുണാനുവർണ്ണനേ
 ചതുരാ നോ ചതുരാനനാദയഃ
 തദിഹൈകമുഖേഷു ജന്തുഷു
 സ്തവനം കസ്തവ കർത്തുമീശ്വരഃ

വിഭക്തി - തവ - യുഷ്മ - ഷ - ഏ. ദേവി! ഈ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. ഗുണാനുവർണ്ണനേ - അ - ന - സ - ഏ. ചതുരാഃ അ - പു - പ്ര - ബ. നോ - അവ്യ. ചതുരാനനാദയഃ - ഇ - പു പ്ര - ബ. തൽ - അവ്യ. ഇഹ - അവ്യ. ഏകമുഖേഷു - അ - ന - സ - ബ. ജന്തുഷു - ഉ - ന - സ - ബ. സ്തവനം - അ - ന - ദി - ഏ. കഃ - കിംശ - മ - പു - പ്ര - ഏ. തവ - യുഷ്മ - ഷ - ഏ. കർത്തും - തുമു - അവ്യ. ഇീ ശ്വരഃ - അ - പു - പ്ര - ഏ.

അന്വയം - ഹേ ദേവി! തവഗുണാനുവർണ്ണനേ ചതുരാനനാദയഃ നോ ചതുരാഃ തൽ ഇഹ ഏകമുഖേഷു ജന്തുഷു തവസ്തവനം കർത്തും കഃ ഇശ്വരഃ

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ ദേവി! നിന്തിരുവടിയുടെ ഗുണാനുവർണ്ണനത്തിൽ ചതുരാനനാദികളും ചതുരന്മാരാകുന്നില്ല. അതു ഹേതുവായിട്ടു നിന്തിരുവടിയുടെ സ്തവനത്തെ ചെയ്യാനായി ക്കൊണ്ട് ഏകമുഖങ്ങളായിരിക്കുന്ന ജന്തുക്കളിൽ ഏത് ഒരുത്തൻ ഈശ്വരനാകുന്നു.

പരിഭാഷ - ഗുണാനുവർണ്ണനം = ഗുണസങ്കീർത്തനം. ചതുരാനനാദികൾ = ബ്രഹ്മാവു തുടങ്ങിയ ഒന്നിലധികം മുഖമുള്ള ദേവന്മാർ. ചതുരന്മാർ = സമർത്ഥന്മാർ. സ്തവനം = സ്തുതി ഏകമുഖങ്ങൾ = ഒരുമുഖമുള്ളവ. ഈശ്വരൻ = സമർത്ഥൻ.

ഭാവം = അല്ലയോ ദേവി! നിന്തിരുവടിയുടെ ഗുണങ്ങളെ കീർത്തിക്കുന്നതിനു ബ്രഹ്മാവു തുടങ്ങിയ ഒന്നിലധികം മുഖമുള്ള ദേവന്മാർപോലും സമർത്ഥരാകുന്നില്ല. അങ്ങിനെയുള്ള ഭവതിയുടെ ഗുണവർണ്ണനത്തിന് ഒരു മുഖമുള്ള ജന്തുക്കളിൽ ഏതൊരുത്തൻ സമർത്ഥനാകും?

പദേപദേ യത് പരിപുജകേഭ്യഃ
 സദ്യോശ്വമേധാദിഫലം ദദാതി
 തൽസർവ്വപാപക്ഷയഹേതുഭൃതം
 പ്രദക്ഷിണം തേ പരിതഃ കരോമി

വിഭക്തി പദേ - അ - ന -സ - ഏ. പദേ - അ - ന - സ - ഏ - യൽ - അവ്യ. പരിപുജകേഭ്യഃ - അ - പു - ച - ബ. സദ്യഃ - അവ്യ. അശ്വമേധാദി - ഇ - ന - ദി - ഏ. ഫലം - അ - ന- ദി - ഏ. ദദാതി - ലട്ട് - പ - പ്ര - ഏ. തൽ - അവ്യ. സർവ്വപാപക്ഷയഹേതുഭൃതം -

അ - ന - ദി - ഏ. പ്രദക്ഷിണം - അ - ന - ദി - ഏ. തേ - യുഷ്മ - ദ - ഷ - ഏ. പരിതഃ- അവ്യ. കരോമി - ലട്ട് - പര - ഉ - പൂ - ഏ.

അന്വയം - യൽ പരിപൂജകേഭ്യഃ പദേപദേ സദ്യഃ അശ്വമേധാദി ഫലം ദദാതി തൽ (അഹം) തേ പരിതഃ സർവ്വപാപക്ഷയഹേതു ഭൃതം - പ്രദക്ഷിണം കരോമി!

അന്വയാർത്ഥം - യൽ പരിപൂജകന്മാർക്കു പദം തോറും ഉടനെ അശ്വമേധാദിയായിരിക്കുന്ന ഫലത്തെ ദാനം ചെയ്യുന്നു, അതു ഹേതു വായിട്ടു ഞാൻ നിന്തിരുവടിയുടെ ചുറ്റും സർവ്വപാപക്ഷയഹേതുഭൃതമായിരിക്കുന്ന പ്രദക്ഷിണത്തെ ചെയ്യുന്നു.

പരിഭാഷ - യൽപരിപൂജകന്മാർ = യാതൊരുപാദങ്ങളെ ചുറ്റി പൂജിക്കുന്നവർ. പദം = അടി. അശ്വമേധാദിഫലം = അശ്വമേധം തുടങ്ങിയുള്ളവയ്ക്കുള്ള ഫലം. സർവ്വപാപക്ഷയഹേതുഭൃതം = സർവ്വപാപക്ഷയഹേതുവായിട്ട് ഭവിച്ചത്.

ഭാവം - അല്ലയോ ദേവി! ഭവതിയുടെ പാദങ്ങളെ പ്രദക്ഷിണം ചെയ്ത് പൂജിക്കുന്നവർക്ക് അശ്വമേധം തുടങ്ങിയുള്ള യാഗങ്ങൾ ചെയ്താൽ കിട്ടുന്ന ഫലത്തെ ഉടനേകൊടുക്കുന്നു. അതുകൊണ്ട് ഞാൻ നിന്തിരുവടിയുടെ ചുറ്റും സർവ്വപാപനാശനകരമായ ആ പ്രദക്ഷിണത്തെ ചെയ്യുന്നു.

56

രക്തോത്പലാരക്തതലപ്രഭാഭ്യാം
ധജോർദ്ധരേഖാകുലിശാങ്കിതാഭ്യാം
അശേഷവ്യന്ദാരകവന്ദിതാഭ്യാം
നമോ ഭവാനീപദപങ്കജാഭ്യാം.

വിഭക്തി - രക്തോത്പലാരക്തതലപ്രഭാഭ്യാം - അ - ന - ച - ദി. ധജോർദ്ധരേഖാകുലിശാങ്കിതാഭ്യാം - അ - ന - ച - ദി. അശേഷവ്യന്ദാരകവന്ദിതാഭ്യാം - അ - ന - ച - ദി. നമഃ - സ - ന - പ്ര - ഏ. ഭവാനീപദപങ്കജാഭ്യാം - അ - ന - ച - ദി.

അന്വയം - രക്തോത്പലാരക്തതലപ്രഭാഭ്യാം ധജോർദ്ധരേഖാകുലിശാങ്കിതാഭ്യാം അശേഷവ്യന്ദാരകവന്ദിതാഭ്യാം ഭവാനീപദപങ്കജാഭ്യാം നമാമി.

അന്വയാർത്ഥം - രക്തോത്പലാരക്തതലപ്രഭങ്ങളായി ധജോർദ്ധരേഖാകുലിശാങ്കിതങ്ങളായി അശേഷവ്യന്ദാരകവന്ദിതങ്ങളായിരിക്കുന്ന ഭവാനീ പദപങ്കജങ്ങൾക്കായിക്കൊണ്ട് നമസ്കാരം.

പരിഭാഷ - രക്തോത്പലാരക്തതലപ്രഭങ്ങൾ = രക്തോത്പലങ്ങൾ പോലെ ആരക്തങ്ങളായിരിക്കുന്ന തലങ്ങളുടെ പ്രഭയോടു കൂടിയവ. രക്തോത്പലങ്ങൾ = ചെന്താമരകൾ. ആരക്തങ്ങൾ = മുഴുവൻ രക്തങ്ങൾ. രക്തങ്ങൾ = ചുവന്നവ, തലങ്ങൾ = കാലിന്റെ കീഴ്ഭാഗം. ധാജോർദ്ധരേഖാകുലിശാങ്കിതങ്ങൾ ധാജം, ഊർദ്ധം, വജ്രം ഈ മാതിരിയിലുള്ള വരകളാൽ അടയാളപ്പെടുത്തുന്നു. അശേഷവ്യുന്മാരകവന്ദിതങ്ങൾ = എല്ലാ ദേവന്മാരാരും നമസ്കരിക്കപ്പെട്ടവ. ഭവാനീപദപങ്കജങ്ങൾ = ഭവാനിയുടെ പങ്കജങ്ങൾ പോലെയുള്ള പദങ്ങൾ. ഭവാനി = പാർവ്വതി. പങ്കജങ്ങൾ = താമരപ്പൂക്കൾ. പദങ്ങൾ = കാലുകൾ.

ഭാവം - ചെന്താമരകൾ പോലെ കീഴ്ഭാഗം മുഴുവൻ ചുവന്നിരിക്കുന്നവയും ധാജം, ഊർദ്ധം, വജ്രം എന്നിവ പോലെയുള്ള വരകൾകൊണ്ട് അടയാളപ്പെടുത്തിക്കുന്നവയും എല്ലാ ദേവന്മാരാരും നമസ്കരിക്കപ്പെട്ടവയുമായ പാർവ്വതീചരണാബ്ജങ്ങൾക്കു നമസ്കാരം.

57

ചരണനളിനയുഗ്മം പങ്കജൈഃ പൂജയിതാ
 കനകകമലമാലാം കണ്ഠദേശേർപയിതാ
 ശിരസി വിനിഹിതോയം രത്നപുഷ്പാഞ്ജലിസ്തേ
 ഹൃദയകമലമദ്ധ്യേ ദേവി! ദൈന്യം ധുനോതു.

വിഭക്തി - ചരണനളിനയുഗ്മം - അ - ന - ദി - ഏ. പങ്കജൈഃ - അ - ന - ത്യ - ബ. പൂജയിതാ - താ - അവ്യ. കനകകമലമാലാം - ആ - സ്ത്രീ - ദി - ഏ. കണ്ഠദേശേ - അ - പു - സ - ഏ. അർപ്പയിതാ - താ - അവ്യ. ശിരസി - സ - ന - സ - ഏ. വിനിഹിതഃ - അ - പു - പ്ര - ഏ. അയം - ഇദം - പു - പ്ര - ഏ. രത്നപുഷ്പാഞ്ജലിഃ - ഇ - പു - പ്ര - ഏ. തേ - യുഷ്മ - ഷ - ഏ. ഹൃദയകമലമദ്ധ്യേ - അ - പു - സ - ഏ. ദേവി! - ഈ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. ദൈന്യം - അ - ന - ദി - ഏ. ധുനോതു - ലോട്ട് - പ - പ്ര - ഏ.

അന്വയം - ഹേ ദേവി! തേ ചരണനളിനയുഗ്മം പങ്കജൈഃ പൂജയിതാ കണ്ഠദേശേ കനകകമലമാലാം അർപ്പയിതാ ശിരസിവിനിഹിതഃ അയം രത്നപുഷ്പാഞ്ജലിഃ മമ ഹൃദയകമലമദ്ധ്യേ ദൈന്യം ധുനോതു.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ ദേവി! നിന്തിരുവടിയുടെ ചരണനളിനയുഗ്മത്തെ പങ്കജങ്ങളെക്കൊണ്ട് പൂജിച്ചിട്ട് കണ്ഠദേശത്തിൽ കനകകമലമാലയെ അർപ്പിച്ചിട്ട് ശിരസ്സിൽ വിനിഹിതമായിരിക്കുന്ന ഈ

രത്നപുഷ്പാഞ്ജലി എന്റെ ഹൃദയകമലമദ്ധ്യത്തിലുള്ള ദൈന്യത്തെ കളയട്ടെ.

പരിഭാഷ - ചരണനളിനയുഗ്മം = ചരണനളിനങ്ങളുടെ യുഗ്മം. ചരണനളിനങ്ങൾ = നളിനങ്ങൾ പോലെയുള്ള ചരണങ്ങൾ. നളിനങ്ങൾ = താമരപ്പൂക്കൾ. ചരണങ്ങൾ = കാലുകൾ. യുഗ്മം = ഇരട്ട (രണ്ട്). പങ്കജങ്ങൾ = താമരപ്പൂക്കൾ. കണ്ഠദേശം = കഴുത്ത്. കനകകമലമാല = സ്വർണ്ണത്താമരപ്പൂക്കൾ കൊണ്ടുള്ള മാല. അർപ്പിക്ക = അണിയിക്ക. ശിരസ്സ് = തല. വിനിഹിതം = അർച്ചിക്കപ്പെട്ടത്. രത്നപുഷ്പാപഞ്ജലി = രത്നപുഷ്പങ്ങളെക്കൊണ്ടുള്ള അഞ്ജലി. ഹൃദയകമലമദ്ധ്യം = ഹൃദയകമലത്തിന്റെ മദ്ധ്യം. ഹൃദയകമലം = കമലം പോലുള്ള ഹൃദയം. കമലം = താമര. ഹൃദയം = മനസ്സ്. ദൈന്യം = ദീനഭാവം.

ഭാവം - അല്ലയോ ദേവി! നിന്തിരുവടയുടെ താമരപ്പൂക്കൾ പോലുള്ള കാലുകളെ താമരപ്പൂക്കൾ കൊണ്ടർച്ചിച്ചിട്ട് കഴുത്തിൽ കനകത്താമരപ്പൂക്കളെക്കൊണ്ടുള്ള മാലയും അണിയിച്ച്, ശിരസ്സിൽ അർച്ചിച്ചതായ ഈ രത്നപുഷ്പാഞ്ജലി എന്റെ മനസ്സിലുള്ള ദീനഭാവത്തെ കളയട്ടെ.

58

അഥ മണിമയമഞ്ചകാഭിരാമേ,
കനകവിതാനമയൈർവ്വിരാജമാനേ
പ്രസരദഗരൂധുപധുപിതേ സ്മിൻ
ഭഗവതി! മേ ഭവനേസ്തു തേ നിവാസഃ

വിഭക്തി - അഥ - അവ്യ - മണിമയമഞ്ചകാഭിരാമേ - അ - ന - സ - ഏ. കനകവിതാനമയൈഃ - അ - പു - ത്യ - ബ. വിരാജമാനേ - അ - ന - സ - ഏ. പ്രസരദഗരൂധുപധുപിതേ - അ - ന - സ - ഏ. അസ്മിൻ - ഇദം - ശ - മ - ന - സ - ഏ. ഭഗവതി! - ഈ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. ഭവനേ അ - ന - സ - ഏ, അസ്തു - ലോട്ട് - പ - പ്ര - ഏതേ - യുഷ്മ - ഷ - ഏ. നിവാസഃ- അ - പു - പ്ര - ഏ.

അന്വയം - ഹേ! ഭഗവതി. അഥ മണിമയമഞ്ചകാഭിരാമേ, കനകവിതാനമയൈഃ വിരാജമാനേ, പ്രസരദഗരൂധുപധുപിതേ മേ, അസ്മിൻ ഭവനേ തേ നിവാസഃ അസ്തു.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ ഭഗവതി! അനന്തരം മണിമയമഞ്ചകാഭിരാമമായി കനകവിതാനമയങ്ങളെക്കൊണ്ടു വിരാജമാനമായി പ്രസ

രദഗരുധുപധുപിതമായിരിക്കുന്ന എന്റെ ഈ ഭവനത്തിൽ നിന്തിരുവ
ടിയുടെ നിവാസം ഭവിക്കട്ടെ.

പരിഭാഷ - മണിമയമഞ്ചകാദിരാമം = മണിമയമഞ്ചകത്താൽ
അഭിരാമം. മണിമയമഞ്ചകം = രത്നക്കട്ടിൽ. അഭിരാമം = മനോഹരം.
കനകവിതാനമയങ്ങൾ = കനകമയമായ വിതാനങ്ങൾ. വിതാനങ്ങൾ
= മേൽക്കട്ടികൾ. വിരാജമാനം = ശോഭിക്കുന്നത്. പ്രസരദഗരുധുപധു
പിതം = പ്രസരത്തായിരിക്കുന്ന അഗരുധുപത്താൽ ധുപിതം. പ്രസ
രത്ത് = പ്രസരിക്കുന്നത്. പ്രസരിക്ക = വ്യാപിക്ക. അഗരുധുപം =
അകിൽപ്പുക. ധുപിതം = ധുപിക്കപ്പെട്ടത്. ഭവനം = ഗൃഹം. നിവാസം =
താമസം

ഭാവം - അല്ലയോ ഭഗവതി! രത്നമയമായ മഞ്ചത്താൽ മനോഹ
രവും സ്വർണ്ണമേൽക്കട്ടികൾകൊണ്ടു ശോഭിക്കുന്നതും, എങ്ങും
വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്ന അകിൽപ്പുകയോടുകൂടിയതുമായ എന്റെ ഈ ഭവ
നത്തിൽ നിന്തിരുവടി നിവസിച്ചാലും.

59

ഏതസ്മിൻ മണിഖചിതേ സുവർണ്ണപീഠേ
ത്രൈലോക്യാഭയവരദൗ നിധായ ഹസ്തൗ
വിസ്തീർണ്ണം മൃദുലതരോത്തരച്ഛദേസ്മിൻ
പര്യുക്തേ കനകമയേ നിഷീദ! മാതഃ!

വിഭക്തി - ഏതസ്മിൻ - ഏതച്ഛ - ദ - ന - സ - ഏ. മണിഖ
ചിതേ - അ - ന - സ - ഏ. സുവർണ്ണപീഠേ - അ - ന - സ - ഏ.
ത്രൈലോക്യാഭയവരദൗ - അ - പു - ദി - ദി. നിധായ - ല്യബ-
അവ്യ. ഹസ്തൗ - അ - പു - ദി - ദി. വിസ്തീർണ്ണം - അ - ന - സ
- ഏ. മൃദുലതരോത്തരച്ഛദേ - അ - ന - സ - ഏ. അസ്മിൻ - ഇദംശ
- മ - ന - സ - ഏ. പര്യുക്തേ - അ - ന - സ - ഏ. കനകമയേ - അ
- ന - സ - ഏ - നിഷീദ - ലോട്ട് - പര - മദ്ധ്യ - പു - ഏ. മാതഃ - ള
- സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ.

അന്വയം - ഹേ മാതഃ മണിഖചിതേ ഏതസ്മിൻ സുവർണ്ണപീഠേ
ത്രൈലോക്യാഭയവരദൗ ഹസ്തൗ നിധായ വിസ്തീർണ്ണം മൃദുല
തരോത്തരച്ഛദേ അസ്മിൻ കനകമയേ പര്യുക്തേ നിഷീദ.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ മാതാവേ! മണിഖചിതമായിരി
ക്കുന്ന ഈ സുവർണ്ണപീഠത്തിൽ ത്രൈലോക്യാഭയവരദങ്ങളായിരി

ക്കുന്ന ഹസ്തങ്ങളെ നിധാനം ചെയ്തിട്ടു വിസ്തീർണ്ണമായി മൃദുല തരോത്തരച്ഛദമായി കനകമയമായിരിക്കുന്ന ഈ പർവ്വതത്തിൽ നിഷ്ഠിച്ചാലും.

പരിഭാഷ - മണിഖചിതം = രത്നങ്ങൾ പതിച്ചിട്ടുള്ളത്. സുവർണ്ണപീഠം = സ്വർണ്ണപീഠം ത്രൈലോക്യാഭയവരദങ്ങൾ = മൂന്നു ലോകങ്ങൾക്കും അഭയത്തേയും വരത്തേയും ദാനം ചെയ്യുന്നവ. നിധാനം ചെയ്ക = വെയ്ക്കുക. മൃദുലതരോത്തരച്ഛദം = ഏറ്റവും മാർദ്ദവമുള്ള മേൽവിരിപ്പോടുകൂടിയത്. കനകമയം = സ്വർണ്ണ നിർമ്മിതം. പർവ്വതം = കിടക്ക (മെത്ത). നിഷ്ഠിക്ക = കിടക്കുക.

ഭാവം - അല്ലയോ അമ്മേ! രത്നങ്ങൾ പതിച്ചിട്ടുള്ള ഈ സ്വർണ്ണ പീഠത്തിൽ മൂന്നുലോകത്തിനും അഭയത്തേയും വരത്തേയും കൊടുക്കുന്ന ഹസ്തങ്ങളെ വെച്ച് ഏറ്റവും മാർദ്ദവമുള്ള മേൽവിരിപ്പോടുകൂടിയതും സ്വർണ്ണമയവുമായ ഈ മെത്തയിൽ കിടന്നാലും.

60

തവ ദേവി സരോജചിഹ്നയോഃ
പദയോർന്നിർജ്ജിതപത്മരാഗയോഃ
അവിരക്തതരൈരലക്തകൈഃ
പുനരുക്താം രചയാമി രക്തതാം.

വിഭക്തി - തവ - യുഷ്മ - ഷ - ഏ. ദേവി! ഈ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. സരോജചിഹ്നയോഃ- അ - ന - സ - ദി. പദയോഃ അ - ന - സ - ദി. നിർജ്ജിതപത്മരാഗയോഃ - അ - ന - സ - ദി. അവിരക്ത തരൈഃ - അ - ന - തു - ബ. അലക്തകൈഃ - അ - ദി - ന - തു - ബ. പുനരുക്താം - ആ - സ്ത്രീ - ദി - ഏ. - രചയാമി - ല - പ - ഉ - ഏ. രക്തതാം അ - സ്ത്രീ - ദി - ഏ.

അന്വയം - ഹേ ദേവി! സരോജചിഹ്നയോഃ നിർജ്ജിതപത്മരാഗയോഃ തവപദയോഃ അവിരക്തതരൈഃ അലക്തകൈഃ പുനരുക്താം രക്തതാം രചയാമി.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ ദേവി! സരോജചിഹ്നങ്ങളായി നിർജ്ജിതപത്മരാഗങ്ങളായിരിക്കുന്ന നിന്തിരുവടിയുടെ പദങ്ങളിൽ അവിരക്തതരങ്ങളായിരിക്കുന്ന അലക്തകങ്ങളെക്കൊണ്ടു പുനരുക്തയായിരിക്കുന്ന രക്തതയെ രചിക്കുന്നു.

പരിഭാഷ - സരോജചിഹ്നങ്ങൾ = സരോജം പോലെയുള്ള ചിഹ്നത്തോടുകൂടിയത്. സരോജം = താമര. ചിഹ്നം = അടയാളം. നിർജ്ജിതപത്മരാഗങ്ങൾ = നിർജ്ജിതമായിരിക്കുന്ന പത്മരാഗത്തോടു കൂടിയവ. നിർജ്ജിതം = തോല്പിക്കപ്പെട്ടത്. പത്മരാഗം = രത്നവിശേഷം. അവിരക്തതരങ്ങൾ = ഏറ്റവും അവിരക്തങ്ങൾ (നല്ല വണ്ണം ചുവപ്പുള്ളത്). അലക്തകരങ്ങൾ = അരക്കു കൃഷ്ണങ്ങൾ. പുനരുക്താ = പുനർവ്വചിക്കപ്പെട്ടത്. രക്തതാ = ചുവപ്പ്. രചിക്ക = അണിയിക്ക.

ഭാവം - അല്ലയോ ദേവി! ഞാൻ താമരപ്പോലെയുള്ള പാടു കൊണ്ടടയാളപ്പെട്ടതായും പത്മരാഗത്തേക്കാൾ ചുവപ്പുള്ളതായും ഇരിക്കുന്ന നിന്തിരുവടിയുടെ പാദങ്ങളിൽ ഏറ്റവും ചുവപ്പുള്ള അരക്കുകൃഷ്ണകൊണ്ടു രണ്ടാമതെന്നപോലെ ചുവപ്പിക്കുന്നു.

61

അഥ മാതരുശീരവാസിതം
 നിജതാംബുലരസേനരഞ്ജിതം
 തപനീയമയേ ഹി വട്ടുകേ
 മുഖഗണ്ഡുഷജലം വിധീയതാം.

വിഭക്തി - അഥ - അവ്യ. മാതഃ - ഋ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. ഉശീരവാസിതം - അ - ന - പ്ര - ഏ. നിജതാംബുലരസേന - അ - പു - ത്യ - ഏ. രഞ്ജിതം - അ - ന - പ്ര - ഏ - തപനീയമയേ - അ - ന - സ - ഏ. ഹി - അവ്യ. വട്ടുകേ - അ - ന - സ - ഏ. മുഖഗണ്ഡുഷജലം - അ - ന - പ്ര - ഏ. വിധീയതാം - ലോട്ട് - ആ - പ്ര - പു - ഏ.

അന്വയം - ഹേ മാതഃ അഥ ഉശീരവാസിതം നിജതാംബുലരസേന രഞ്ജിതം മുഖഗണ്ഡുഷ, ജലം തപനീയമയേ വട്ടുകേ ഹി വിധീയതാം.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ അമ്മേ! അനന്തരം ഉശീരവാസിതമായി നിജതാംബുലരസത്തോടു രഞ്ജിതമായിരിക്കുന്ന മുഖഗണ്ഡുഷജലം തപനീയമയമായിരിക്കുന്ന വട്ടുകത്തിൽ വിധാനം ചെയ്യപ്പെട്ടാലും.

പരിഭാഷ - ഉശീരവാസിതം = രാമച്ചം കൊണ്ടു സുഗന്ധീകരിച്ചത്. നിജതാംബുലരസം = തന്റെ താംബുലത്തിന്റെ രസം. രഞ്ജിതം = കൂടിയത്. മുഖഗണ്ഡുഷജലം = കവിൾക്കൊണ്ട വെള്ളം. തപനീയ

മയം = സ്വർണ്ണമയം. വട്ടുകം = പാത്രം. വിധാനംചെയ്ക = ഒഴിക്കുക.

ഭാവം - അല്ലയോ അമ്മേ! രാമച്ചം കൊണ്ട് സുഗന്ധീകരിച്ഛതും നിന്തിരുവടിയുടെ താംബൂലത്തിന്റെ നീരും കുടിക്കലർന്ന് മനോഹരമായിരിക്കുന്നതുമായ കവിൾക്കൊണ്ട വെള്ളത്തെ ഈ സ്വർണ്ണപാത്രത്തിൽ ഒഴിക്കണമേ!

62

ക്ഷണമഥ ജഗദംബ! മഞ്ചകേസ്മിൻ
മൃദുതരതൂലികയാ വിരാജമാനേ
അതിരമസി മുദാ ശിവേന സാർദ്ധം
സുഖശയനം കൂരു തത്ര മാം സ്മരന്തീ.

വിഭക്തി - ക്ഷണം - അവ്യ - അഥ - അവ്യ. ജഗദംബ! - ആ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. മഞ്ചകേ - അ - ന - സ - ഏ. അസ്മിൻ - ഇദം - മ - ന - സ - ഏ. മൃദുതരതൂലികയാ - ആ - സ്ത്രീ - ത്യ - ഏ. വിരാജമാനേ - അ - ന - സ - ഏ. അതിരമസി - ലട്ട് - പ - മ - ഏ. മുദാ - ദ - സ്ത്രീ - ത്യ - ഏ. ശിവേന - അ - പു - ത്യ - ഏ. സാർദ്ധം - അവ്യ. സുഖശയനം - അ - ന - ദി - ഏ. കൂരു - ലോട്ട് - മ - ഏ. തത്ര - അവ്യ - മാം - അസ്മ - ദി - ഏ. സ്മരന്തീ - ഈ - സ്ത്രീ - പ്ര - ഏ.

അന്വയം - ഹേ ജഗദംബേ! (താം) അസ്മിൻ മൃദുതരതൂലികയാ വിരാജമാനേ മഞ്ചകേ ശിവേന സാർദ്ധം മുദാ അതിരമസി അഥ ക്ഷണം മാം സ്മരന്തീ സുഖശയനം കൂരു.

അന്യാർത്ഥം - അല്ലയോ ജഗദംബേ! നിന്തിരുവടി ഈ മൃദുതരതൂലികയാൽ വിരാജമാനമായിരിക്കുന്ന മഞ്ചകത്തിൽ ശിവനോടു കൂടി മുത്തോട് അതിരമിക്കുന്നു. അനന്തരം ക്ഷണനേരം എന്നെ സ്മരിന്തിയായിട്ട് സുഖശയനത്തെ ചെയ്താലും.

പരിഭാഷ - മൃദുതരതൂലിക = ഏറ്റവും മാർദ്ദവമുള്ള വിരിപ്പ്. വിരാജമാനം = ശോഭിക്കുന്നത്. മഞ്ചകം = മഞ്ചം. മുതൽ = സന്തോഷം. അതിരമിക്ക = വിഹരിക്ക. സ്മരന്തി = സ്മരിക്കുന്നവൾ. സ്മരിക്ക = ഓർമ്മിക്ക. ഭാവം = അല്ലയോ ലോകമാതാവേ! നിന്തിരുവടി മാർദ്ദവമുള്ള വിരിപ്പുകൾ കൊണ്ട് ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന ഈ മണി മഞ്ചത്തിൽ

ശിവനോടുകൂടി വിഹരിക്കുന്നു. അനന്തരം ക്ഷണനേരം എന്നെ സ്മരിച്ച് അവിടെ സുഖമായി ശയിച്ചാലും.

63

മുക്താകുന്ദേന്ദുഗൗരാം മണിമയമകുടാം -
രത്നതാടകയുക്താ -
മക്ഷസ്രക്പുഷ്പഹസ്താമഭയവരകരാം
ചന്ദ്രചൂഡാം ത്രിണേത്രാം
നാനാലങ്കാരയുക്താം സുരമകുടമണി -
ദ്വോതിതസ്വർണ്ണപീഠാം.
സാനന്ദാം സുപ്രസന്നാം ത്രിഭുവനജനനീം
ചേതസാചിന്തയാമി.

വിഭക്തി - മുക്താകുന്ദേന്ദുഗൗരാം - ആ - സ്ത്രീ - ദി - ഏ.
മണിമയമകുടാം - ആ സ്ത്രീ - ദി - ഏ. രത്നതാടകയുക്താം - ആ -
സ്ത്രീ - ദി - ഏ. അക്ഷസ്രക്പുഷ്പഹസ്താം - ആ - സ്ത്രീ - ദി -
ഏ. അഭയവരകരാം - ആ - സ്ത്രീ - ദി - ഏ. ചന്ദ്രചൂഡാം - ആ -
സ്ത്രീ - ദി - ഏ. ത്രിണേത്രാം - ആ - സ്ത്രീ - ദി - ഏ. നാനാലങ്കാ
രയുക്താം - ആ - സ്ത്രീ - ദി - ഏ. സുരമകുട മണിദ്വോതി
തസ്വർണ്ണപീഠാം - സാനന്ദാം - ആ - സ്ത്രീ - ദി - ഏ. സുപ്രസന്നാം
- ആ - സ്ത്രീ - ദി - ഏ. ത്രിഭുവനജനനീം - ഈ - സ്ത്രീ - ദി - ഏ.
ചേതസാ - സ - ന - ത്യ - ഏ. ചിന്തയാമി - ലട്ട് - പര - ഉ - ഏ.

അന്വയം - മുക്താകുന്ദേന്ദുഗൗരാം മണിമയമകുടാം രത്നതാട
കയുക്താം അക്ഷസ്രക്പുഷ്പ ഹസ്താമഭയവരകരാം ചന്ദ്രചൂഡാം
ത്രിണേത്രാം നാനാലങ്കാരയുക്താം സുരമകുടമണിദ്വോതിത സ്വർണ്ണ
പീഠാം സാനന്ദാം സുപ്രസന്നാം ത്രിഭുവന ജനനീം ചേതസാ ചിന്ത
യാമി.

അന്വയാർത്ഥം - ഞാൻ മുക്താകുന്ദേന്ദുഗൗരവായി മണിമയമകു
ടയായി രത്നതാടകയുക്തയായി അക്ഷസ്രക്പുഷ്പഹസ്തയായി
അഭയവരകരയായി ചന്ദ്രചൂഡയായി ത്രിണേത്രയായി നാനാലങ്കരയു
ക്തയായി സുരമകുടമണിദ്വോതിതസ്വർണ്ണപീഠയായി സാനന്ദയായി
സുപ്രസന്നയായിരിക്കുന്ന ത്രിഭുവനജനനിയെ ചേതസ്സുകൊണ്ട്
ചിന്തിക്കുന്നു.

പരിഭാഷ - മുക്താകുന്ദേന്ദുഗൗരാ = മുക്തം പോലെയും കുന്ദം

പോലെയും ഇന്ദുപോലെയും ഗൗരാ. മുക്തം = മുത്ത്. കുന്ദം = മുല്ലപ്പൂവ്. ഇന്ദു = ചന്ദ്രൻ. ഗൗരാ = വെളുപ്പുള്ളവൾ. മണിമയമകുടാ = മണിമയമായിരിക്കുന്ന മകുടത്തോടുകൂടിയവൾ. മണിമയം = രത്നനിർമ്മിതം. മകുടം = കിരീടം. രത്നതാടകയുക്താ = രത്നതാടകത്തോടുകൂടിയവൾ. രത്നതാടകം = രത്നം കൊണ്ടുണ്ടാക്കിയതോട. അക്ഷസ്രക്പുഷ്പഹസ്താ = അക്ഷസ്രക്കും പുഷ്പവും ഹസ്തത്തിലുള്ളവൾ. അക്ഷസ്രക് = ജപമാലാ. പുഷ്പം = താമരപ്പൂവ്. ഹസ്തം = കൈയ്. അഭയവരകരാ = അഭയവും വരവും കരത്തിങ്കൽ ഉള്ളവൾ. കരം = കൈയ്. ചന്ദ്രചൂഡാ = ശിരസ്സിൽ (തലമുടിക്കെട്ടിൽ) ചന്ദ്രനെ ധരിക്കുന്നവൾ ത്രിണേത്രാ = മൂന്നു നേത്രങ്ങളോടുകൂടിയവൾ. നാനാലങ്കാരയുക്താ = പലവിധത്തിലുള്ള ആഭരണങ്ങൾ ധരിച്ചിട്ടുള്ളവൾ. സുരമകുടമണി ദ്യോതിത സ്വർണ്ണപീഠാ = സുരമാരുടെ മകുടങ്ങളിലുള്ള മണികളാൽ ദ്യോതിതമായിരിക്കുന്ന സ്വർണ്ണപീഠത്തോടുകൂടിയവൾ. സുരന്മാർ = ദേവന്മാർ. മകുടങ്ങൾ = കിരീടങ്ങൾ. മണികൾ = രത്നങ്ങൾ. ദ്യോതിതം = ശോഭിക്കപ്പെട്ടത്. സാനന്ദാ = ആനന്ദത്തോടുകൂടിയവൾ. സുപ്രസന്നാ = ഏറ്റവും സന്തുഷ്ട (മന്ദഹാസത്തോടുകൂടിയവൾ). ത്രിഭുവന ജനനി = ത്രിഭുവനങ്ങളുടെ ജനനി. ത്രിഭുവനങ്ങൾ = മൂന്നു ലോകങ്ങൾ. ജനനി = സൃഷ്ടികർത്രി. ചേതസ്സ് = മനസ്സ്. ചിന്തിക്ക = വിചാരിക്ക.

ഭാവം - മുത്ത്, മുല്ലപ്പൂവ്, ചന്ദ്രൻ എന്നിവയെപ്പോലെ വെളുത്ത നിറത്തോടുകൂടിയവളും ശിരസ്സിൽ രത്നമയമായ കിരീടം ധരിച്ചിരിക്കുന്നവളും കർണ്ണങ്ങളിൽ രത്നത്തോടകൾ അണിഞ്ഞിരിക്കുന്നവളും ജപമാല, താമരപ്പൂവ്, അഭയം, വരം ഇവയെ കൈകളിൽ ധരിച്ചിരിക്കുന്നവളും ചന്ദ്രാലംകൃതമായ ശിരസ്സും മൂന്നു നേത്രങ്ങളും ഉള്ളവളും അനേകവിധത്തിലുള്ള ഭൂഷണങ്ങൾ അണിഞ്ഞിട്ടുള്ളവളും ദേവകളുടെ കിരീടത്തിലെ രത്നങ്ങളുടെ ശോഭകൊണ്ട് ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന പാദം വെച്ചിരിക്കുന്ന സ്വർണ്ണപീഠത്തോടുകൂടിയവളും ഏറ്റവും സന്തോഷത്തോടും മന്ദസ്മിതത്തോടും കൂടിയുള്ളവളും ആയിരിക്കുന്ന മൂന്നു ലോകങ്ങളുടേയും അമ്മയെ ഞാൻ മനസ്സുകൊണ്ട് വിചാരിക്കുന്നു.

ഏഷാ ഭക്ത്യാ തവ വിരചിതാ യാ മയാ ദേവി പുജാ
 സീകൃത്യേനാം സപദി സകലാൻ മേഘപരാധാൻ ക്ഷമസവ

നൂനം യത്തത്തവകരുണയാ പൂജിതാ മേ തു സദ്യഃ
സാനന്ദം മേ ഹൃദയകമലേ തേസ്തു നിത്യം നിവാസഃ

വിഭക്തി - ഏഷാ - ഏതച്ഛ - ദ - സ്ത്രീ - പ്ര - ഏ. ഭക്ത്യാ - ഇ - സ്ത്രീ - ത്യ - ഏ. തവ - യുഷ്മ - ഷ - ഏ. വിരചിതാ - ആ - സ്ത്രീ - പ്ര - ഏ. യാ - യച്ഛ. സ്ത്രീ - പ്ര - ഏ. മയാ - അസ്മ - ത്യ - ഏ. ദേവി! - ഈ - സ്ത്രീ - സംപ്ര - ഏ. പൂജാ - ആ - സ്ത്രീ - പ്ര - ഏ. സ്വീകൃത്യ - ല്യബ - അവ്യ. ഏനാം - ഏതച്ഛബ്ദ - സ്ത്രീ - ദി - ഏ. സപദി - അവ്യ. സകലാൻ - അ - പു - ദി - ബ. ക്ഷമസ്വ - ലോട്ട് - ആ - മ - ഏ. നൂനം - അവ്യ. യൽ - യച്ഛ - ന - പ്ര - ഏ. തൽ - തച്ഛ - ന - പ്ര - ഏ. തവ - യുഷ്മ - ഷ - ഏ. കരുണയാ - ആ - സ്ത്രീ - ത്യ - ഏ. പൂജിതാം - ആ - സ്ത്രീ - ദി - ഏ. ഏതു - ലോട്ട് - പ - പ്ര - ഏ. സദ്യഃ - അവ്യ. സാനന്ദം - അവ്യ. മേ - അസ്മ - ഷ - ഏ. ഹൃദയകമലേ - അ - ന - സപ്ത - ഏ. തേ - യുഷ്മ - ഷ - ഏ. അസ്തു - ലോട്ട് - പ - പ്ര - ഏ. നിത്യം - അവ്യ. നിവാസഃ - അ - പു - പ്ര - ഏ.

അന്വയം - ഹേ ദേവി! ഏഷാ തവ യാ പൂജാ മയാ ഭക്ത്യാ വിരചിതാ (ത്വം) ഏനാം സ്വീകൃത്യ സപദി മേ സകലാൻ അപരാധാൻ ക്ഷമസ്വ തവ കരുണയാ യൽ (മയാകൃതാ) തൽ സദ്യഃ പൂജിതാം. ഏതു നൂനം. നിത്യം സാനന്ദം തേ നിവാസഃ മേ ഹൃദയകമലേ അസ്തു.

അന്വയാർത്ഥം - അല്ലയോ ദേവി! ഈ നിന്തിരുവടിയുടെ യാതൊരു പൂജ ഭക്തിയോടു കൂടി എന്നാൽ വിരചിതയായി ഭവതി ഇതിനെ സ്വീകരിച്ചിട്ട് ഉടനെ എന്റെ സകലങ്ങളായിരിക്കുന്ന അപരാധങ്ങളെ ക്ഷമിക്കണമേ. നിന്തിരുവടിയുടെ കരുണയാൽ യാതൊന്ന് (എന്നാൽ കൃതമായി) അത് എന്നും പൂജിതയെത്തന്നെ പ്രാപിക്കട്ടെ. എപ്പോഴും ആനന്ദത്തോടുകൂടി നിന്തിരുവടിയുടെ നിവാസം എന്റെ ഹൃദയകമലത്തിൽ ഭവിക്കട്ടെ.

പരിഭാഷ - വിരചിതാ = ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ടത്. സകലങ്ങൾ = എല്ലാം. യാതൊന്ന് = പൂജാ. കൃതം = ചെയ്യപ്പെട്ടത്. പൂജിതാ = പൂജിക്കുവാൻ യോഗ്യ.

ഭാവം - അല്ലയോ ദേവി, നിന്തിരുവടിയുടെ യാതൊരു പൂജ ഭക്തിയോടു കൂടി ഞാൻ നിർമ്മിച്ചു, (ചെയ്തു) ഭവതി ഈ പൂജയെ സ്വീകരിച്ച് എന്റെ സമസ്താപരാധങ്ങളേയും ക്ഷമിക്കേണമേ! നിന്തി

രുവടിയുടെ കരുണയാൽ ഈ പൂജ എന്നും പൂജക്കായിത്തീരട്ടെ. എപ്പോഴും ആനന്ദത്തോടുകൂടി നിന്തിരുവടിയുടെ നിവാസം എന്റെ ഹൃദയകമലത്തിൽ ഭവിക്കട്ടെ.

65

പൂജാമിമാം യഃ പഠതി പ്രഭാതേ
മദ്ധ്യാഹ്നകാലേ യദി വാ പ്രദോഷേ
ധർമ്മാർത്ഥകാമാൻ പുരുഷോ ലഭേതേ
ദേഹാവസാനേ ശിവഭാവമേതി.

വിഭക്തി - പൂജാം - ആ - സ്ത്രീ - ദി - ഏ. ഇമാം - ഇദംശ - സ്ത്രീ - ദി - ഏ. യഃ - യ്ച്ഛ - പു - പ്ര - ഏ. പഠതി - ലട്ട് - പ - പ്ര - ഏ. പ്രഭാതേ - അ - ന - സ - ഏ. മദ്ധ്യാഹ്നകാലേ അ - പു - സ - ഏ. ധർമ്മാർത്ഥകാമാൻ - അ - പു - ദി - ബ. പുരുഷഃ - അ - പു - പ്ര - ഏ. ലഭേതേ - ലിങ് - ആ - പ്ര - ഏ. ദേഹാവസാനേ - അ - ന - സ - ഏ. ശിവഭാവം - അ - പു - ദി - ഏ. ഏതി - ലട്ട് - പ - പ്ര - ഏ.

അന്വയം - യഃ പ്രഭാതേ മദ്ധ്യാഹ്നകാലേ പ്രദോഷേ വാ ഇമാം പൂജാം പഠതി യദി സഃ പുരുഷഃ ധർമ്മാർത്ഥകാമാൻ ലഭേതേ ദേഹാവസാനേ ശിവഭാവം ഏതി (ച).

അന്വയാർത്ഥം - യാവനൊരുത്തൻ പ്രഭാതത്തിലോ മദ്ധ്യാഹ്നത്തിലോ പ്രദോഷത്തിലോ ഈ പൂജയെ പഠിക്കുന്നു എങ്കിൽ ആ പുരുഷൻ ധർമ്മാർത്ഥകാമങ്ങളെ ലഭിക്കും. ദേഹാവസാനത്തിങ്കൽ ശിവഭാവത്തേയും പ്രാപിക്കും.

പരിഭാഷ - പ്രദോഷം = സന്ധ്യാസമയം. ദേഹാവസാനം = മരണം. ശിവഭാവം = മോക്ഷം.

ഭാവം - യാവനൊരുത്തൻ വെളുപ്പാൻ കാലത്തോ ഉച്ചയ്ക്കോ വൈകുന്നേരമോ ഈ പൂജയെ ആചരിക്കുന്നു എങ്കിൽ ആ പുരുഷൻ ഈ ലോകത്തിൽ ധർമ്മം, അർത്ഥം, കാമം ഇവയേയും മരണശേഷം മോക്ഷത്തേയും പ്രാപിക്കും.

66

പൂജാമിമാം പഠേന്നിത്യം
പൂജാം കർത്തുമനീശ്വരഃ
പൂജാഫലമവാപ്നോതി
വാഞ്ചരിതാർത്ഥം ച വിന്ദതി.

വിഭക്തി - പൂജാം - ആ - സ്ത്രീ - ദി - ഏ. ഇമാം - ഇദം ശബ്ദ
 - സ്ത്രീ - ദി - ഏ. പരേൽ - ലിങ് - പര - പ്ര - ഏ. നിത്യം - അവ്യ.
 കർത്തും - തുമു - അവ്യ. അനീശ്വരഃ - അ - പു - പ്ര - ഏ. പൂജാ
 ഫലം - അ - ന - ദി - ഏ. അവാപ്നോതി - ലട്ട് പ - പ്ര - ഏ.
 വാഞ്ചരിതാർത്ഥം അ - ന - ദി - ഏ. ച - അവ്യ. വിന്ദതി - ലട്ട് -
 പ - പ്ര - പു - ഏ.

അന്വയം - പൂജാം കർത്തും അനീശ്വരഃ ഇമാം പൂജാം നിത്യം
 പരേൽ സംപൂജാഫലം അവാപ്നോതി വാഞ്ചരിതാർത്ഥം ച വിന്ദതി.

അന്വയാർത്ഥം - പൂജയെ ചെയ്യാനായിക്കൊണ്ട് അനീശ്വരനാ
 യിരിക്കുന്നവൻ ഈ പൂജയെ നിത്യം പഠിക്കുമെങ്കിൽ അവൻ പൂജാഫ
 ലത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു. വാഞ്ചരിതാർത്ഥത്തേയും ലഭിക്കുന്നു.

പരിഭാഷ - അനീശ്വരൻ = അസമർത്ഥൻ. പൂജാഫലം പൂജ
 ചെയ്താലുള്ള ഫലം. വാഞ്ചരിതാർത്ഥം = വിചാരിക്കുന്ന (ആഗ്രഹി
 ക്കുന്ന) കാര്യം.

ഭാവം - പൂജിപ്പാൻ കഴിയാത്തവൻ ഈ സ്തോത്രത്തെ ദിവ
 സവും പാരായണം ചെയ്താൽ അവൻ പൂജാഫലമുണ്ടാവുകയും
 ആഗ്രഹിച്ച കാര്യം സാധിക്കയും ചെയ്യും.

67

പ്രത്യഹം ഭക്തി സംയുക്തോ
 യഃ പൂജനമിദം പരേൽ
 വാഗ്യാദിന്യാഃ പ്രസാദേന
 വത്സരാൽ സ കവിർഭവേൽ.

വിഭക്തി - പ്രത്യഹം - അവ്യ.ഭക്തിസംയുക്തഃ - അ - പു - പ്ര -
 ഏ. യഃ - യച്ഛ - പു - പ്ര - ഏ. പൂജനം - അ - ന - ദി - ഏ. ഇദം -
 ഇദംശ - ന - ദി - ഏ. പരേൽ - ലിങ് - പ - പ്ര - ഏ. വാഗ്യാദിന്യാഃ
 ഈ - സ്ത്രീ - ഷ - ഏ. പ്രസാദേന - അ - പു - ത്യ - ഏ. വത്സരാൽ
 - അവ്യ. സം - തച്ഛ - പു - പ്ര - ഏ. കവിഃ - ഇ - പു - പ്ര - ഏ.
 ഭവേൽ - ലിങ് - പ - പ്ര - ഏ.

അന്വയം - യഃ പ്രത്യഹം ഭക്തിസംയുക്തഃ ഇദം പൂജനം പരേൽ
 സ വാഗ്യാദിന്യാഃ പ്രസാദേന വത്സരാൽ കവിഃ ഭവേൽ.

അന്വയാർത്ഥം - യാവനൊരുത്തൻ ദിവസംതോറും ഭക്തിസംയു
 ക്തനായിട്ട് ഈ പൂജനത്തെ പഠിക്കുന്നുവോ അവൻ വാഗ്യാദിനിയുടെ

പ്രസാദം കൊണ്ട് ഒരു വത്സരം കൊണ്ട് കവിയായി ഭവിക്കും.

പരിഭാഷ - ഭക്തിസംയുക്തൻ = ഭക്തിയോടുകൂടിയവൻ. പൂജനം = പൂജാ. വാഗ്ദാനീ = ദേവി.

ഭാവം - യാവനൊരുത്തൻ ഭക്തിയോടുകൂടി ദിവസം തോറും ഈ പൂജയെ പഠിക്കുന്നുവോ അവൻ ദേവീ പ്രസാദം കൊണ്ട് ഒരു വത്സരത്തിനകം കവിയായിത്തീരും.

ഇതി ശ്രീശങ്കരഭഗവൽപാദവിരചിതം ശ്രീ ദേവീമാനസപൂജാ സ്തോത്രം സമ്പൂർണ്ണം.

കുറിപ്പുകൾ

1. ശ്രീ ചക്രപൂജ പോലെ മാനസപൂജയും ചട്ടമ്പിസ്വാമികൾക്ക് പ്രിയങ്കരമായ പദ്ധതിയായിരുന്നു. അതുകൊണ്ടത്രെ ശങ്കരാചാര്യരുടേതെന്ന് കരുതപ്പെടുന്ന ഈ സ്തോത്രകൃതി വ്യാഖ്യാനിക്കാമെന്ന് സ്വാമികൾ നിശ്ചയിച്ചത്.
2. ജഗദംബയാണു വിളിച്ചപേക്ഷിക്കപ്പെടുന്നതെങ്കിലും സ്വന്തം ജനനിയുടെ അപേക്ഷകൾ ഇത്രയും സ്തോത്രത്തിൽ കാണാൻ കഴിയും. സ്വന്തമായ ആദ്യാംബയെ ജഗദംബയുടെ പ്രതിബിംബമായി ശങ്കരാചാര്യസ്വാമികൾ കണ്ടിട്ടുണ്ടാവാം. ഈ സ്തോത്രം തന്നെ വ്യാഖ്യാനിക്കാൻ പുറപ്പെടുകവഴി ചട്ടമ്പിസ്വാമികൾ സ്വന്തം ജനനിക്ക് പൂജയർപ്പിക്കുന്നതുപോലെ തോന്നും.
3. വ്യാഖ്യാനത്തിന്റെ പൂർണ്ണിയെന്ന് ഉത്തമോദാഹരണമത്രേ ഈ കൃതി. വ്യാഖ്യാനം പഞ്ചലക്ഷമെന്നാണ് പറയാറ്. അത് ഇവിടെ നമുക്കു കാണാം. സാധാരണയായി പദച്ഛേദം, പദാർത്ഥമാക്തി, വിഗ്രഹം, വാക്യയോജനം, സാരാർത്ഥകഥനം എന്നിവയാണ് വ്യാഖ്യാനത്തിന്റെ അഞ്ച് അംഗങ്ങളായി പറയപ്പെടുന്നത്. അവയെല്ലാം തന്നെ ഇവിടെയുണ്ട്. വിഭക്തി കൊടുത്തിട്ടുള്ളതിൽ പദച്ഛേദം ഉൾപ്പെടുന്നു. പദം ച്ഛേദിക്കാതെ വിഭക്തി പറയാനാവുകയില്ലല്ലോ. പദാർത്ഥം അന്വയാർത്ഥത്തിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു. വിഗ്രഹം ഇവിടെക്കൊടുത്തിട്ടുള്ള പരിഭാഷയിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു. വാക്യയോജനം അന്വയം തന്നെയാണല്ലോ. സാരാർത്ഥം തന്നെ ഭാവാർത്ഥം.